

หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร พ.ศ. 2566

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

หนังสือของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2566

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หน่วยงานเจ้าของเรื่อง Division-in-Charge

กลุ่มวิเคราะห์และพัฒนาสารสนเทศด้านเศรษฐกิจ

Economic Information Analysis and Development Group

กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

Statistical Forecasting Bureau National Statistical Office

โทรศัพท์ 0 2143 1321 ต่อ 17489 โทรสาร 0 21438130

Tel. + 66 (0) 2143 1321 # 17489 Fax: + 66 (0) 2143 8130

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : forecast.eco@nsd.go.th

คำนำ

ปัญหาหนี้สินครัวเรือน เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ หากครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง ก็จะทำให้ความสามารถในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนลดลง เพราะครัวเรือนจำเป็นต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งไปชำระหนี้ที่มีอยู่ ทำให้ไม่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้อย่างเต็มที่ ผลที่ตามมาคือ ปัญหาครอบครัวยากจน ความเครียด หรืออาชญากรรม เป็นต้น

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้จัดทำรายงานเชิงวิเคราะห์ เรื่อง หนี้สินของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2566 โดยรายงานฉบับนี้ได้นำเสนอภาพรวมลักษณะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตร สถานการณ์การเป็นหนี้และการออมของครัวเรือนเกษตร รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2558 – 2566

สำนักงานสถิติแห่งชาติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับใช้ในการประกอบการวิเคราะห์และวางแผนนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือนเกษตรต่อไป

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	II
สารบัญ	III
สารบัญตาราง	V
สารบัญแผนภูมิ	VII
สารบัญภาคผนวก	VIII
คำจำกัดความ	IX
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการศึกษา	5
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 1 ลักษณะของครัวเรือนเกษตร	14
1.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตร	15
1.1.1 การกระจายตัวของครัวเรือนเกษตร	15
1.1.2 ลักษณะทางประชากรของหัวหน้าครัวเรือนและโครงสร้างทั่วไปของครัวเรือนเกษตร	16
1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร	19
1.2.1 รายได้ของครัวเรือนเกษตร	19
1.2.2 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตร	20
1.2.3 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร	21
1.2.4 หนี้สินของครัวเรือนเกษตร	22
บทที่ 2 ลักษณะของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	24
2.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	25
2.1.1 ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	25
2.1.2 ลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	27
2.2 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	30
2.2.1 รายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	30
2.2.2 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	31
2.2.3 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	32
2.2.4 การเป็นเจ้าของที่ดิน และพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 หนังสือของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้	35
2.3.1 แหล่งเงินกู้	35
2.3.2 วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม	39
2.4 ความสามารถในการชำระหนี้	41
2.4.1 ความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านรายได้)	41
2.4.2 ความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านทรัพย์สิน)	42
บทที่ 3 เงินออมของครัวเรือนเกษตร	45
บทที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร	51
4.1 นิยามที่ใช้ในการศึกษา	52
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์	58
4.3 การแปลผลการวิเคราะห์	59
4.4 ผลการวิเคราะห์	61
4.4.1 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	61
4.4.2 ทดสอบแบบจำลอง	63
4.4.3 การแปลผลการวิเคราะห์	64
บทที่ 5 บทสรุป	67
ภาคผนวก	75
บรรณานุกรม	125

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภทของครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566	15
ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2558 - 2566	16
ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566	17
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย จำแนกตามโครงสร้างทั่วไปของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	18
ตาราง 5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พ.ศ. 2558 - 2566	19
ตาราง 6 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2558 - 2566	20
ตาราง 7 มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภททรัพย์สิน พ.ศ. 2558 - 2566	21
ตาราง 8 สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของ ครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2558 - 2566	22
ตาราง 9 สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของ ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2558 - 2566	25
ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566	28
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย จำแนกตามโครงสร้างทั่วไปของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566	29
ตาราง 12 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พ.ศ. 2558 - 2566	30
ตาราง 13 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2558 - 2566	31
ตาราง 14 มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามประเภททรัพย์สิน พ.ศ. 2558 - 2566	33
ตาราง 15 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน เกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามการเป็นเจ้าของที่ดิน พ.ศ. 2558 - 2566	34
ตาราง 16 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือน เกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	34

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง 17 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินกู้	35
พ.ศ. 2558 - 2566	
ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งเงินกู้	36
พ.ศ. 2558 - 2566	
ตาราง 19 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินกู้และภาค พ.ศ. 2558 - 2566	37
ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งเงินกู้และภาค พ.ศ. 2558 - 2566	38
ตาราง 21 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนและร้อยละของมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2558 - 2566	39
ตาราง 22 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนและร้อยละของมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและภาค พ.ศ. 2558 - 2566	40
ตาราง 23 มูลค่าหนี้สิน รายได้ทั้งสิ้น และสัดส่วนมูลค่าหนี้สินต่อรายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566	41
ตาราง 24 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน และสัดส่วนมูลค่าหนี้สินต่อรายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามระดับรายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน พ.ศ. 2566	42
ตาราง 25 มูลค่าหนี้สิน มูลค่าทรัพย์สิน และสัดส่วนมูลค่าหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566	43
ตาราง 26 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามเขตการปกครอง และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	47
ตาราง 27 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	48
ตาราง 28 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	49
ตาราง 29 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามสถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	49
ตาราง 30 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือนและสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566	50
ตาราง 31 สรุปตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	62
ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์โลจิสติก ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าสัมประสิทธิ์และค่า Odds Ratio ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกที่เหมาะสม	65

สารบัญแนบภูมิ

	หน้า
แนบภูมิ 1 มูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรม และมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566	3
แนบภูมิ 2 อัตราการขยายตัวของ GDP มูลค่าที่แท้จริง และโครงสร้างการผลิต ณ ราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2561 - 2565	4
แนบภูมิ 3 หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีและสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยต่อ GDP พ.ศ. 2558 - 2566	25

สารบัญภาคผนวก

	หน้า
ตาราง ผ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566	76-81
ตาราง ผ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566	82-87
ตาราง ผ3 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566	88-93
ตาราง ผ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566	94-99
ตาราง ผ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566	100-105
ตาราง ผ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินทุน พ.ศ. 2564 และ 2566	106-111
ตาราง ผ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566	112-117
ตาราง ผ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566	118-123
ตาราง ผ9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	124

ครัวเรือนเกษตร

“ ครัวเรือนเกษตร ” ในรายงานหนังสือของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2566 ฉบับนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยครัวเรือนเกษตร คือ ครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร และมีหน่วยเป็น “ ครัวเรือน ”

ผู้ถือครองทำการเกษตร

ส่วน “ ผู้ถือครองทำการเกษตร ” สำนักงานสถิติแห่งชาติ ใช้ข้อมูลจากโครงการสำมะโนการเกษตร มีหน่วยเป็น “ ราย ” โดยผู้ถือครองทำการเกษตร คือ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งควบคุม จัดการ และมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรในที่ถือครอง และเป็นผู้รับผิดชอบทั้งทางด้านเทคนิคและการเงิน ทั้งนี้ ภายใต้วครัวเรือนเดียวกัน อาจมีผู้ถือครองทำการเกษตรมากกว่า 1 รายก็ได้ ถ้าบุคคลที่ทำการเกษตรและอาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้น บริหารจัดการเกี่ยวกับการทำการเกษตรแยกออกจากกัน

คำจำกัดความ

ครัวเรือนเกษตร หมายถึง

ครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลุ่มผู้ถือครองทางการเกษตร (ครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร) ซึ่งประกอบด้วย การปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ หางของป่า และการบริการทางการเกษตร รวมกลุ่มคนงานเกษตร

ผู้ถือครองทำการเกษตร หมายถึง บุคคล

ธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เป็นผู้ผลิตทางการเกษตร (การปลูกพืช/เลี้ยงปศุสัตว์/เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นน้ำจืด/ทำนาเกลือสมุทร) ซึ่งควบคุม จัดการ มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรในที่ถือครอง และเป็นผู้รับผิดชอบทั้งทางด้านเทคนิคและการเงิน อาจดำเนินงานเองหรือมอบหมายผู้อื่นดำเนินงานหรือดูแลแทนก็ได้ ซึ่งการดำเนินงานต้องอยู่ภายใต้การบริหารหรือการจัดการอันเดียวกันอาจเป็นเจ้าของที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร เป็นผู้เช่า หรือทำการเกษตรในที่ดินของผู้อื่น หรือในที่ดินสาธารณะ/ป่าสงวนก็ได้ โดยที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรอาจเป็นผืนเดียวหรือ หลายผืน ซึ่งอาจอยู่ห่างเดียวกันหรืออยู่แยกกันในเขตท้องที่ได้ก็ได้ แต่ที่ดินทุกผืนจะต้องอยู่ภายในจังหวัดเดียวกัน

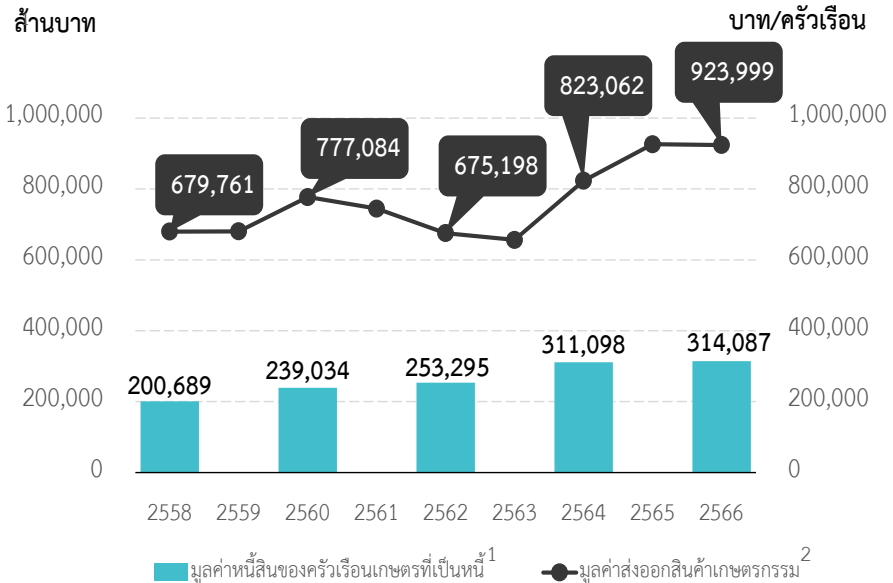
ບຸກຄົນ

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อม ที่มีความเหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ ทำให้ภาคการเกษตรมีความสำคัญกับสังคมไทยเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ ในปัจจุบันในยุคทองของอุตสาหกรรมและก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการเกษตรถือว่าเป็นจุดแข็งของประเทศไทยด้านหนึ่ง เพราะประเทศไทยมีวัตถุดิบที่เป็นสินค้าเกษตรของตนเอง การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์และสนับสนุนการทำการเกษตรเป็นสิ่งที่มีรัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยมีนโยบายผลักดันในเรื่องของ Smart Farmer เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร รวมทั้งยังสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของเกษตรกร เป้าหมายการพัฒนา คือ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง จะเห็นได้ว่า ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป การทำการเกษตรแบบดั้งเดิมจะไม่สามารถสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันได้อีกต่อไป ภาคการเกษตรจึงต้องยกระดับผลิตภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ มิติ เพื่อให้พร้อมรับมือกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศได้

จากข้อมูลมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรมตั้งแต่ปี 2558 - 2566 สะท้อนให้เห็นว่า สินค้าเกษตรของไทยยังแข็งแกร่งและมีการเติบโตอยู่ในตลาดโลก โดยในปี 2566 ประเทศไทยมีมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรมสูงถึง 923,999 ล้านบาท คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 ต่อปี จากปี 2558 แต่ขณะเดียวกันมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยในปี 2566 มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ 314,087 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 ต่อปี จากปี 2558 (แผนภูมิ 1) อย่างไรก็ตามแม้ว่าการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นแต่การ ซื้อ-ขาย ของเกษตรกรไทยส่วนใหญ่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง รายได้จากการขายสินค้าเกษตรส่วนหนึ่งของเกษตรกรถูกกลตทอนไป ทำให้เกษตรกรอาจไม่ได้รับรายได้ที่เต็มเม็ดเต็มหน่วย รายได้เกษตรกรยังคงไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เกษตรกรยังมีการกู้หนี้ยืมสินเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และลงทุนในการทำการเกษตรเป็นวัฏจักรอยู่ร่ำไป

แผนภูมิ 1 มูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรกรรม และมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566

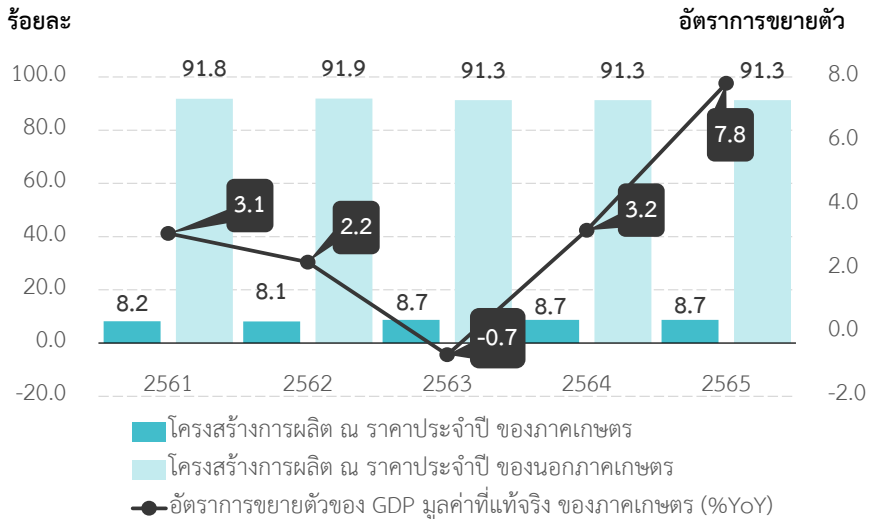

ที่มา: 1. การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

เมื่อพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของ GDP ในภาคการเกษตร พ.ศ. 2561 - 2565 พบว่ามีอัตราการขยายตัวลดลงในปี 2561 - 2563 โดยเฉพาะในปี 2563 หดตัวร้อยละ 0.7 เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และกลับมามีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2564 - 2565 โดยในปี 2565 นั้นกล่าวได้ว่า ภาคการเกษตรของไทยฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเต็มที่โดย GDP ในภาคการเกษตรมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7.8 เมื่อเทียบกับปี 2564 (แผนภูมิ 2)

แผนภูมิ 2 อัตราการขยายตัวของ GDP มูลค่าที่แท้จริง และโครงสร้างการผลิต ณ ราคาประจำปี
จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2561 – 2565

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม จากปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อาจมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรไทยนั้นก่อนหน้านี้ ส่งผลให้เกษตรกรไทยต้องเผชิญปัญหานี้สินที่เรื้อรังมาอย่างยาวนาน และหนีไม่พ้นกับดักรายได้ต่ำ เป็นความท้าทายของภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรรวมทั้งการส่งเสริมด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ดังนั้น ในรายงานฉบับนี้จึงได้ทำการศึกษาลักษณะทั่วไปและสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร ลักษณะของการก่อหนี้ เงินออม และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร เพื่อใช้ประกอบการวางแผนและวิเคราะห์นโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือนเกษตรให้แก่ผู้ที่สนใจ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1 เพื่อศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร และครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้
- 2 เพื่อศึกษาถึงลักษณะของการก่อหนี้ของครัวเรือนเกษตรกร
- 3 เพื่อศึกษาเงินออมของครัวเรือนเกษตรกร
- 4 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการวางแผนนโยบาย เพื่อลดภาระหนี้สินของครัวเรือนและครัวเรือนเกษตรกร
- 2 นำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนแก้ปัญหาหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรและครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ รวมถึงลักษณะของการก่อหนี้และเงินออมของครัวเรือนเกษตรกร ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566 โดยมีการถ่วงน้ำหนัก (Weighted Data) ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรกร ได้แก่ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566 เฉพาะข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรจากตัวอย่างจำนวน 6,781 หน่วยตัวอย่าง โดยไม่มีการถ่วงน้ำหนัก (Unweighted Data)

ข้อสังเกตสำหรับผู้ใช้อำนาจ

ข้อมูลสถิติที่น่าเสนอในรายงานฉบับนี้ ได้จากการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทั่วประเทศ โดยในตารางสถิติบางตารางผลรวมของแต่ละเรื่องอาจไม่เท่ากับยอดรวม และข้อมูลในแต่ละตารางอาจมีความแตกต่างกัน เนื่องจากข้อมูลแต่ละเรื่องได้มีการปิดเศษโดยอิสระจากกัน

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1

ความหมายของหนี้สิน

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้นิยาม หนี้สิน คือ เงินที่ผู้หนึ่งติดค้างอยู่ จะต้องใช้ให้แก่อีกผู้หนึ่ง
- หนี้สิน บัญญัติศัพท์โดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย หมายถึง จำนวนเงินที่กิจการเป็นหนี้บุคคลอื่นหรือพันธอันเกิดจากรายการค้า การกู้ยืมหรือเกิดจากการอื่น ซึ่งจะต้องชำระคืนในภายหน้าด้วยสินทรัพย์ หรือบริการ
- คำว่า “หนี้” แม้จะเป็นคำไทย แต่ความหมายและแนวความคิดในเรื่องหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้นำเอาแนวความคิดเรื่องหนี้มาจากระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน หนี้คำนี้จึงเป็นคำแปลของสิทธิชนิดหนึ่ง เรียกกันในกฎหมายโรมันว่า obligation ถ้าจะแปลสั้น ๆ ตามถ้อยคำก็คงแปลได้ว่าเป็น “ภาระ” หรือ “หน้าที่” หรือความเป็นหนี้ ซึ่งเป็นการมองจากทางด้านลูกหนี้ โดยเป็นผู้มีความผูกพันจะต้องชำระหนี้ หากมองทางด้านเจ้าหนี้ “หนี้” ถือว่าเป็นสินทรัพย์ (asset) อันเป็นส่วนหนึ่งของกองทรัพย์สินของเจ้าหนี้ แต่เมื่อมองทางด้านลูกหนี้ “หนี้” ก็เป็นความรับผิดชอบด้านการเงินของลูกหนี้ (โสภณ รัตนาร, 2551: 5)

2

ความหมายของการออม

เงินออม ตามความหมายพจนานุกรมเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อบริโภค หากแต่เก็บไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้จ่ายต่าง ๆ ในอนาคต การใช้เงินออมอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การถือไว้เป็นเงินสด นำเงินออมไปฝากธนาคาร หรือนำเงินออมไปซื้อหลักทรัพย์ เป็นต้น (ธรรมศาสตร์, 2546: 46)

เงินออม หมายถึง ส่วนของรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่าย มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค ในระดับมหภาคเงินออมที่เพิ่มขึ้นอาจกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุนที่เพิ่มขึ้น (Bebczuk, 2000)

3

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แพรวพลิน จันทรโพธิ์ศรี, วิชนิ เอี่ยมชุ่ม และ เบญจมาภรณ์ สมบัติธีระ (2567) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาระงับการตอบอย่าง จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์การถดถอยโทบิต (Tobit Regression) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีสถานะมีหนี้จำนวน 311 ราย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนหนี้สินของครัวเรือนภาคเกษตร คือ อายุ สถานภาพสมรส ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนต่อปี ขนาดที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกการมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง พฤติกรรมการเล่นการพนัน พฤติกรรมการเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเป็นหนี้ของเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ ทางผู้วิจัยแนะนำให้ภาครัฐควบคุมค่าครองชีพและต้นทุนทำการเกษตร รวมทั้งการควบคุมดูแลให้การพนันเข้าถึงยากมากขึ้น รวมทั้งภาครัฐควรส่งเสริมพฤติกรรมทางการเงินให้เกษตรกรซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดหนี้สินของเกษตรกร

พลอยปภัส ไชยยานนท์ และวิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ (2564) ศึกษาสภาวะหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคเหนือ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาวะหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ที่ถูกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคเหนือ และ 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคเหนือ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคเหนือ จำนวน 404 ราย พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 16 ตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล 5 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน ปัจจัยด้านค่านิยม/ทัศนคติ 7 ตัวแปร ได้แก่ การรู้จักบริหารการวางแผนจัด การเงิน (รับ-จ่าย) ทำให้การก่อหนี้ลดลง ความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา เช่น ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า สร้างอุโบสถ มีผลต่อการก่อหนี้ หากรายได้ในอนาคตเพิ่มขึ้น จะใช้จ่ายในปัจจุบันเพิ่มขึ้น สินค้าเงินผ่อนมีแรงจูงใจให้ซื้อสินค้ามากยิ่งขึ้น การกู้ยืมเงินทำให้ใช้จ่ายใช้สอยได้ง่ายขึ้น ตามที่ต้องการหรือในยามฉุกเฉิน ค่าครองชีพสูงขึ้นสินค้ามีราคาแพงมากขึ้นมีผลต่อการก่อหนี้ นโยบายการเมือง/รัฐบาล มีผลต่อการก่อหนี้และปัจจัยด้านความจำเป็นในการบริโภค/อุปโภค 2 ตัวแปร ได้แก่ ความสะดวกสบายในชีวิต ความต้องการปัจจัยสี่

สุริยะ หาญพิชัย (2563) ศึกษาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรไทย: สถานภาพความรู้ปัจจุบัน และข้อสังเกตบางประการ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์สาเหตุ ที่ก่อให้เกิดหนี้สินครัวเรือนของเกษตรกรไทยซึ่งกำหนดระเบียบวิธีการศึกษาโดยใช้กระบวนการ วิจัยเอกสาร ดำเนินกระบวนการศึกษา ทบทวนข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและวิเคราะห์ข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก รวบรวมจากเอกสารหนังสือ ตำรา รวมทั้งรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับหนี้สิน ครัวเรือนของเกษตรกร ซึ่งได้ตีพิมพ์ไว้แล้วจากนั้นนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และเสนอผลการศึกษาในเชิงวิเคราะห์โดยมีขั้นตอนเริ่มจากกำหนดประเด็น และวางกรอบในการศึกษา สร้างกรอบข้อมูลให้สอดคล้องและตรงประเด็นกับเป้าหมายศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงสังเคราะห์และสรุป พบว่า หนี้สินครัวเรือนของ เกษตรกรเป็นภาระผูกพันทางการเงินที่ครัวเกษตรกรติดค้างอยู่จะต้องใช้คืนให้แก่เจ้าหนี้ เป็นปัญหา เชิงโครงสร้างที่มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยประกอบกัน ปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้สินครัวเรือน ของเกษตรกร พอจำแนกได้ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางสังคม 3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 4) ปัจจัยสภาพภูมิศาสตร์ 5) ปัจจัยทางทัศนคตินิสัยหรือพฤติกรรม 6) ปัจจัยทางลักษณะหนี้สิน 7) ปัจจัยโครงการนโยบายรัฐ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตร การศึกษา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน และปัจจัย ที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ โดยในการวิเคราะห์ได้ใช้แบบจำลองโลจิสติก ผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือกำหนดการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ภาค เขตชลประทาน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้า ครัวเรือน สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ และจำนวนสมาชิก ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทำงานหารายได้

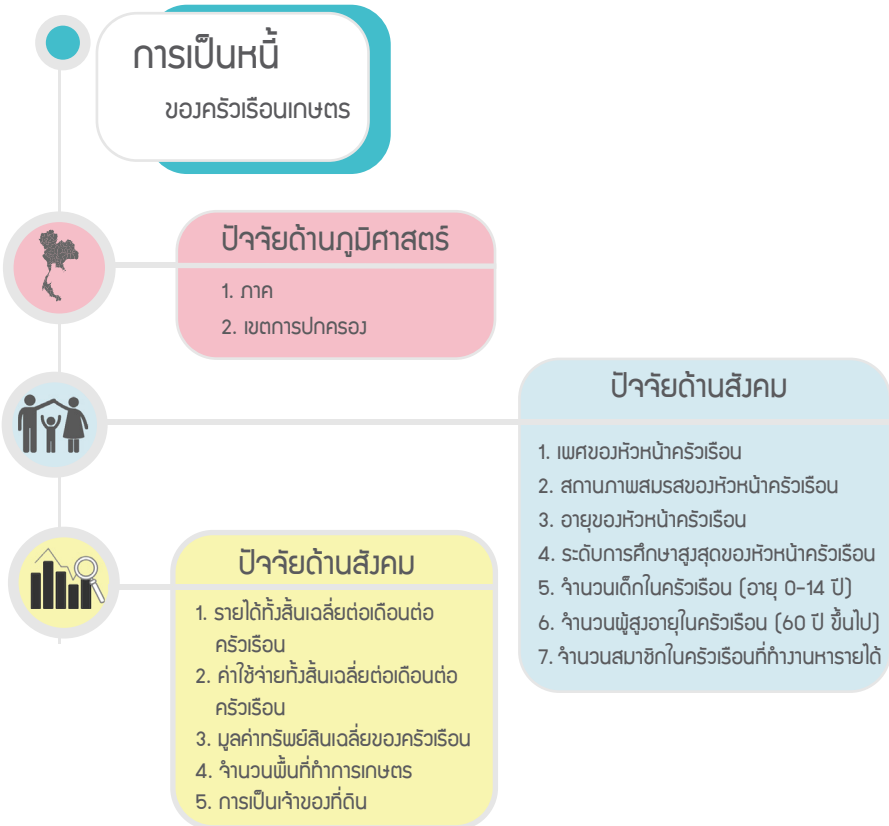
วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คฤห์โยธิน (2562) ศึกษาสถานการณ์หนี้สินในระบบ และปัจจัยที่มีผลต่อหนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดพะเยา โดยวิธีการเก็บแบบสอบถามจากลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวนทั้งสิ้น 400 ครัวเรือนตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองการถดถอยพหุคูณ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 40-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 82.5 ส่วนเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า 39 ปี มีเพียง ร้อยละ 8 สำหรับสถานการณ์หนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกรจังหวัดพะเยา พบว่า เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินจากธนาคารในระบบ คิดเป็นร้อยละ 81 โดยส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 98 มีอัตราส่วนจำนวนเงินกู้ยืมสูงกว่ารายได้จากการเกษตรถึง 4.5 เท่า และพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อหนี้สินในระบบของครัวเรือนในจังหวัดพะเยา ได้แก่ อายุของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน รายได้จากการเกษตร และพื้นที่ถือครองในการเกษตรที่เป็นเจ้าของ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) ศึกษาสถานการณ์ภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในปัจจุบัน จากการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรหนี้ครัวเรือนเกษตรกรกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ GDP ขนาดครัวเรือน เนื้อที่ถือครองทำการเกษตร และสัดส่วนแรงงานต่อสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด พบว่ามูลค่าหนี้สินสะสมมีความสัมพันธ์กับระยะเวลา ยิ่งระยะเวลามากขึ้น จะมีแนวโน้มมีหนี้สินสะสมเพิ่มมากขึ้น และเมื่อมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก จะส่งผลให้หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับสถิติหนี้สินและมูลค่าทรัพย์สิน โดยหนี้สินและมูลค่าทรัพย์สินมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นการลงทุนบางส่วนในทรัพย์สินเพื่อการเกษตร หากเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น อาจทำให้หนี้สินสะสมเพื่อการลงทุนทำการเกษตรเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในขณะที่ตัวแปรขนาดครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับขนาดหนี้สินของครัวเรือน หรือกล่าวได้ว่า การเพิ่มขึ้นของขนาดครัวเรือน อาจทำให้มีจำนวนแรงงานภายในครอบครัวเพิ่มขึ้น จึงส่งผลต่อขนาดหนี้สินของครัวเรือนในภาคเกษตร

กรอบแนวคิดของการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการเลือกตัวแปรที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ
ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2564 มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ตารางความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในการศึกษาลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรและครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ รวมถึงลักษณะของการก่อหนี้และเงินออมของครัวเรือนเกษตรกร และใช้การถดถอยโลจิสติกเชิงพหุแบบทวิภาค (Binary Logistic Regression) ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรกรโดยมีตัวแบบการถดถอยโลจิสติก ดังนี้

$$\text{Log} \left[\frac{P(Y = 1)}{1 - P(Y = 1)} \right] = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + b_6X_6 + b_7X_7 + b_8X_8 + b_9X_9 + b_{10}X_{10} + b_{11}X_{11} + b_{12}X_{12} + b_{13}X_{13} + b_{14}X_{14}$$

เมื่อ

$P(Y=1)$ คือ ความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนเกษตรกรเป็นหนี้

a = ค่าคงที่

b_i = ค่าสัมประสิทธิ์โลจิสติก โดยที่ $i = 1, 2, \dots, 14$

X_1 = ภาค

X_8 = จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน

X_2 = เขตการปกครอง

X_9 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้

X_3 = เพศของหัวหน้าครัวเรือน

X_{10} = รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน

X_4 = สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน

X_{11} = ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน

X_5 = อายุของหัวหน้าครัวเรือน

X_{12} = มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือน

X_6 = ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน

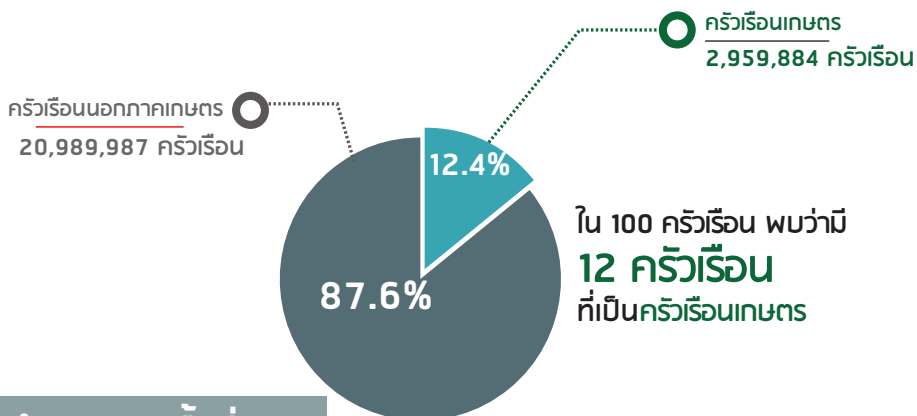
X_{13} = จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

X_7 = จำนวนเด็กในครัวเรือน

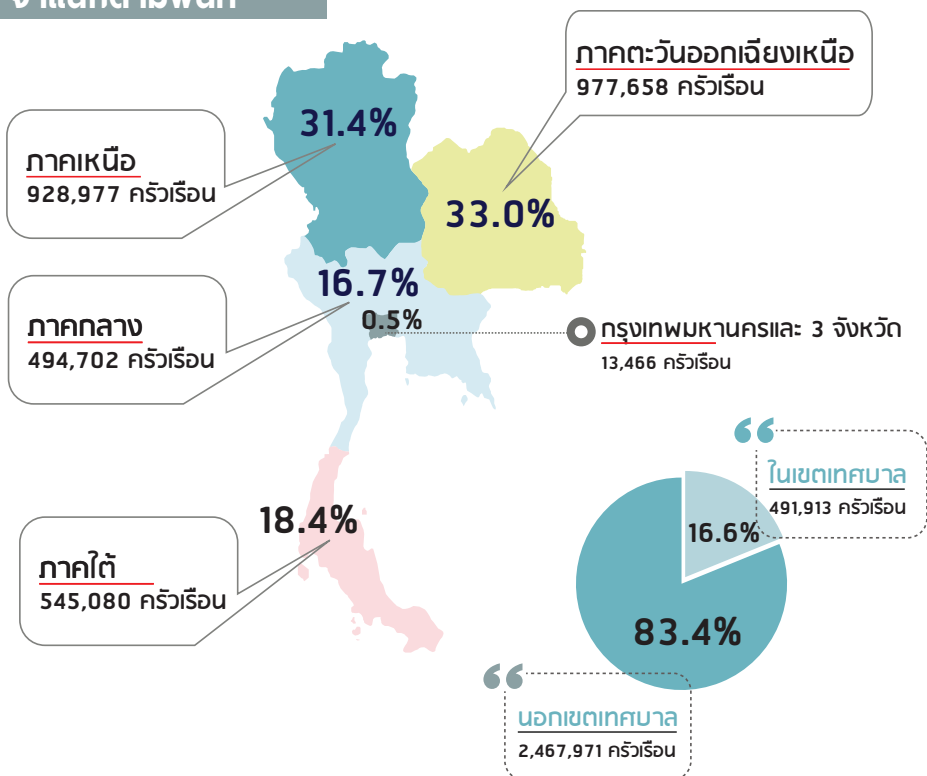
X_{14} = การเป็นเจ้าของที่ดิน

การกระจายตัวของครัวเรือนเกษตร ปี 2566

ครัวเรือนเกษตร หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการทำเกษตร

จำแนกตามพื้นที่

ลักษณะทางประชากรของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ปี 2566

ครัวเรือนเกษตร หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการทำเกษตร

67.9% มีเพศชาย
เป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตร

ส่วนใหญ่
เพศชาย
เป็นหัวหน้า
ครัวเรือนเกษตร

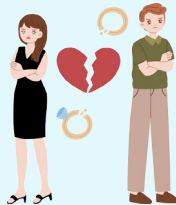

32.1% มีเพศหญิง
เป็นหัวหน้า
ครัวเรือนเกษตร

สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร

76.5%
สมรส

19.1%
หม้าย/หย่า แยกกันอยู่

4.4%
โสด

ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร

75.9%

ประถมศึกษา
หรือต่ำกว่า

11.1%

มัธยมศึกษา
ตอนต้น

7.5%

มัธยมศึกษา
ตอนปลาย

3.1%

อนุปริญญา

2.4%

อุดมศึกษา

บทที่ 1

ลักษณะของ
ครัวเรือนเกษตร

บทที่ 1

ลักษณะของครัวเรือนเกษตร

1.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตร

1.1.1 การกระจายตัวของครัวเรือนเกษตร

จากข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2558 - 2566 ครัวเรือนในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี โดยมีจำนวนครัวเรือนอยู่ประมาณ 21.3 ล้านครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 23.9 ล้านครัวเรือน ในปี 2566 (ตาราง 1)

พิจารณาครัวเรือนเกษตรของไทยระหว่างปี 2558 - 2566 พบว่ามีสัดส่วนที่ลดลงจากร้อยละ 16.3 (ประมาณ 3.5 ล้านครัวเรือน) ในปี 2558 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 12.4 (ประมาณ 3.0 ล้านครัวเรือน) ในปี 2566 โดยกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ร้อยละ 33.0 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ร้อยละ 31.4 ภาคใต้ ร้อยละ 18.4 ภาคกลาง ร้อยละ 16.7 และกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดน้อยที่สุด 0.5 (ตาราง 2)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภทของครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566

พ.ศ.	ครัวเรือนนอกภาคเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2558	17,859,382	83.7	3,466,617	16.3	21,325,999	100.0
2560	18,325,247	85.7	3,061,911	14.3	21,387,158	100.0
2562	19,013,333	86.9	2,857,625	13.1	21,870,958	100.0
2564	19,676,529	87.0	2,947,823	13.0	22,624,352	100.0
2566	20,989,987	87.6	2,959,884	12.4	23,949,871	100.0

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2558 - 2566

พื้นที่	2558		2560		2562		2564		2566	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่วประเทศ	3,466,617	16.3	3,061,911	14.3	2,857,625	13.1	2,947,823	13.0	2,959,884	12.4
เขตการปกครอง	3,466,617	100.0	3,061,911	100.0	2,857,625	100.0	2,947,823	100.0	2,959,884	100.0
ในเขตเทศบาล	612,302	17.7	583,603	19.1	515,750	18.0	606,806	20.6	491,913	16.6
นอกเขตเทศบาล	2,854,315	82.3	2,478,308	80.9	2,341,874	82.0	2,341,017	79.4	2,467,971	83.4
ภาค	3,466,617	100.0	3,061,911	100.0	2,857,625	100.0	2,947,823	100.0	2,959,884	100.0
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	35,726	1.0	11,721	0.4	12,163	0.4	12,488	0.4	13,466	0.5
กลาง	484,259	14.0	499,701	16.3	486,544	17.0	501,994	17.0	494,702	16.7
เหนือ	1,012,052	29.2	896,580	29.3	861,480	30.1	828,037	28.1	928,977	31.4
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,288,523	37.2	1,052,752	34.4	931,823	32.6	995,973	33.8	977,658	33.0
ใต้	646,058	18.6	601,157	19.6	565,615	19.8	609,331	20.7	545,080	18.4

หมายเหตุ: 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

1.1.2 ลักษณะทางประชากรของหัวหน้าครัวเรือนและโครงสร้างทั่วไปของครัวเรือนเกษตร

ลักษณะทางประชากรของหัวหน้าครัวเรือนในครัวเรือนเกษตรปี 2558 - 2566 พบว่าประมาณร้อยละ 70 มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย และพบว่าอายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น จาก 55.4 ปี ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 57.7 ปี ในปี 2566 สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือนเกือบร้อยละ 80 มีสถานภาพเป็นสมรส ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน พบว่าประมาณร้อยละ 80 เช่นกันที่จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566

ลักษณะทางประชากร ของหัวหน้าครัวเรือน	2558		2560		2562		2564		2566	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	3,466,617	100.0	3,061,911	100.0	2,857,625	100.0	2,947,823	100.0	2,959,884	100.0
เพศของหัวหน้าครัวเรือน										
ชาย	2,546,368	73.5	2,195,661	71.7	2,044,097	71.5	2,025,559	68.7	2,009,170	67.9
หญิง	920,250	26.5	866,251	28.3	813,527	28.5	922,264	31.3	950,714	32.1
อายุเฉลี่ย	55.4		55.9		56.4		57.2		57.7	
สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน										
โสด	121,621	3.5	112,542	3.7	123,884	4.3	131,112	4.4	129,689	4.4
สมรส	2,721,992	78.5	2,350,624	76.8	2,156,971	75.5	2,175,551	73.8	2,265,708	76.5
หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่	623,004	18.0	598,745	19.6	576,769	20.2	641,160	21.8	564,486	19.1
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน										
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	2,892,538	83.4	2,509,332	82.0	2,273,157	79.5	2,291,302	77.7	2,247,281	75.9
มัธยมศึกษา ตอนต้น	240,993	7.0	255,240	8.3	264,133	9.2	308,602	10.5	326,726	11.1
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	198,609	5.7	182,507	6.0	204,977	7.2	208,619	7.1	222,524	7.5
อนุปริญญา	79,027	2.3	66,973	2.2	62,669	2.2	77,391	2.6	91,640	3.1
อุดมศึกษา	48,487	1.4	45,682	1.5	51,636	1.8	59,467	2.0	71,371	2.4
อื่น ๆ	6,964	0.2	2,178	0.1	1,053	0.0	2,442	0.1	340	0.0

พิจารณาแนวโน้ม จากปี 2558 - 2566 จะพบว่าครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มที่จะมีเด็ก (0-14 ปี) ลดลง จาก 0.59 คนในปี 2558 เป็น 0.51 คนในปี 2566 แต่ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้น จาก 0.60 คนในปี 2558 เป็น 0.78 คนในปี 2566 อีกทั้งผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน (15-59 ปี) ก็มีแนวโน้มลดลง จาก 2.06 คนในปี 2558 เป็น 1.87 คนในปี 2566 ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าหากแนวโน้มโครงสร้างของสมาชิกในครัวเรือนเกษตรยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครัวเรือนเกษตรในอนาคตได้ เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนอาจต้องแบกรับภาระที่หนักเกินไป (ตาราง 4)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย จำแนกตามโครงสร้างทั่วไปของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566

โครงสร้างทั่วไป ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	3.28	3.19	3.05	3.08	3.16
จำนวนเด็กในครัวเรือน (0-14 ปี) (คน)	0.59	0.59	0.53	0.50	0.51
จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน (15-59 ปี) (คน)	2.06	1.97	1.86	1.91	1.87
จำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป (คน)	0.60	0.62	0.66	0.68	0.78
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ (คน)	0.65	0.63	0.57	0.57	0.57
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน หารายได้ (คน)	2.16	2.09	2.03	2.06	2.11
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่ได้รายได้ (คน)	1.12	1.10	1.01	1.02	1.06

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร

1.2.1 รายได้ของครัวเรือนเกษตร

รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรในปี 2558 - 2566 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากที่มีรายได้ 20,504 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มเป็น 24,844 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2566 โดยเมื่อพิจารณาแหล่งรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเกษตร พบว่าในปี 2566 ครัวเรือนมีรายได้จากกำไรสุทธิจากการทำการเกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.6 (16,537 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน) รองลงมาคือ เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ ร้อยละ 7.9 ค่าจ้างและเงินเดือน ร้อยละ 5.8 กำไรจากการทำธุรกิจ ร้อยละ 2.8 รายรับที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ ร้อยละ 0.8 และรายได้จากทรัพย์สินเพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น ส่วนรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน คิดเป็นร้อยละ 15.9 (ตาราง 5)

ตาราง 5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พ.ศ. 2558 - 2566

แหล่งที่มาของรายได้	2558		2560		2562		2564		2566	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
รายได้ทั้งสิ้น	20,504	100.0	20,824	100.0	20,838	100.0	23,522	100.0	24,844	100.0
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	17,161	83.7	17,552	84.1	17,451	83.7	19,424	82.6	20,899	84.1
ค่าจ้างและเงินเดือน	1,334	6.5	1,293	6.2	1,182	5.7	1,338	5.7	1,436	5.8
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ	462	2.3	509	2.4	451	2.2	564	2.4	702	2.8
กำไรสุทธิจากการทำการเกษตร	13,609	66.4	14,025	67.4	13,830	66.4	15,008	63.8	16,537	66.6
เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ	1,478	7.2	1,405	6.7	1,727	8.3	2,262	9.6	1,961	7.9
รายได้จากทรัพย์สิน	73	0.4	71	0.3	72	0.3	64	0.3	64	0.3
รายรับที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ	205	1.0	219	1.0	188	0.9	187	0.8	198	0.8
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน*	3,343	16.3	3,302	15.9	3,387	16.3	4,098	17.4	3,945	15.9
ค่าประเมินค่าเช่าบ้าน	1,728	8.4	1,868	9.0	1,885	9.0	1,995	8.5	2,251	9.1
ค่าประเมินมูลค่าสินค้าและ บริการ อาหารและเครื่องดื่ม	1,615	7.9	1,434	6.9	1,502	7.2	2,103	8.9	1,694	6.8

หมายเหตุ: ในการวิเคราะห์จะสนใจพิจารณาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน เนื่องจากเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้จริง

*รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ประกอบด้วย 2 ประเภท

1. ค่าประเมินค่าเช่าบ้าน เป็นการประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนอยู่อาศัยโดยไม่เสียค่าเช่า รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านของตนเอง
2. ค่าประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ อาหารและเครื่องดื่ม เป็นการประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ (รวมยาสูบ) อาหารและเครื่องดื่มที่ครัวเรือน ได้มาโดยไม่ต้องซื้อ

1.2.2 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตร

สำหรับค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตร พบว่า ในปี 2558 - 2566 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับรายได้ จากที่มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 16,029 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 18,888 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2566 โดยพบว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค เป็นค่าใช้จ่ายประเภทอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.0 (7,173 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน) รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยร้อยละ 20.8 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทาง ร้อยละ 17.0 ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 10.7 (ตาราง 6)

ตาราง 6 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2558 - 2566

ประเภทของค่าใช้จ่าย	2558		2560		2562		2564		2566	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	16,029	100.0	15,910	100.0	15,582	100.0	16,793	100.0	18,888	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	14,290	89.2	14,099	88.6	13,892	89.2	14,909	88.8	16,875	89.3
อาหารและเครื่องดื่ม (ไม่แอลกอฮอล์)	6,163	38.4	5,719	35.9	5,923	38.0	6,069	36.1	7,173	38.0
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	97	0.6	213	1.3	89	0.6	217	1.3	138	0.7
ยาสูบ พริก ยาสูบ และอื่นๆ	78	0.5	108	0.7	68	0.4	138	0.8	83	0.4
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	2,951	18.4	3,160	19.9	3,153	20.2	3,460	20.6	3,930	20.8
เครื่องเรือนและรองเท้า	332	2.1	329	2.1	277	1.8	248	1.5	277	1.5
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	472	2.9	428	2.7	489	3.1	514	3.1	652	3.5
เวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษาพยาบาล	210	1.3	263	1.7	175	1.1	250	1.5	259	1.4
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทาง	3,043	19.0	2,865	18.0	2,733	17.5	2,885	17.2	3,204	17.0
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสื่อสาร	436	2.7	475	3.0	500	3.2	641	3.8	644	3.4
การศึกษา	145	0.9	138	0.9	146	0.9	150	0.9	132	0.7
การบันเทิง การอ่าน และกิจกรรมทางศาสนา	247	1.5	254	1.6	230	1.5	263	1.6	272	1.4

ตาราง 6 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2558 - 2566 (ต่อ)

ประเภทของค่าใช้จ่าย	2558		2560		2562		2564		2566	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการ จัดงานพิเศษ	116	0.7	147	0.9	110	0.7	74	0.4	112	0.6
ค่าใช้จ่ายไม่เกี่ยวกับการ อุปโภคบริโภค	1,737	10.8	1,811	11.4	1,690	10.8	1,884	11.2	2,013	10.7

1.2.3 กรณียสินของครัวเรือนเกษตร

เมื่อพิจารณามูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี 2558 - 2566 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจาก 2,495,095 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 2,824,853 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564 และ ลดลงในปี 2566 เป็น 2,751,224 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงร้อยละ 1.3 ต่อปี เมื่อเทียบกับปี 2564 โดยเมื่อพิจารณามูลค่าทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เฉลี่ยต่อครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินที่เป็นยานพาหนะเฉลี่ยต่อครัวเรือน และมูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน เทียบกับปี 2564 พบว่า ปี 2566 มีมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ 2,260,608 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงร้อยละ 2.8 ต่อปี ขณะที่มูลค่าทรัพย์สินที่เป็นยานพาหนะเฉลี่ยต่อครัวเรือน และมูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน เพิ่มขึ้นเป็น 348,276 บาทต่อครัวเรือน และ 142,340 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0 และ ร้อยละ 9.7 ตามลำดับ (ตาราง 7)

ตาราง 7 มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตร จำแนกตามประเภททรัพย์สิน พ.ศ. 2558 - 2566

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

ทรัพย์สิน	2558	2560	2562	2564	2566
มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด	2,495,095	2,484,978	2,654,636	2,824,853	2,751,224
มูลค่าทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมด	2,131,911	2,113,140	2,271,696	2,390,450	2,260,608
มูลค่าทรัพย์สินที่เป็น (ยานพาหนะทุกประเภท) ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของใช้ในครัวเรือน และประกอบธุรกิจ	257,782	269,473	263,955	316,123	348,276
มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน	105,402	102,366	118,985	118,280	142,340

1.2.4 หนี้สินของครัวเรือนเกษตร

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พบว่าในปี 2566 มีครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ร้อยละ 63.1 ลดลงจากปี 2564 ที่มีครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ร้อยละ 66.7 ในขณะที่มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนก็ลดลงเช่นเดียวกัน โดยมีมูลค่าหนี้ 198,038 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง ร้อยละ 2.3 ต่อปี เมื่อเทียบกับ 2564 ที่มีมูลค่าหนี้ 207,606 บาทต่อครัวเรือน (ตาราง 8)

ตาราง 8 สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2558 - 2566

พื้นที่	2558		2560		2562		2564		2566	
	คร.ที่เป็หนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ ครัวเรือน)	คร.ที่เป็หนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ ครัวเรือน)	คร.ที่เป็หนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ ครัวเรือน)	คร.ที่เป็หนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ ครัวเรือน)	คร.ที่เป็หนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ ครัวเรือน)
ทั่วราชอาณาจักร	68.1	136,587	67.2	160,587	62.8	159,129	66.7	207,606	63.1	198,038
เขตการปกครอง										
ในเขตเทศบาล	63.0	132,918	65.6	159,525	57.8	143,676	61.2	168,738	61.3	184,804
นอกเขตเทศบาล	69.1	137,374	67.5	160,837	63.9	162,532	68.2	217,680	63.4	200,676
ภาค										
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	63.2	161,538	23.3	192,405	..	..	..	..	..	..
กลาง	62.2	147,242	66.0	183,780	58.4	154,482	60.8	208,356	57.8	204,110
เหนือ	68.8	140,464	67.8	153,443	62.8	168,679	68.1	214,002	63.1	202,035
ตะวันออกเฉียงเหนือ	76.7	124,953	76.4	151,226	76.5	148,758	78.0	205,523	74.4	213,460
ใต้	54.2	144,348	52.0	167,735	44.4	157,306	51.3	201,929	47.5	154,917

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

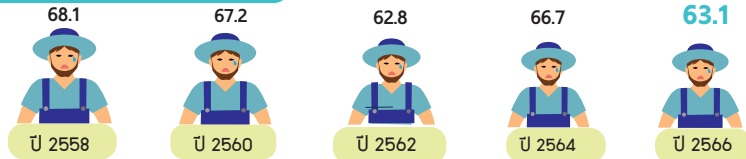
- .. หมายถึง not applicable

สถานการณ์การเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร

ครัวเรือนเกษตร หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการทำเกษตร

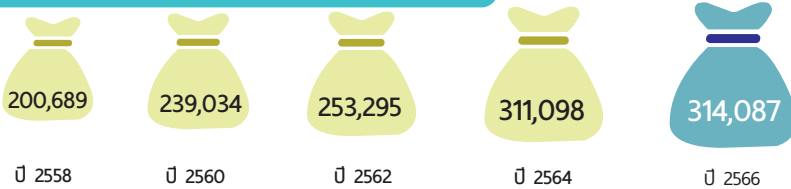
ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

หน่วย: ร้อยละ

มูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

หน่วย: บาท/ครัวเรือน

ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

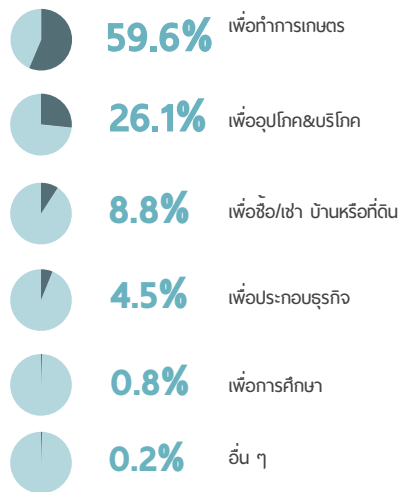
% จำนวนครัวเรือน

แหล่งเงินกู้ในระบบ ปี 2566

% มูลค่าหนี้สิน

วัตถุประสงค์การกู้ยืม ปี 2566

บทที่ 2

ลักษณะของ
ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

บทที่ 2

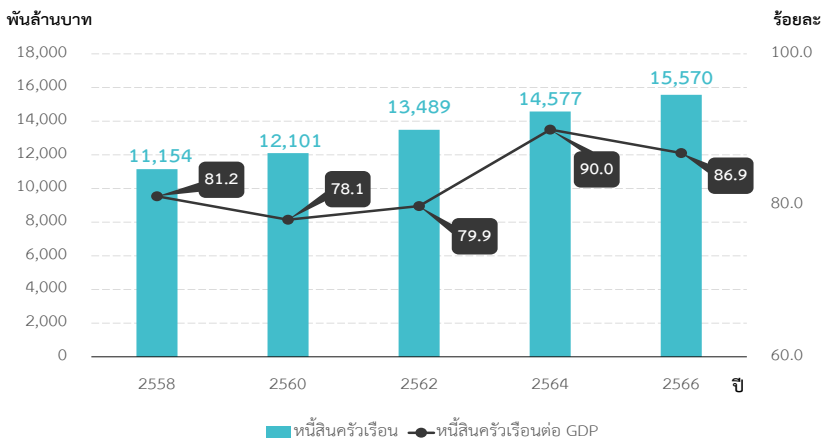
ลักษณะของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

2.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

2.1.1 ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณาหนี้สินครัวเรือน และสัดส่วนของหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า หนี้สินของครัวเรือน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 11,154 พันล้านบาท ในปี 2558 เป็น 15,570 พันล้านบาท ในปี 2566 อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2558 - 2566 ในปี 2564 สัดส่วนของหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP สูงที่สุดถึงร้อยละ 90.0 ในขณะที่ปี 2566 สัดส่วนของหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP ลดลงมาเหลือร้อยละ 86.9 ซึ่งยังคงอยู่ในระดับที่อันตราย เพราะในระดับมาตรฐานสากล หนี้ครัวเรือนไม่ควรเกินร้อยละของจีดีพี เพราะไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อการใช้บริการของครัวเรือน แต่จะส่งผลกระทบต่อการเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาวด้วย (แผนภูมิ 3) และจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2558 ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ย 200,689 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นเป็น 314,087 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2566 เพิ่มขึ้นถึง 1.6 เท่า (ตาราง 9)

แผนภูมิ 3 หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีและสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยต่อ GDP พ.ศ. 2558 - 2566

เมื่อพิจารณาครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในปี 2558 - 2562 ครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มการเป็นหนี้ลดลง โดยในปี 2558 ครัวเรือนเกษตรเป็นหนี้ร้อยละ 68.1 ลดลงเหลือร้อยละ 62.8 ในปี 2562 ส่วนปี 2564 ครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มการเป็นหนี้เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 66.7 เมื่อเทียบกับปี 2562 และในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรมีทิศทางการเป็นหนี้ลดลงอีกครั้งเหลือ ร้อยละ 63.1 เมื่อเทียบกับปี 2564

เมื่อพิจารณาตามเขตการปกครอง พบว่า ตลอดช่วงปี 2558 - 2566 ครัวเรือนเกษตรที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีร้อยละที่เป็นหนี้สูงกว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในเขตเทศบาล โดยในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่อยู่นอกเขตเทศบาล มีร้อยละการเป็นหนี้ที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 63.4 ส่วนครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในเขตเทศบาลมีร้อยละการเป็นหนี้ที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น ร้อยละ 61.3 เมื่อเทียบกับปี 2564 แต่เมื่อพิจารณามูลค่าหนี้สิน พบว่าในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่อยู่นอกเขตเทศบาล มีมูลค่าหนี้สูงกว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในเขตเทศบาล (ตาราง 9)

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลตามภาคในปี 2558 - 2566 พบว่า ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนครัวเรือนที่เป็นหนี้สูงสุด โดยในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรมีสัดส่วนการเป็นหนี้ลดลงทุกภาคเมื่อเทียบกับปี 2564 ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนครัวเรือนที่เป็นหนี้สูงสุด ร้อยละ 74.4 แต่เมื่อพิจารณามูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พบว่า ในปี 2566 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เพิ่มขึ้นขึ้นเกือบทุกภาค ยกเว้นภาคใต้ที่มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ลดลง เมื่อเทียบกับปี 2564 โดยภาคกลางมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้สูงสุด 353,421 บาทต่อครัวเรือน (ตาราง 9)

ตาราง 9 สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามพื้นที่ พ.ศ. 2558 - 2566

พื้นที่	2558		2560		2562		2564		2566	
	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)
ทั่วราชอาณาจักร	200,689	68.1	239,034	67.2	253,295	62.8	311,098	66.7	314,087	63.1
เขตการปกครอง										
ในเขตเทศบาล	211,071	63.0	243,019	65.6	248,373	57.8	275,824	61.2	301,683	61.3
นอกเขตเทศบาล	198,661	69.1	238,122	67.5	254,276	63.9	319,303	68.2	316,476	63.4
ภาค										
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	255,733	63.2	..	..	..	..	..	..	..	..
กลาง	236,648	62.2	278,358	66.0	264,345	58.4	342,900	60.8	353,421	57.8
เหนือ	204,089	68.8	226,334	67.8	268,494	62.8	314,118	68.1	320,146	63.1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	162,881	76.7	198,029	76.4	194,441	76.5	263,529	78.0	286,735	74.4
ใต้	266,115	54.2	322,549	52.0	354,355	44.4	393,750	51.3	326,297	47.5

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

2.1.2 ลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณาลักษณะทางประชากรของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในปี 2558 - 2566 พบว่า ประมาณร้อยละ 70 มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี 2558 มีอายุเฉลี่ย 54.44 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 57.01 ปี ในปี 2566 สำหรับสถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 มีสถานภาพเป็นสมรส และระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 74 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ตาราง 10)

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา
ของหัวหน้าครัวเรือน พ.ศ. 2558 - 2566

ลักษณะทาง ประชากรของ หัวหน้าครัวเรือน	2558		2560		2562		2564		2566	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	2,359,336	100.0	2,057,042	100.0	1,795,263	100.0	1,967,176	100.0	1,866,263	100.0
เพศของหัวหน้าครัวเรือน										
ชาย	1,779,860	75.4	1,495,021	72.7	1,310,538	73.0	1,384,437	70.4	1,287,111	69.0
หญิง	579,475	24.6	562,021	27.3	484,725	27.0	582,739	29.6	579,153	31.0
อายุเฉลี่ย	54.44		55.18		55.68		56.42		57.01	
สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน										
โสด	45,267	1.9	38,784	1.9	49,141	2.7	48,436	2.5	41,569	2.2
สมรส	1,967,290	83.4	1,700,734	82.7	1,449,748	80.8	1,571,642	79.9	1,516,333	81.2
หม้าย/หย่า/ แยกกันอยู่	346,779	14.7	317,524	15.4	296,373	16.5	347,098	17.6	308,361	16.5
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน										
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	1,948,044	82.6	1,659,589	80.7	1,406,136	78.3	1,503,037	76.4	1,389,493	74.5
มัธยมศึกษา ตอนต้น	175,544	7.4	187,784	9.1	174,766	9.7	220,389	11.2	215,607	11.6
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	140,863	6.0	125,079	6.1	137,219	7.6	145,558	7.4	151,981	8.1
อนุปริญญา	63,446	2.7	46,666	2.3	39,491	2.2	57,775	2.9	65,709	3.5
อุดมศึกษา	31,440	1.3	37,423	1.8	37,650	2.1	40,111	2.0	43,474	2.3
อื่น ๆ	0	0.0	501	0.0	0	0.0	306	0.0	0	0.0

สำหรับขนาดครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้มีขนาดเล็กลงเมื่อเปรียบเทียบกับในปี 2558 - 2564 ส่วนปี 2566 มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 3.42 คนต่อครัวเรือน เมื่อเทียบกับปี 2564 และพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วในหนึ่งครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มีวัยเด็กประมาณ 1 คน วัยแรงงาน 2 คน และวัยสูงอายุ 1 คน เมื่อพิจารณาสถานะการทำงานของสมาชิกในครัวเรือนพบว่า มีสมาชิกที่กำลังเรียนหนังสือ 1 คน สมาชิกที่ทำงานหารายได้ 2 คน และสมาชิกที่ไม่ทำงานหารายได้ 1 คน และพบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้มีแนวโน้มของจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่จำนวนวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง นี่คือตัวอย่างหนึ่งที่กำลังสะท้อนสถานการณ์สังคมสูงอายุที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ (ตาราง 11)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย จำแนกตามโครงสร้างทั่วไปของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566

โครงสร้างทั่วไป ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	3.48	3.39	3.28	3.28	3.42
จำนวนเด็กในครัวเรือน (0-14 ปี) (คน)	0.68	0.66	0.63	0.56	0.60
จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน (15-59 ปี) (คน)	2.22	2.14	2.03	2.07	2.07
จำนวนผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป (คน)	0.55	0.59	0.62	0.64	0.75
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ (คน)	0.74	0.71	0.67	0.65	0.67
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้ (คน)	2.27	2.21	2.17	2.19	2.26
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่หารายได้ (คน)	1.21	1.18	1.11	1.09	1.16

2.2 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

2.2.1 รายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณารายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากที่มีรายได้ 22,035 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 26,604 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2566 และหากพิจารณาถึงแหล่งที่มาของรายได้ที่เป็นตัวเงิน พบว่า ครัวเรือนมีรายได้จากกำไรสุทธิจากการทำการเกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.0 (17,283 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน) รองลงมา คือ เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ (ร้อยละ 8.1) ค่าจ้างและเงินเดือน (ร้อยละ 6.9) กำไรจากการทำธุรกิจ (ร้อยละ 3.2) รายได้ที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ (ร้อยละ 1.0) และรายได้จากทรัพย์สิน (ร้อยละ 0.3) (ตาราง 12)

ตาราง 12 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พ.ศ. 2558 - 2566

แหล่งที่มาของรายได้	2558		2560		2562		2564		2566	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
รายได้ทั้งสิ้น	22,035	100.0	22,625	100.0	23,294	100.0	25,480	100.0	26,604	100.0
รายได้ที่เป็นตัวเงิน	18,556	84.2	19,224	84.9	19,737	84.7	21,179	83.1	22,476	84.5
ค่าจ้างและเงินเดือน	1,529	6.9	1,562	6.9	1,479	6.3	1,623	6.4	1,832	6.9
กำไรสุทธิจากการทำธุรกิจ	554	2.5	678	3.0	542	2.3	675	2.6	868	3.2
กำไรสุทธิจากการทำการเกษตร	14,537	66.0	15,087	66.7	15,481	66.5	16,074	63.1	17,283	65.0
เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ	1,611	7.3	1,573	7.0	1,936	8.3	2,497	9.8	2,149	8.1
รายได้จากทรัพย์สิน	78	0.4	56	0.2	54	0.2	67	0.3	81	0.3
รายรับที่เป็นตัวเงินอื่น ๆ	248	1.1	268	1.2	244	1.0	242	1.0	263	1.0
รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน*	3,379	15.8	3,401	15.1	3,557	15.3	4,301	16.9	4,128	15.5
ค่าประเมินค่าเช่าบ้าน	1,738	7.9	1,873	8.3	1,889	8.1	2,013	7.9	2,276	8.5
ค่าประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ อาหารและเครื่องดื่ม	1,741	7.9	1,528	6.8	1,668	7.2	2,288	9.0	1,852	7.0

หมายเหตุ: ในการวิเคราะห์จะสนใจพิจารณาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน เนื่องจากเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้จริง

*รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ประกอบไปด้วย 2 ประเภท

1. ค่าประเมินค่าเช่าบ้าน เป็นการประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนอยู่อาศัยโดยไม่เสียค่าเช่า รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านของตนเอง
2. ค่าประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ อาหารและเครื่องดื่ม เป็นการประเมินมูลค่าสินค้าและบริการ (รวมยาสูบ) อาหารและเครื่องดื่มที่ครัวเรือน ได้มาโดยไม่ต้องซื้อ

2.2.2 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 17,530 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2558 เป็น 20,602 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2566 เมื่อพิจารณาถึงประเภทค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตร พบว่ามีการใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.6 (7,540 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน) รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยร้อยละ 19.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางร้อยละ 19.0 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคร้อยละ 11.6 และมีค่าใช้จ่ายยาสูบ หมาก ยานัตถุ์ และอื่น ๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.5 (ตาราง 13)

ตาราง 13 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2558 - 2566

ประเภทของค่าใช้จ่าย	2558		2560		2562		2564		2566	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	17,530	100.0	17,424	100.0	17,035	100.0	18,429	100.0	20,602	100.0
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	15,476	88.3	15,316	87.9	15,008	88.1	16,253	88.2	18,206	88.4
อาหารและเครื่องดื่ม (ไม่แอลกอฮอล์)	6,498	37.1	6,055	34.7	6,268	36.8	6,377	34.6	7,540	36.6
เครื่องดื่ม มีแอลกอฮอล์	106	0.6	231	1.3	104	0.6	246	1.3	148	0.7
ยาสูบ หมาก ยานัตถุ์ และอื่น ๆ	88	0.5	116	0.7	78	0.5	154	0.8	98	0.5
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	3,035	17.3	3,272	18.8	3,219	18.9	3,611	19.6	3,978	19.3
เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	370	2.1	358	2.1	307	1.8	264	1.4	296	1.4
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	500	2.9	463	2.7	532	3.1	556	3.0	708	3.4
เวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษาพยาบาล	217	1.2	288	1.7	184	1.1	272	1.5	243	1.2

ตาราง 13 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย พ.ศ. 2558 – 2566 (ต่อ)

ประเภทของค่าใช้จ่าย	2558		2560		2562		2564		2566	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทาง	3,608	20.6	3,409	19.6	3,204	18.8	3,526	19.1	3,912	19.0
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสื่อสาร	473	2.7	522	3.0	559	3.3	691	3.8	701	3.4
การศึกษา	162	0.9	161	0.9	167	1.0	172	0.9	147	0.7
การบันเทิง การอ่าน และกิจกรรมทางศาสนา	267	1.5	270	1.5	259	1.5	285	1.5	290	1.4
ค่าใช้จ่ายในการจัดงานพิเศษ	150	0.9	172	1.0	129	0.8	99	0.5	146	0.7
ค่าใช้จ่ายไปเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	2,051	11.7	2,108	12.1	2,027	11.9	2,176	11.8	2,397	11.6

2.2.3 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณามูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ ในปี 2558 - 2564 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นถึง 1.2 เท่า จาก 2,574,108 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 3,054,610 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2564 ในขณะที่ปี 2566 มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.1 ต่อปี เมื่อเทียบกับปี 2564 โดยในปี 2566 มีมูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน 133,834 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นประมาณ 1.3 เท่า เมื่อเทียบกับปี 2558 ที่มีมูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน 103,920 บาทต่อครัวเรือน (ตาราง 14)

ตาราง 14 มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ จำแนกตามประเภททรัพย์สิน
พ.ศ. 2558 - 2566

ประเภททรัพย์สิน	2558	2560	2562	2564	2566
	บาท ต่อครัวเรือน	บาท ต่อครัวเรือน	บาท ต่อครัวเรือน	บาท ต่อครัวเรือน	บาท ต่อครัวเรือน
มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด	2,574,108	2,638,522	2,940,537	3,054,610	2,989,876
มูลค่าทรัพย์สินที่เป็น อสังหาริมทรัพย์ทั้งหมด	2,168,070	2,236,771	2,518,166	2,568,476	2,459,521
มูลค่าทรัพย์สินที่เป็น (ยานพาหนะ ทุกประเภท) ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ ใช้ในครัวเรือนและประกอบธุรกิจ	302,117	309,674	308,698	374,677	396,520
มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน	103,920	92,077	113,673	111,457	133,834

2.2.4 การเป็นเจ้าของที่ดินและพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณาการเป็นเจ้าของที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ในปี 2558 - 2566 พบว่าครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเองมีร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้มากที่สุด โดยในปี 2566 มีครัวเรือนที่เป็นหนี้ร้อยละ 73.3 รองลงมาคือ ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีครัวเรือนที่เป็นหนี้ร้อยละ 15.1 และครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ใช้ที่ดินในการทำเกษตร มีครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.7 ส่วนมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีมูลค่าหนี้สินสูงที่สุด โดยในปี 2566 มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงถึง 417,256 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาคือ ครัวเรือนที่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 304,484 บาทต่อครัวเรือนและครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ใช้ที่ดินในการทำเกษตร มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำที่สุด 241,228 บาทต่อครัวเรือน (ตาราง 15)

ตาราง 15 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้จำแนกตามการเป็นเจ้าของที่ดิน พ.ศ. 2558 - 2566

การเป็นเจ้าของที่ดิน	2558		2560		2562		2564		2566	
	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)
รวม	100.0	200,689	100.0	239,034	100.0	253,295	100.0	311,098	100.0	314,087
ไม่ใช้ที่ดินในการทำ การเกษตร	6.1	153,884	10.4	155,806	7.9	180,559	9.6	169,713	11.7	241,228
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	15.9	229,950	15.9	257,494	16.7	321,654	13.6	386,446	15.1	417,256
มีที่ดินเป็นของตนเอง	78.0	196,367	73.7	246,852	75.3	245,777	76.8	315,394	73.3	304,484

เมื่อพิจารณาจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 28.5 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 10 ไร่ แต่ไม่ถึง 20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 27.9 มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 20 ไร่ แต่ไม่ถึง 40 ไร่ ร้อยละ 17.3 มีจำนวนพื้นที่ 40 ไร่ขึ้นไป หากพิจารณามูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในปี 2564 - 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเกือบทุกระดับมีแนวโน้มมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นครัวเรือนเกษตรที่มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 2 ไร่ แต่ไม่ถึง 5 ไร่ และ 20 ไร่ แต่ไม่ถึง 40 ไร่ ที่มีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยลดลง และเป็นที่น่าสังเกตว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่ ยังมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรมากขึ้น หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนจะสูงขึ้นตามไปด้วย (ตาราง 16)

ตาราง 16 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้จำแนกตามจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566

พื้นที่ทำการเกษตร	2558		2560		2562		2564		2566	
	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	คร.ที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)	มูลค่าหนี้ (บาท/ครัวเรือน)
รวม	100.0	200,689	100.0	239,034	100.0	253,295	100.0	311,098	100.0	314,087
น้อยกว่า 2 ไร่	5.9	122,198	8.5	99,057	7.7	142,329	8.2	140,504	9.1	180,926
2 ไร่ - น้อยกว่า 5 ไร่	3.4	164,730	4.0	124,070	4.0	181,213	4.0	219,519	3.8	195,752
5 ไร่ - น้อยกว่า 10 ไร่	13.0	97,810	14.3	133,090	15.0	134,442	14.5	179,916	13.3	218,453
10 ไร่ - น้อยกว่า 20 ไร่	27.3	131,053	27.7	184,384	28.8	188,492	26.8	220,762	28.5	228,961
20 ไร่ - น้อยกว่า 40 ไร่	30.7	208,931	28.2	258,835	27.1	269,996	29.1	314,974	27.9	284,516
40 ไร่ ขึ้นไป	19.7	382,266	17.3	479,723	17.3	503,605	17.4	656,113	17.3	672,780

2.3 หนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

2.3.1 แหล่งเงินกู้

พิจารณาถึงแหล่งเงินกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในปี 2558 - 2566 ครัวเรือนเกษตร ที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่กู้เงินในระบบมากกว่านอกระบบ โดยเป็นหนี้ในระบบมากกว่าร้อยละ 90.0 ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ส่วนใหญ่ครัวเรือนเป็นหนี้ในระบบ อาจเนื่องมาจากปัจจุบัน มีการช่วยเหลือประชาชนที่กำลังตกอยู่ในวังวนหนี้้นอกระบบ นั่นคือการทำสินเชื่อแก่ผู้ที่ประสบปัญหา เพื่อปิดหนี้นอกระบบที่ดอกเบี้ยสูง มาอยู่ในระบบที่ดอกเบี้ยต่ำกว่าและมีหน่วยงานกำกับดูแล (ตาราง 17)

เมื่อพิจารณาแหล่งเงินกู้ในระบบ ปี 2558 - 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 60 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา คือ กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง สถาบันการเงินและแหล่งเงินทุนอื่น ธนาคารพาณิชย์ (ตาราง 18)

ตาราง 17 ร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินกู้ พ.ศ. 2558 - 2566

แหล่งที่มาเงินกู้	2558	2560	2562	2564	2566
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ในระบบ	93.9	93.6	94.9	94.7	94.4
นอกระบบ	2.3	2.4	2.4	2.3	3.4
ในและนอกระบบ	3.8	4.0	2.7	3.0	2.2

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งเงินทุน พ.ศ. 2558 - 2566

แหล่งเงินทุน ในระบบ	2558		2560		2562		2564		2566	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	2,359,336	100.0	2,057,042	100.0	1,795,263	100.0	1,967,176	100.0	1,866,263	100.0
ธนาคารพาณิชย์	59,549	2.5	72,791	3.5	56,415	3.1	87,358	4.4	85,576	4.6
ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร	1,263,382	53.5	1,174,074	57.1	1,016,601	56.6	1,140,962	58.1	1,069,927	57.3
ธนาคาร อาคารสงเคราะห์/ ธนาคารออมสิน	47,144	2.0	33,271	1.6	30,978	1.7	45,922	2.3	28,812	1.5
สถาบันการเงินและ แหล่งเงินทุนอื่น	245,808	10.4	166,729	8.1	136,493	7.6	190,365	9.7	224,512	12.0
สหกรณ์ออมทรัพย์/ สวัสดิการหน่วยงาน	71,009	3.0	46,545	2.3	37,821	2.1	36,366	1.8	35,199	1.9
กองทุนหมู่บ้าน/ ชุมชนเมือง	607,320	25.7	500,582	24.3	465,508	25.9	411,841	20.9	353,988	19.0
บุคคลอื่นภายนอก ครัวเรือน	65,123	2.8	63,049	3.1	51,446	2.9	54,361	2.8	68,250	3.7

เมื่อพิจารณาแหล่งเงินทุนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ตามภาคในปี 2566 พบว่า ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ทุกภาคกู้เงินในระบบมากที่สุด โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กู้เงินในระบบมากที่สุด ร้อยละ 37.8 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และ ภาคใต้ ร้อยละ 29.7 14.2 และ 12.5 ตามลำดับ (ตาราง 19)

ในปี 2566 สำหรับแหล่งเงินทุนในระบบของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในแต่ละภาค พบว่าแหล่งเงินทุนในระบบ ของภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 อันดับแรก ได้แก่ การกู้เงินผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง และสถาบันการเงิน/แหล่งเงินทุนอื่น ตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุนในระบบ ของภาคใต้ 3 อันดับแรก ได้แก่ การกู้เงินผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสถาบันการเงินและแหล่งเงินทุนอื่น และธนาคารพาณิชย์ ตามลำดับ (ตาราง 20)

ตาราง 19 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งที่มาของเงินกู้และภาค
พ.ศ. 2558 – 2566

ภาค	แหล่ง เงินกู้	2558		2560		2562		2564		2566	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่วราชอาณาจักร	รวม	2,359,336	100.0	2,057,042	100.0	1,795,263	100.0	1,967,176	100.0	1,866,263	100.0
	ในระบบ	2,214,910	93.9	1,925,827	93.6	1,703,197	94.9	1,863,694	94.7	1,762,492	94.4
	นอกระบบ	56,160	2.3	49,594	2.4	42,955	2.4	45,560	2.3	63,253	3.4
	ใบและ นอกระบบ	89,265	3.8	81,621	4.0	49,111	2.7	57,921	3.0	40,519	2.2
	นอกระบบ										
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	รวม	22,567	1.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	ในระบบ	18,433	0.8	..	..	..	..	..	..	..	..
	นอกระบบ	1,381	0.1	..	..	..	..	..	..	..	..
	ใบและ นอกระบบ	2,753	0.1	..	..	..	..	..	..	..	..
	นอกระบบ										
กลาง	รวม	301,307	12.8	329,918	16.0	284,335	15.8	305,026	15.5	285,704	15.3
	ในระบบ	271,047	11.5	297,895	14.5	260,481	14.5	268,762	13.7	264,169	14.2
	นอกระบบ	10,850	0.5	11,749	0.6	8,481	0.5	15,557	0.8	13,177	0.7
	ใบและ นอกระบบ	19,410	0.8	20,274	1.0	15,373	0.9	20,707	1.1	8,357	0.4
	นอกระบบ										
เหนือ	รวม	696,540	29.5	607,835	29.5	541,219	30.1	564,124	28.7	586,251	31.4
	ในระบบ	672,656	28.5	580,995	28.2	521,375	29.0	542,215	27.6	554,388	29.7
	นอกระบบ	5,476	0.2	7,448	0.4	6,526	0.4	10,091	0.5	22,256	1.2
	ใบและ นอกระบบ	18,409	0.8	19,392	0.9	13,318	0.7	11,818	0.6	9,608	0.5
	นอกระบบ										
ตะวันออก เฉียงเหนือ	รวม	988,482	41.9	803,941	39.1	712,894	39.7	776,750	39.5	727,819	39.0
	ในระบบ	944,869	40.0	764,738	37.2	695,111	38.7	759,171	38.6	705,087	37.8
	นอกระบบ	13,604	0.6	11,041	0.5	7,590	0.4	5,280	0.3	13,951	0.7
	ใบและ นอกระบบ	30,008	1.3	28,162	1.4	10,193	0.6	12,299	0.6	8,781	0.5
	นอกระบบ										
ใต้	รวม	350,440	14.9	312,620	15.2	251,090	14.0	312,486	15.9	258,789	13.9
	ในระบบ	307,905	13.1	280,063	13.6	220,505	12.3	285,294	14.5	233,876	12.5
	นอกระบบ	23,849	1.0	18,763	0.9	20,358	1.1	14,632	0.7	13,869	0.7
	ใบและ นอกระบบ	18,685	0.8	13,794	0.7	10,227	0.6	12,560	0.6	11,045	0.6
	นอกระบบ										

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามแหล่งเงินกู้และภาค พ.ศ. 2558 - 2566

ภาค	แหล่งเงินกู้	2558		2560		2562		2564		2566	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	1	22,567	100.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	2	998	4.4	..	..	..	..	..	..	..	..
	3	9,787	43.4	..	..	..	..	..	..	..	..
	4	0	0.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	5	8,622	38.2	..	..	..	..	..	..	..	..
	6	0	0.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	7	1,779	7.9	..	..	..	..	..	..	..	..
	8	1,381	6.1	..	..	..	..	..	..	..	..
กลาง	1	301,307	100.0	329,918	100.0	284,335	100.0	305,026	100.0	285,704	100.0
	2	10,083	3.3	15,533	4.7	11,737	4.1	18,996	6.2	24,020	8.4
	3	141,097	46.8	154,210	46.7	125,833	44.3	178,614	58.6	139,033	48.7
	4	6,004	2.0	6,725	2.0	6,450	2.3	6,041	2.0	6,045	2.1
	5	40,124	13.3	30,831	9.3	34,501	12.1	29,762	9.8	42,058	14.7
	6	6,476	2.1	8,442	2.6	8,792	3.1	7,300	2.4	7,463	2.6
	7	82,821	27.5	98,237	29.8	86,506	30.4	46,119	15.1	52,082	18.2
	8	14,702	4.9	15,940	4.8	10,517	3.7	18,194	6.0	15,002	5.3
เหนือ	1	696,540	100.0	607,835	100.0	541,219	100.0	564,124	100.0	586,251	100.0
	2	12,323	1.8	13,616	2.2	7,526	1.4	17,507	3.1	26,056	4.4
	3	419,393	60.2	369,398	60.8	334,965	61.9	333,096	59.0	342,629	58.4
	4	9,519	1.4	5,533	0.9	5,995	1.1	9,880	1.8	6,963	1.2
	5	40,970	5.9	29,212	4.8	28,925	5.3	44,173	7.8	53,134	9.1
	6	16,454	2.4	10,137	1.7	11,702	2.2	9,203	1.6	10,179	1.7
	7	189,475	27.2	168,962	27.8	142,671	26.4	137,938	24.5	123,512	21.1
	8	8,406	1.2	10,976	1.8	9,435	1.7	12,327	2.2	23,778	4.1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1	988,482	100.0	803,941	100.0	712,894	100.0	776,750	100.0	727,819	100.0
	2	11,175	1.1	15,962	2.0	11,513	1.6	14,295	1.8	10,988	1.5
	3	554,069	56.1	492,118	61.2	433,144	60.8	475,354	61.2	460,799	63.3
	4	13,536	1.4	6,511	0.8	6,454	0.9	11,562	1.5	4,918	0.7
	5	74,495	7.5	50,480	6.3	28,582	4.0	56,608	7.3	64,750	8.9
	6	33,894	3.4	19,080	2.4	10,149	1.4	9,014	1.2	8,080	1.1
	7	285,343	28.9	205,933	25.6	213,841	30.0	201,689	26.0	163,742	22.5
	8	15,970	1.6	13,857	1.7	9,210	1.3	8,228	1.1	14,543	2.0
ใต้	1	350,440	100.0	312,620	100.0	251,090	100.0	312,486	100.0	258,789	100.0
	2	24,971	7.1	27,680	8.9	24,829	9.9	36,023	11.5	24,512	9.5
	3	139,035	39.7	157,712	50.4	120,477	48.0	149,330	47.8	120,551	46.6
	4	18,085	5.2	14,503	4.6	12,078	4.8	17,416	5.6	10,885	4.2
	5	81,596	23.3	55,399	17.7	44,485	17.7	58,492	18.7	63,785	24.6
	6	14,185	4.0	8,193	2.6	5,543	2.2	10,311	3.3	9,478	3.7
	7	47,903	13.7	27,450	8.8	21,394	8.5	25,302	8.1	14,652	5.7
	8	24,664	7.0	21,683	6.9	22,284	8.9	15,612	5.0	14,927	5.8

หมายเหตุ: - แหล่งเงินกู้ 1=รวม 2=ธนาคารพาณิชย์ 3=ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 4=ธนาคารอาคารสงเคราะห์/ธนาคารออมสิน 5=สถาบันการเงินและแหล่งเงินทุนอื่น 6=สหกรณ์ออมทรัพย์/สวัสดิการหน่วยงาน 7=กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง 8=บุคคลอื่นภายนอกครัวเรือน

- 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม

สำหรับวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในปี 2566 พบว่าส่วนใหญ่กู้ยืมเพื่อใช้ทำการเกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมาคือ ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในครัวเรือน (ร้อยละ 26.1) ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน/ที่ดิน(ร้อยละ 8.8) ใช้ประกอบธุรกิจ (ร้อยละ 4.5) ใช้ในการศึกษา (ร้อยละ 0.8) และอื่น ๆ (ร้อยละ 0.2) (ตาราง 21)

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมตามภาคในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมสูงสุด 3 อันดับแรกเหมือนกัน ได้แก่ เพื่อใช้ทำการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในครัวเรือน และซื้อ/เช่าซื้อบ้าน/ที่ดิน (ตาราง 22)

ตาราง 21 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนและร้อยละของมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2558 – 2566

วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม	2558		2560		2562		2564		2566	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	200,689	100.0	239,034	100.0	253,295	100.0	311,098	100.0	314,087	100.0
ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และ/หรือ ที่ดิน	13,561	6.8	21,890	9.2	24,474	9.7	31,955	10.3	27,536	8.8
ใช้ในการศึกษา	1,704	0.8	1,687	0.7	1,845	0.7	3,082	1.0	2,660	0.8
ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในครัวเรือน	61,799	30.8	63,931	26.7	57,500	22.7	81,097	26.1	81,826	26.1
ใช้ประกอบธุรกิจ	11,642	5.8	14,961	6.3	16,013	6.3	14,510	4.7	14,241	4.5
ใช้ทำการเกษตร	111,288	55.5	134,819	56.4	151,834	60.0	179,544	57.6	187,059	59.6
อื่น ๆ	695	0.3	1,747	0.7	1,629	0.6	910	0.3	765	0.2

ตาราง 22 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนและร้อยละของมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้
จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและภาค พ.ศ. 2558 – 2566

ภาค	วัตถุประสงค์ ในการกู้	2558		2560		2562		2564		2566	
		บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
กรุงเทพฯ และ 3 จังหวัด	1	255,733	100.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	2	0	0.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	3	0	0.0	..	..	..	..	..	..	..	..
	4	111,124	43.5	..	..	..	..	..	..	..	..
	5	27,568	10.8	..	..	..	..	..	..	..	..
	6	117,041	45.8	..	..	..	..	..	..	..	..
	7	0	0.0	..	..	..	..	..	..	..	..
กลาง	1	236,648	100.0	278,358	100.0	264,345	100.0	342,900	100.0	353,421	100.0
	2	15,785	6.7	31,755	11.4	7,592	2.9	48,699	14.2	30,382	8.6
	3	1,462	0.6	1,424	0.5	2,371	0.9	736	0.2	2,340	0.7
	4	61,056	25.8	60,320	21.7	72,921	27.6	74,580	21.7	86,091	24.4
	5	27,757	11.7	18,354	6.6	11,484	4.3	8,991	2.6	11,522	3.3
	6	129,665	54.8	165,836	59.6	167,395	63.3	209,790	61.2	222,649	63.0
	7	923	0.4	669	0.2	2,582	1.0	104	0.0	437	0.1
เหนือ	1	204,089	100.0	226,334	100.0	268,494	100.0	314,118	100.0	320,146	100.0
	2	10,244	5.0	8,792	3.9	8,901	3.3	20,854	6.6	32,631	10.2
	3	1,315	0.6	1,451	0.6	1,941	0.7	2,967	0.9	2,211	0.7
	4	38,861	19.0	42,190	18.6	40,325	15.0	56,844	18.1	54,242	16.9
	5	8,119	4.0	9,470	4.2	13,889	5.2	6,873	2.2	14,779	4.6
	6	145,245	71.2	162,506	71.8	201,636	75.1	225,340	71.7	215,727	67.4
	7	304	0.1	1,923	0.8	1,802	0.7	1,241	0.4	557	0.2
ตะวันออก เฉียงเหนือ	1	162,881	100.0	198,029	100.0	194,441	100.0	263,529	100.0	286,735	100.0
	2	36,211	13.6	54,211	16.8	74,173	20.9	80,339	20.4	50,082	15.3
	3	1,287	0.8	1,441	0.7	1,341	0.7	1,671	0.6	3,284	1.1
	4	52,939	32.5	54,570	27.6	43,857	22.6	77,869	29.5	84,248	29.4
	5	7,867	4.8	6,109	3.1	16,851	8.7	9,765	3.7	14,951	5.2
	6	92,125	56.6	119,844	60.5	113,425	58.3	158,759	60.2	170,115	59.3
	7	1,164	0.7	815	0.4	1,137	0.6	1,128	0.4	200	0.1
ใต้	1	266,115	100.0	322,549	100.0	354,355	100.0	393,750	100.0	326,297	100.0
	2	7,500	4.6	15,250	7.7	17,830	9.2	14,338	5.4	13,937	4.9
	3	3,971	1.5	3,072	1.0	2,515	0.7	9,172	2.3	2,356	0.7
	4	129,847	48.8	134,317	41.6	117,054	33.0	140,351	35.6	123,787	37.9
	5	14,409	5.4	44,947	13.9	23,709	6.7	45,612	11.6	13,752	4.2
	6	81,677	30.7	81,050	25.1	135,296	38.2	117,690	29.9	133,106	40.8
	7	0	0.0	4,952	1.5	1,609	0.5	586	0.1	3,214	1.0

หมายเหตุ: - วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม 1=รวม 2=ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และ/หรือที่ดิน 3=ใช้ในการศึกษา 4=ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคอื่น ๆ
ในครัวเรือน 5=ใช้ประกอบธุรกิจ 6=ใช้ทำการเกษตร 7= อื่นๆ

- 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

2.4 ความสามารถในการชำระหนี้

2.4.1 ความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านรายได้)

สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน หากมีสัดส่วนที่สูงแสดงว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ได้ในระดับต่ำ กลับกันหากมีสัดส่วนที่ต่ำ แสดงว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ในปี 2566 กับปี 2564 พบว่าครัวเรือนมีความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านรายได้) เพิ่มขึ้น โดยปี 2566 มีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ 11.8 เท่า ส่วนปี 2564 มีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ 12.2 เท่า (ตาราง 23)

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน (ด้านรายได้) ระหว่างภาค ในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ที่อยู่ในภาคใต้ มีความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านรายได้) ดีที่สุด โดยมีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ 9.1 เท่า รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคเหนือ 10.4 12.6 และ 13.5 เท่า ตามลำดับ (ตาราง 23)

ตาราง 23 มูลค่าหนี้สิน รายได้ทั้งสิ้น และสัดส่วนมูลค่าหนี้สินต่อรายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566

ภาค	2558			2560			2562			2564			2566		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ทั่วราชอาณาจักร	201	22	9.1	239	22	10.6	253	23	10.9	311	25	12.2	314	27	11.8
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	256	31	8.1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
กลาง	237	30	7.8	278	31	8.8	264	28	9.4	343	32	10.8	353	34	10.4
เหนือ	204	19	10.9	226	17	13.0	268	19	13.9	314	20	15.5	320	24	13.5
ตะวันออก เฉียงเหนือ	163	19	8.5	198	18	10.6	194	18	10.8	264	21	12.3	287	23	12.6
ใต้	266	29	9.2	322	33	9.8	354	40	8.9	394	39	10.1	326	36	9.1

- หมายเหตุ: - 1 = มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (พันบาทต่อครัวเรือน)
 2 = รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (พันบาทต่อเดือน)
 3 = สัดส่วนมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้ / รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (เท่า)
 - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ
 - .. หมายถึง not applicable

เมื่อพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ตามระดับรายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ พบว่าในปี 2566 ครัวเรือนที่มีรายได้ทั้งสิ้นไม่เกิน 10,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการชำระหนี้ในระดับแย่ที่สุด โดยมีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ 17.8 เท่า ในขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ทั้งสิ้นมากกว่า 30,000 บาท มีความสามารถในการชำระหนี้ในระดับดีที่สุด โดยมีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ 10.4 เท่า ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเมื่อมีรายได้มากขึ้นครัวเรือนเกษตรก็จะมีสามารถในการชำระหนี้มากขึ้น (ตาราง 24)

ตาราง 24 รายได้กับสินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน และสัดส่วนมูลค่าหนี้สินต่อรายได้กับสินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ จำแนกตามระดับรายได้กับสินของครัวเรือน พ.ศ. 2566

ระดับรายได้กับสินของครัวเรือน	รายได้กับสินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน (บาท)	มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ (เท่า)
รวม	26,604	314,087	11.8
ไม่เกิน 10,000 บาท	7,478	133,295	17.8
10,001-20,000 บาท	14,760	204,752	13.9
20,001-30,000 บาท	24,281	295,806	12.2
ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	57,288	597,063	10.4

2.4.2 ความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านทรัพย์สิน)

นอกจากรายได้ที่แสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้แล้ว ทรัพย์สินของครัวเรือนก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่สามารถแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ได้เช่นกัน หากนำทรัพย์สินเหล่านั้นมาเปลี่ยนสภาพเป็นตัวเงิน เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ ในปี 2558 - 2566 พบว่าครัวเรือนมีความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านทรัพย์สิน) ลดลง โดยปี 2558 มีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สิน 7.8 เท่า ส่วนปี 2566 มีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สิน 10.5 เท่า และเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างภาคในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ที่อยู่ในภาคใต้มีความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านทรัพย์สิน) ดีที่สุด โดยมีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สิน 9.0 เท่า รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และ ภาคเหนือ 9.2 9.5 และ 14.3 เท่า ตามลำดับ (ตาราง 25)

ตาราง 25 มูลค่าหนี้สิน มูลค่าทรัพย์สิน และสัดส่วนมูลค่าหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สิน ของครัวเรือนเกษตร
ที่เป็นหนี้ พ.ศ. 2558 - 2566

ภาค	2558			2560			2562			2564			2566		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ทั่วประเทศ	201	2,574	7.8	239	2,639	9.1	253	2,941	8.6	311	3,055	10.2	314	2,990	10.5
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	256	3,228	7.9	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
กลาง	237	2,661	8.9	278	3,081	9.0	264	3,327	7.9	343	4,094	8.4	353	3,701	9.5
เหนือ	204	2,296	8.9	226	1,861	12.2	268	2,042	13.1	314	2,161	14.5	320	2,246	14.3
ตะวันออก เฉียงเหนือ	163	2,141	7.6	198	2,500	7.9	194	2,624	7.4	264	2,820	9.3	287	3,103	9.2
ใต้	266	4,231	6.3	323	3,933	8.2	354	5,305	6.7	394	4,268	9.2	326	3,621	9.0

หมายเหตุ: - 1 = มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (พันบาทต่อครัวเรือน)

2 = มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (พันบาทต่อครัวเรือน)

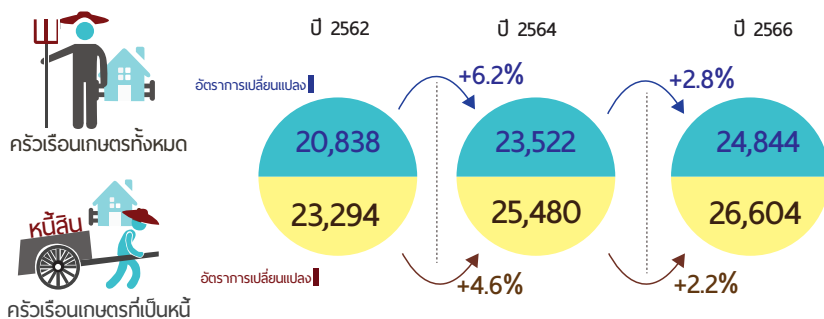
3 = สัดส่วนมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้ / มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)

- 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

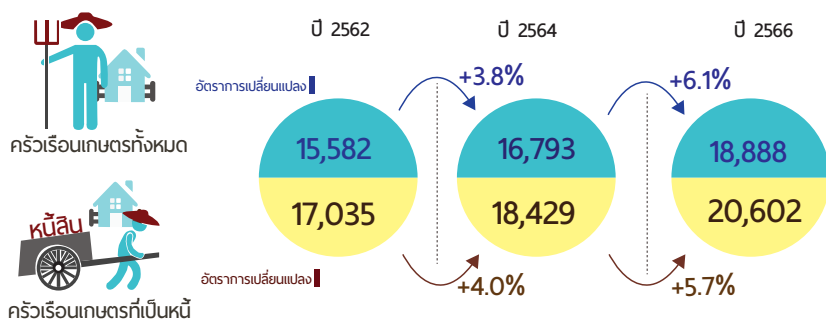
รายได้ทั้งสินของครัวเรือนเกษตร

หน่วย: บาท/เดือน/ครัวเรือน

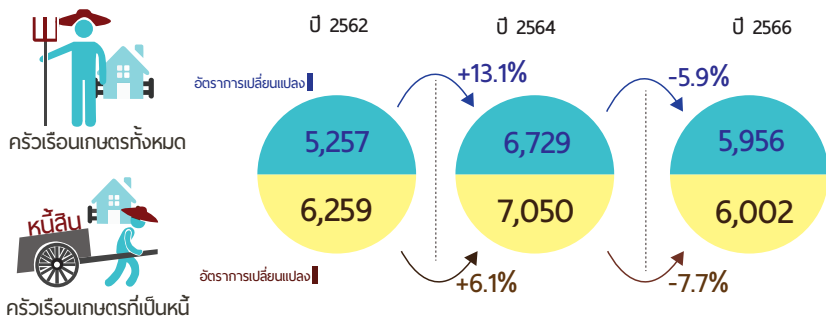
ค่าใช้จ่ายทั้งสินของครัวเรือนเกษตร

หน่วย: บาท/เดือน/ครัวเรือน

เงินออมของครัวเรือนเกษตร

หน่วย: บาท/เดือน/ครัวเรือน

บทที่ 3

เงินออมของ
ครัวเรือนเกษตร

บทที่ 3

เงินออมของครัวเรือนเกษตร

เงินออมของครัวเรือนเกษตร หมายถึง เงินเหลือจ่ายของครัวเรือนเกษตรที่ได้จากรายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตร หักด้วยค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือนเกษตรที่จำเป็นต้องใช้จ่ายในการยังชีพของครัวเรือนเกษตร ทั้งนี้ยังไม่หักภาระหนี้สินที่อาจจะต้องชำระในแต่ละเดือนสำหรับครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

เมื่อพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดในภาพรวม พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากที่มีเงินออม 4,475 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 6,729 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2564 แต่ในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรมีเงินออมลดลงเป็น 5,956 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน เมื่อเทียบกับปี 2564 และหากเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และไม่เป็นหนี้ ในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้มีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ แต่มีความเป็นไปได้ว่าเงินออมส่วนหนึ่งของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้อาจจะต้องนำไปชำระหนี้สินเพิ่มเติม (ตาราง 26)

หากพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดตามเขตการปกครองในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในเขตเทศบาลมีเงินออมเฉลี่ย 6,263 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่มีเงินออมเฉลี่ย 5,889 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน และหากเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และไม่เป็นหนี้ พบว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในเขตเทศบาลที่ไม่เป็นหนี้มีเงินอมน้อยกว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ ส่วนครัวเรือนเกษตรที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่เป็นหนี้มีเงินอมน้อยกว่าครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ (ตาราง 26)

ตาราง 26 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามเขตการปกครอง และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566

เขตการปกครอง	สถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
ทั่วราชอาณาจักร	ทั้งหมด	4,475	4,914	5,257	6,729	5,956
	เป็นหนี้	4,505	5,201	6,259	7,050	6,002
	ไม่เป็นหนี้	4,409	4,326	3,562	6,086	5,877
ในเขตเทศบาล	ทั้งหมด	5,337	6,718	4,085	7,018	6,263
	เป็นหนี้	5,471	6,264	5,157	6,838	7,093
	ไม่เป็นหนี้	5,109	7,585	2,613	7,301	5,022
นอกเขตเทศบาล	ทั้งหมด	4,290	4,489	5,515	6,655	5,889
	เป็นหนี้	4,317	4,958	6,479	7,099	5,791
	ไม่เป็นหนี้	4,229	3,513	3,806	5,702	6,058

เมื่อพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดเป็นรายภาค พบว่าในปี 2566 มีเพียงครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคกลางเท่านั้น ที่มีเงินออมเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2564 ส่วนครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีเงินออมลดลงเมื่อเทียบกับปี 2564 (ตาราง 27)

หากพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดตามภาคในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคกลางมีเงินออมมากที่สุด คือ 13,345 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รองลงมาคือภาคใต้ ภาคเหนือ และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเงินออมเฉลี่ย 7,832 4,155 และ 2,908 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ตามลำดับ และหากเปรียบเทียบเงินออมระหว่างครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และไม่เป็นหนี้ พบว่า ในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เกือบทุกภาคมีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ ยกเว้นครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคกลาง (ตาราง 27)

ตาราง 27 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566

ภาค	สถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
กรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด	ทั้งหมด	3,642	..	..	..	..
	เป็นหนี้	3,234	..	..	..	..
	ไม่เป็นหนี้	4,343	..	..	..	..
ภาคกลาง	ทั้งหมด	11,190	12,387	7,068	10,872	13,345
	เป็นหนี้	10,141	12,449	9,039	10,542	10,627
	ไม่เป็นหนี้	12,917	12,265	4,297	11,382	17,061
ภาคเหนือ	ทั้งหมด	3,144	2,692	3,306	4,356	4,155
	เป็นหนี้	3,506	2,830	4,580	4,977	5,187
	ไม่เป็นหนี้	2,346	2,403	1,154	3,027	2,390
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ทั้งหมด	3,153	2,225	2,158	4,693	2,908
	เป็นหนี้	3,558	2,720	2,469	4,910	3,722
	ไม่เป็นหนี้	1,819	628	1,145	3,922	535
ภาคใต้	ทั้งหมด	4,208	6,819	11,112	9,797	7,832
	เป็นหนี้	4,402	8,532	15,908	12,748	9,256
	ไม่เป็นหนี้	3,978	4,962	7,283	6,691	6,544

หมายเหตุ : - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

เมื่อพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดตามเพศของหัวหน้าครัวเรือนในปี 2566 พบว่าครัวเรือนเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิงมีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย โดยมีเงินออมเฉลี่ย 6,641 และ 5,632 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ตามลำดับ และหากเปรียบเทียบเงินออมระหว่างครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และไม่เป็นหนี้ พบว่า ในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชายมีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ ส่วนครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิงมีเงินอมน้อยกว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ตาราง 28)

ตาราง 28 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566

เพศของหัวหน้าครัวเรือน	สถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
ชาย	ทั้งหมด	4,876	5,014	5,605	7,202	5,632
	เป็นหนี้	4,919	5,266	6,609	7,521	5,543
	ไม่เป็นหนี้	4,777	4,477	3,812	6,512	5,789
หญิง	ทั้งหมด	3,363	4,661	4,381	5,692	6,641
	เป็นหนี้	3,235	5,030	5,314	5,930	7,020
	ไม่เป็นหนี้	3,581	3,979	3,005	5,282	6,050

เมื่อพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรตามสถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือนพบว่า ในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพโสดมีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพสมรส และสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานภาพ โดยมีเงินออมเฉลี่ยอยู่ที่ 8,612 6,212 และ 4,316 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือนตามลำดับ และหากเปรียบเทียบเงินออมระหว่างครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และไม่เป็นหนี้ตามสถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ในปี 2566 หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ที่มีหัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพสมรส และสถานภาพหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานภาพมีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่ไม่เป็นหนี้ที่มีหัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพสมรสมีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ตาราง 29)

ตาราง 29 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามสถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 - 2566

สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน	สถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
โสด	ทั้งหมด	7,271	3,862	832	5,952	8,612
	เป็นหนี้	11,683	4,385	3,302	6,387	9,730
	ไม่เป็นหนี้	4,655	3,587	-792	5,697	8,084
สมรส	ทั้งหมด	4,802	5,546	5,912	7,313	6,212
	เป็นหนี้	4,715	5,685	6,677	7,386	6,208
	ไม่เป็นหนี้	5,028	5,181	4,344	7,124	6,221
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานภาพ	ทั้งหมด	2,501	2,633	3,756	4,907	4,316
	เป็นหนี้	2,382	2,711	4,705	5,621	4,485
	ไม่เป็นหนี้	2,650	2,544	2,752	4,065	4,112

เมื่อพิจารณาเงินออมของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดตามระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีเงินออมเฉลี่ยสูงสุดที่ 26,632 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน รองลงมาคือ ระดับปวช/ปวส/ปวท/อนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีเงินออมเฉลี่ย 9,792 6,748 5,392 และ 3,707 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ตามลำดับ และหากเปรียบเทียบเงินออมระหว่างครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้และไม่เป็นหนี้ตามระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ในปี 2566 หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับปวช/ปวส/ปวท/อนุปริญญา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ ส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ที่มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเงินออมมากกว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นไม่หนี้ (ตาราง 30)

ตาราง 30 เงินออมเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน และสถานะการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2558 – 2566

การศึกษาสูงสุดของ หัวหน้าครัวเรือน	สถานะการเป็นหนี้ ของครัวเรือนเกษตร	2558	2560	2562	2564	2566
ประถมศึกษา/ ต่ำกว่าประถมศึกษา	ทั้งหมด	3,869	4,166	3,898	6,190	5,392
	เป็นหนี้	3,682	4,177	4,381	6,784	5,632
	ไม่เป็นหนี้	4,251	4,144	3,114	5,059	5,002
มัธยมศึกษาตอนต้น	ทั้งหมด	9,073	3,643	7,272	6,180	3,707
	เป็นหนี้	10,609	4,467	9,108	5,859	3,423
	ไม่เป็นหนี้	4,954	1,348	3,682	6,980	4,260
มัธยมศึกษาตอนปลาย	ทั้งหมด	4,513	8,048	9,143	5,166	6,748
	เป็นหนี้	3,680	8,583	11,803	5,035	7,578
	ไม่เป็นหนี้	6,545	6,882	3,756	5,466	4,959
ปวช/ปวส/ปวท/ อนุปริญญา	ทั้งหมด	6,642	22,944	13,607	12,822	9,792
	เป็นหนี้	7,838	30,487	14,352	9,007	8,028
	ไม่เป็นหนี้	6,466	27,309	12,337	24,059	14,260
อุดมศึกษา	ทั้งหมด	14,216	14,372	29,294	28,147	26,632
	เป็นหนี้	18,418	11,517	34,501	28,120	22,013
	ไม่เป็นหนี้	6,466	27,309	15,277	28,202	33,830

บทที่ 4

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ
เป็นหนี้ของ
ครัวเรือนเกษตร

บทที่ 4

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ ของครัวเรือนเกษตร

ในบทที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตร ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ ลักษณะการก่อหนี้ของครัวเรือนเกษตร เงินออมของครัวเรือนเกษตร รวมถึงสถานการณ์การเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร โดยพบว่า ในปี 2558 - 2566 มีสัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้อยู่ระหว่างร้อยละ 62.8 - 68.1 ขณะที่ปี 2566 ครัวเรือนเกษตรมีสัดส่วนการเป็นหนี้ร้อยละ 63.1 ซึ่งลดลงเมื่อเทียบกับปี 2564 แต่เมื่อพิจารณามูลค่าหนี้สิน พบว่า มูลค่าหนี้สินของครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานและมีปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนเกษตร ดังนั้นในบทนี้จึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปประกอบการวางแผนและวิเคราะห์นโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือนเกษตร เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรไทยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4.1 นิยามที่ใช้ในการศึกษา

ครัวเรือนเกษตร หมายถึง ครัวเรือนที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลุ่มผู้ถือครองทำการเกษตร (ครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร) ซึ่งประกอบด้วย การปลูกพืช การเลี้ยง ปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ หาของป่า และการบริการทางการเกษตร รวมกลุ่มคนงานเกษตร

หัวหน้าครัวเรือน หมายถึง บุคคลในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และได้รับการยอมรับนับถือจากสมาชิกในครัวเรือนให้เป็นหัวหน้าครอบครัว อาจจะเป็นผู้รับผิดชอบทางการเงินหรือสวัสดิการของครัวเรือนหรือไม่ก็ตาม

สมาชิกในครัวเรือน หมายถึง

- ผู้ที่อาศัยอยู่เป็นประจำในครัวเรือน
- ผู้ที่อยู่เป็นประจำในครัวเรือนแต่ได้จากไปที่อื่นชั่วคราว โดยไม่มีวัตถุประสงค์จะไปอยู่ประจำที่อื่น และมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้
 - o จากไปที่อื่นชั่วคราวมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน นับจากวันที่จากไปถึงวันก่อนหน้าวันสัมภาษณ์ เช่น จากไปเพื่อทำงาน เรียนหนังสือ เป็นต้น
 - o จากไปเพื่อศึกษาอบรม ดูงานต่างประเทศน้อยกว่า 6 เดือน นับจากวันที่จากไปถึงวันก่อนวันสัมภาษณ์
 - o จากไป 3 เดือนขึ้นไป แต่ไม่มีที่อยู่อาศัยประจำที่อื่น เช่น ไปทำงานในเรือ 4 เดือน เซลส์แมน เป็นต้น
- ผู้ที่มอยู่ชั่วคราว (มีความสัมพันธ์ฉันญาติ) 3 เดือนขึ้นไป ไม่รวมคนอาศัย คนรับใช้ และนายจ้าง

จำนวนเด็กในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่มีอายุ 0 -14 ปี

จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้ หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่มีรายได้จากการทำงาน

สถานภาพสมรส หมายถึง ความผูกพันระหว่างชายกับหญิงในการเป็นสามีภรรยา แบ่งได้ดังนี้

- โสด ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เคยสมรส
- สมรส ได้แก่ ที่อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาไม่ว่าจะได้ทำการสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม และแม้ว่าจะห่างไปทำการสำรวจ ทั้งสามีและภรรยาจะไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่ยังมีความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยากันอยู่ เช่น สามีไปทำงานต่างจังหวัดหรือไปทำงานต่างประเทศ ก็ถือว่ายังสมรสกันอยู่
- หม้าย ได้แก่ ผู้ที่คู่สมรสได้ตายไปแล้ว และขณะนี้ยังไม่ได้สมรสใหม่
- หย่า ได้แก่ สามีภรรยาที่หย่ากัน โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว
- แยกกันอยู่ ได้แก่ ที่มีได้อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาแล้ว แต่ยังไม่ได้หย่ากันตามกฎหมาย รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้สมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่ได้อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาแล้ว

- **เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานภาพสมรส** ได้แก่ ผู้ที่สมรสแต่ไม่ทราบว่าป็นสถานภาพใดแน่ เคยสมรส ในการสำรวจน์หมายถึง สมรส (อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา) หม้าย หย่า แยกกันอยู่ และ เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานภาพสมรส

ระดับการศึกษาสูงสุด หมายถึง ชั้นหรือปีที่สอบไล่ได้เป็นครั้งสุดท้ายนับถึงวัน ก่อนสัมภาษณ์ (ไม่รวม วิชาชีพระยะสั้นที่ไม่มีการสอนวิชาสามัญ เช่น ตัดผม ตัดเสื้อ ซ่อมวิทยุ เป็นต้น)

- **ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา** หมายถึง บุคคลที่เคยรับการศึกษาแต่ไม่สำเร็จการศึกษา ชั้นใด หรือบุคคลที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้นสูงสุดของระดับประถมศึกษา เช่น ต่ำกว่าชั้น ป.4 ตามการศึกษา พ.ศ. 2546 ต่ำกว่าชั้น ป.7 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 หรือต่ำกว่าชั้น ป.6 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520

- **ประถมศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือชั้นที่สูงกว่า แต่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น บุคคลที่สำเร็จการศึกษาชั้น ม.3 เดิม ชั้น ป.7 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 หรือชั้น ป.6 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520

- **มัธยมศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือ มัธยมศึกษาตอนปลาย

o **มัธยมศึกษาตอนต้น** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น เช่น ม.6 เดิม ม.ศ.3 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 หรือ ม.3 ตามแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2520 หรือชั้นที่สูงกว่า และยังไม่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

o **มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เช่น ม.8 เดิม หรือ ม.ศ. 5 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 หรือ ม.6 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และยังไม่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่า

- **อนุปริญญา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือเทียบเท่าประกาศวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และอนุปริญญา ทุกสาขา

- **ระดับอุดมศึกษา** หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า บุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า และบุคคลที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือเทียบเท่า

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง เงินหรือสิ่งของที่สมาชิกทุกคนในครัวเรือนได้รับมาจากการ ทำงาน และรายได้จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากการทำงาน เช่น ค่าจ้าง/เงินเดือน (รวมผลประโยชน์ ตอบแทนอื่น ๆ รายได้จากการประกอบการเกษตร รายได้จากประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมหรือ วิชาชีพ และเงินช่วยเหลือ) เป็นต้น

- **ค่าจ้างและเงินเดือน** หมายถึง ค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินหรือสิ่งของที่ลูกจ้างได้รับจากการทำงาน

- **ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ สำหรับลูกจ้าง** หมายถึง รายได้ของลูกจ้างที่ได้รับจากการทำงาน นอกเหนือจากค่าจ้าง ซึ่งอาจเป็นเงิน สิ่งของ หรือ เป็นสวัสดิการ

- **เงินพิเศษอื่น ๆ** ได้แก่ ค่าล่วงเวลา เงินโบนัส และอื่น ๆ เช่น ค่าทิป เป็นต้น สวัสดิการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นเงินหรือสิ่งของ เช่น อาหารและเครื่องดื่มที่อยู่อาศัย ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่ารักษาพยาบาล ค่าพาหนะ หรือค่าเล่าเรียน และอื่น ๆ เช่น ค่าครองชีพ เงินช่วยเหลือบุตร ชุดทำงาน เป็นต้น

- **รายได้จากการทำการเกษตร (ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน)** หมายถึง มูลค่าผลผลิตที่ผลิตได้ทั้งสิ้น (รวมทั้งขายและไม่ขาย เช่น บริโภค ใช้หนี้ ฯลฯ) ซึ่งยังไม่หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

- **รายได้จากการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือวิชาชีพที่ไม่ใช่เกษตร** หมายถึง รายได้จากการดำเนินธุรกิจของครัวเรือน (ที่ไม่เป็นนิติบุคคล) ซึ่งยังไม่หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

- **รายได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่จากการทำงาน** หมายถึง รายได้อื่น ๆ ที่สมาชิกในครัวเรือนได้รับ นอกเหนือจากการประกอบเกษตร ค่าจ้าง/เงินเดือน การประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือวิชาชีพ เช่น เงินบำนาญ/บำนาญ เงินชดเชย/ทดแทนการออกจากงาน เงินสงเคราะห์/เงินช่วยเหลือ รายได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน ดอกเบี้ย/เงินปันผล เงินรางวัลต่าง ๆ มรดก ค่านายหน้า และเงินจากการขายสินทรัพย์ เป็นต้น

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน หรือ ค่าใช้จ่ายทั่วไป หมายถึง การใช้จ่ายเกี่ยวกับ “สิ่งของหรือการบริการด้านต่าง ๆ” ที่จำเป็นต่อการครองชีพที่ครัวเรือนต้องซื้อ/จ่ายด้วยเงิน หรือ ได้มาโดยไม่ได้ซื้อ/จ่าย (ผลิตเองได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น รัฐเป็นสวัสดิการจากการทำงาน หรือเบิกจาก นายจ้าง) ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- **ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค** ประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่าย 12 ประเภท ดังนี้

1. **อาหารและเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์** ได้แก่ อาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป (ข้าว แป้ง อาหารที่ทำจากแป้ง เนื้อสัตว์และสัตว์ปีกทุกชนิด ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ นม เนย เนยแข็ง และไข่ น้ำมันและไขมัน ผลไม้และถั่วเปลือกแข็ง ผัก น้ำตาลและขนมหวาน) เครื่องปรุงรส และ เครื่องเทศ และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ทั้งที่บริโภคในบ้านและบริโภคนอกบ้าน

2. **เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์** ได้แก่ เบียร์ ไวน์ สุรา และอื่น ๆ ทั้งที่บริโภคในบ้านและบริโภคนอกบ้าน

3. ยาสูบ หมาก ยานัตถ์ และอื่น ๆ ได้แก่ บุหรี่ ชิการ์ ยาเส้น ยาตั้ง ยานัตถ์ หมาก พลุ ยาฉุน ยาจิต และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ประเภทเดียวกัน

4. ที่อยู่อาศัย (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านของตนเอง) ประกอบไปด้วย

o ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ได้แก่ ค่าเช่าหรือค่าประเมินค่าเช่า บ้านและที่ดิน การติดตั้ง/ซ่อมแซมบ้าน ระบบประปา ระบบไฟฟ้า และเครื่องมือหรืออุปกรณ์สำหรับซ่อมแซมบ้าน

o ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้เบ็ดเตล็ดและการดำเนินการในครัวเรือน ได้แก่ เครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน สิ่งทอสำหรับใช้ในบ้าน เครื่องครัวเครื่องใช้สอยเบ็ดเตล็ด ค่าเชื้อเพลิง/แสงสว่าง/การใช้น้ำ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทำความสะอาด

o ค่าจ้างบุคคลที่บริการแก่ครัวเรือน ได้แก่ ค่าจ้างคนรับใช้และคนงานทั้งที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนและไม่ได้เป็นสมาชิกในครัวเรือน รวมค่าอาหารและสิ่งของที่ซื้อให้

5. เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า ได้แก่ เสื้อ กระโปรง กางเกงทุกประเภท ผ้านุ่ง โสร่ง ผ้าขาวม้า ชุดชั้นใน เครื่องแต่งกายอื่น ๆ รวมถึงค่าจ้างตัดเย็บ/ซ่อมแซม ค่าเช่าเสื้อผ้า ค่าซักрид/ซักแห้ง รองเท้าทุกประเภท (ยกเว้น รองเท้ากีฬา) และค่าซ่อม/บริการทำความสะอาดรองเท้า

6. ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ได้แก่ ของใช้ส่วนบุคคลและค่าบริการส่วนบุคคล (เสริมสวย จัดฟัน นวด ลดความอ้วน ฯลฯ)

7. เวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษาพยาบาล ได้แก่ ค่ายาและเวชภัณฑ์ที่ซื้อมารักษาเอง (ยาแผนปัจจุบัน/แผนโบราณ ยาสมุนไพร ยาคุมกำเนิดและถุงยางอนามัย วิตามินอาหารเสริมต่าง ๆ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล) ค่ารักษาพยาบาลที่สถานอนามัย/โรงพยาบาลรัฐ/โรงพยาบาลเอกชน/คลินิกแพทย์ ทั้งกรณีที่เป็นคนไข้นอกและคนไข้ใน

8. การเดินทาง ได้แก่ ค่าซื้อยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและการบำรุงรักษาอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางปกติ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

9. การสื่อสาร ได้แก่ ค่าซื้อเครื่องโทรศัพท์ทุกประเภท ค่าใช้บริการและค่าโทร ค่าสมาชิกและบริการอินเทอร์เน็ต ค่าส่งพัสดุ ฯลฯ

10. การศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน/ค่าธรรมเนียม/ค่าบำรุงการศึกษา ในโรงเรียนหรือ สถานศึกษาของรัฐ/เอกชน ค่าหนังสือ เครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียน ค่าเรียนพิเศษ/เรียนวิชาชีพ/เรียนดนตรีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

11. การบันเทิง การอ่าน และกิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ค่าซื้ออุปกรณ์การบันเทิงและกีฬา รวมรองเท้ากีฬา ค่าซื้อของเล่น สัตว์เลี้ยง ไม้ประดับ ค่าผ่านประตูอุทยานธรณี กีฬา การแสดง สวนสนุก พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ ค่าเรียนและเล่นกีฬา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการอ่าน ยกเว้น หนังสือเรียน และค่าอาหาร/ของถวายพระ/ไหว้เจ้า

12. การจัดงานพิธีในโอกาสพิเศษ ได้แก่ ค่าจัดงานแต่งงาน งานวันเกิด งานบวช งานศพและอื่น ๆ

- ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ได้แก่

1. ภาษี (ทุกประเภท) ค่าบริการทางการเงิน ค่าปรับทางกฎหมาย
2. ค่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ เช่น สหภาพแรงงาน กลุ่มเกษตรกรฯ
3. เงิน/สิ่งของ ที่ส่งให้บุคคลนอกครัวเรือน
4. เงินบริจาค/ซื้อสิ่งของให้แก่องค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ
5. เงินทำบุญ เงินช่วยงานอื่น ๆ เช่น งานบวช งานแต่ง ของขวัญ ฯลฯ
6. เบี้ยประกันภัย/ทรัพย์สิน/ประกันชีวิต (ไม่ใช่ประเภทสะสมทรัพย์)

เงินฌาปนกิจศพ และ เงินสมทบประกันสังคม

7. เงินซื้อสลากกินแบ่ง/หวย และการพนันอื่น ๆ
8. ดอกเบี้ยจ่าย/ดอกเบี้ยแชร์
9. อื่น ๆ เช่น เงินชดเชยค่าเสียหาย เงินตกหาย/ถูกขโมย ค่านายหน้า ค่าขน

ย้ายบ้าน ฯลฯ

หนี้สินของครัวเรือน หมายถึง จำนวนเงินกู้ยืมทั้งหมดของสมาชิกในครัวเรือน ที่ค้างชำระทั้งจาก สถาบันการเงินและบุคคลอื่นนอกครัวเรือน และหนี้สินเกิดจากการเข้าซื้อ การซื้อสินค้าเงินผ่อน/การซื้อเข้าสินค้า การจำนำ การจำนอง และเงินสงฆ์ตาย เป็นต้น

มูลค่าทรัพย์สินทั้งสินของครัวเรือน หมายถึง มูลค่าบ้าน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ มูลค่ายานพาหนะทุกประเภทที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ (ทั้งใช้ในครัวเรือนและใช้ทำธุรกิจ) มูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน เช่น บัญชีเงินฝากธนาคาร สลากออมสิน/ธกส. เบี้ยประกันชีวิต พันธบัตร/หุ้นกู้ กองทุนรวม ทอง อัญมณี เงินสด และลูกหนี้ ฯลฯ

พื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง เนื้อที่รวมของที่ดินทุกพื้นที่ถือครองและใช้ทำการเกษตร (เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) ซึ่งที่ดินดังกล่าวอาจเป็นเจ้าของเช่าหรือทำฟรี ในที่ของผู้อื่น ที่สาธารณะ/ป่าสงวนก็ได้ โดยที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรผืนใดมีบริเวณในไร่นา ยุงฉาง โรงเก็บเครื่องมือเครื่องใช้บ้านและ บริเวณบ้าน ป่า คันบ่อ ฯลฯ อยู่ด้วย ให้รวมเนื้อที่ดังกล่าวเข้าไปด้วย แต่ไม่รวม ที่สาธารณะที่ได้นำสัตว์ไปเลี้ยง เช่น วัว ควาย ไปเลี้ยงกลางทุ่ง หรือนำไปเลี้ยงริมคลอง คูน้ำสาธารณะ โดยไม่ได้ถือครอง

การเป็นเจ้าของที่ดิน หมายถึง การครอบครองหรือใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตร ในลักษณะต่าง ๆ ของผู้ถือครอง อาจเป็นเนื้อที่ของตนเอง หรือเป็นเนื้อที่ไม่ใช่ของตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. **เป็นเจ้าของที่ดิน** หมายถึง มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เช่น โฉนดที่ดิน น.ส.5 น.ส.3 น.ส.2 น.ส.1 ส.ป.ก. ฯลฯ รวมไปถึงที่ดินของพ่อแม่ญาติพี่น้อง ที่ตนเองใช้ทำการเกษตร
2. **ไม่เป็นเจ้าของที่ดิน** หมายถึง ผู้ถือครองเช่าที่ดินจากผู้อื่นทำการเกษตร หรือเป็นพื้นที่ทำฟรี/ที่สาธารณะ/ที่บุคคลอื่นอนุญาตให้ทำการเกษตรโดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน

การทำการเกษตรแบบไม่ใช้ที่ดิน หมายถึง ผู้ทำประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ หาของป่า และ บริการทางการเกษตร

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์

1 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันในระดับค่อนข้างสูง (Multicollinearity) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) โดยมีเกณฑ์คือ จะต้องมีความสัมพันธ์กันเองไม่เกิน 0.700

2 ทดสอบการเลือกตัวแบบ (Model) ที่เหมาะสม

พิจารณาจาก Goodness of Fit ของตัวแบบ ได้แก่

- 1) Classification Table แสดงการคำนวณค่าความน่าจะเป็นของการพยากรณ์ของตัวแบบ (Predictive efficiency) ค่าของ Percentage correctly classified สูง แสดงว่าตัวแบบนั้นมีความแม่นยำในการพยากรณ์

3) Pseudo R^2 (Cox & Snell R Square, Nagelkerke R Square) คือ ค่าที่บอกสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ความแปรปรวนของตัวแปรตามที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระ

4) Maximum Likelihood Estimation (MLE) ใช้ในการประมาณค่า Likelihood Function และนำฟังก์ชันที่ได้มาใช้เปรียบเทียบตัวแบบ โดยการเปรียบเทียบกับค่า $-2 \log$ likelihood ถ้าตัวแบบใดที่มีค่าต่ำกว่าแสดงถึงความเหมาะสมของตัวแบบที่ดีกว่า

5) Model Chi-square หรือ Likelihood Ratio (LR) Test ใช้ทดสอบ Overall model เพื่อทดสอบโอกาสที่ตัวแปรตามจะขึ้นกับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว หรือตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

3

ทดสอบสมมติฐานของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก (β)

โดยใช้สถิติทดสอบ Wald statistic ใช้ทดสอบโอกาสที่ตัวแปรตามจะขึ้นกับตัวแปรอิสระแต่ละตัว หรือตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือไม่

4

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรเป็นการวิเคราะห์โดยใช้การถดถอยโลจิสติกเชิงพหุแบบทวิภาค (Binary Logistic Regression)

4.3 การแปลผลการวิเคราะห์

เพื่อให้ง่ายต่อการแปลผลการวิเคราะห์ Binary Logistic Regression จะพิจารณาจากค่า Odds Ratio (OR) เนื่องจากการแปลผลจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) มีความยากต่อการตีความ

Odds Ratio (OR) คือ อัตราการเปลี่ยนแปลงของความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ เมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนไปหนึ่งหน่วย สำหรับรายงานเล่มนี้ คือ โอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้ เมื่อครัวเรือนเกษตรมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งเทียบกับกลุ่มอ้างอิง โดยกลุ่มอ้างอิงจะมีค่า Odds Ratio เท่ากับ 1 ซึ่งรายงานเล่มนี้ตัวแปรอิสระประกอบไปด้วย ตัวแปรที่มีลักษณะเชิงกลุ่มและตัวแปรแบบต่อเนื่อง ซึ่งมีการแปลผลของค่า Odds Ratio แตกต่างกัน ดังนี้

1 กรณีที่ตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม

Odds Ratio > 1 หมายถึง ครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในกลุ่มที่สนใจมีโอกาสที่จะเป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอ้างอิงมากกว่า 1 เท่า

ตัวอย่างเช่น กำหนดให้กลุ่มที่สนใจ คือ ครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มอ้างอิงเป็นครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคใต้ ถ้าค่า Odds Ratio เท่ากับ 4.746 หมายถึง ครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโอกาสเป็นหนี้มากกว่าภาคใต้ประมาณ 4.7 เท่า

Odds Ratio < 1 หมายถึง ครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในกลุ่มที่สนใจมีโอกาสที่จะเป็นหนี้ น้อยกว่ากลุ่ม อ้างอิงน้อยกว่า 1 เท่า (หรือร้อยละ $(1 - \text{Odds Ratio}) \times 100$)

ตัวอย่างเช่น กำหนดให้กลุ่มที่สนใจ คือ หัวหน้าครัวเรือนเกษตรสถานภาพโสด และกลุ่มอ้างอิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่มีสถานภาพเป็นสมรส ถ้าค่า Odds Ratio เท่ากับ 0.462 หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนเกษตรสถานภาพโสดมีโอกาสเป็นหนี้ น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรสถานภาพเป็นสมรส ร้อยละ 53.8

Odds Ratio = 1 หมายถึง ครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในกลุ่มที่สนใจมีโอกาสที่จะเป็นหนี้เท่ากับกลุ่มอ้างอิง หรือการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่สนใจ (ตัวแปรอิสระ) ไม่มีผลต่อตัวแปรตาม

2 กรณีที่ตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

Odds Ratio > 1 หมายถึง เมื่อค่าของครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในกลุ่มที่สนใจเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้โอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นมากกว่า 1 เท่า เมื่อเทียบกับค่าเดิม (หรือร้อยละ $(\text{Odds Ratio} - 1) \times 100$) โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยโลจิสติก มีค่าเป็นบวก

ตัวอย่างเช่น กำหนดให้กลุ่มที่สนใจ คือ จำนวนสมาชิกของครัวเรือนเกษตร ถ้าค่า Odds Ratio เท่ากับ 1.323 หมายถึง เมื่อครัวเรือนเกษตรมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสเป็นหนี้เพิ่มขึ้น 1.323 เท่า หรือร้อยละ 32.3

Odds Ratio < 1 หมายถึง เมื่อค่าของครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในกลุ่มที่สนใจเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้โอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้ลดลงน้อยกว่า 1 เท่า เมื่อเทียบกับค่าเดิม (หรือร้อยละ $(1 - \text{Odds Ratio}) \times 100$) โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยโลจิสติก มีค่าเป็นลบ

ตัวอย่างเช่น กำหนดให้กลุ่มที่สนใจ คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ถ้าค่า Odds Ratio เท่ากับ 0.942 หมายถึง เมื่อหัวหน้าครัวเรือนเกษตรมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี มีโอกาสเป็นหนี้ลดลง 0.942 เท่า หรือลดลง ร้อยละ 5.8

Odds Ratio = 1 หมายถึง เมื่อค่าของครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในกลุ่มที่สนใจเพิ่มขึ้น (ลดลง) ทำให้โอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้ไม่เปลี่ยนแปลง หรือการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่สนใจ (ตัวแปรอิสระ) ไม่มีผลต่อตัวแปรตาม

4.4 ผลการวิเคราะห์

4.4.1 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาตัวแปรอิสระมี สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันในระดับค่อนข้างสูง (Multicollinearity) ดังนั้นจึงมีการทดสอบตัวแปรอิสระทั้งหมด 14 ตัวแปร (ตารางที่ 31) ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ 2 ตัวแปร (ภาค และ เขตการปกครอง) ปัจจัยด้านสังคม 7 ตัวแปร (เพศของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนเด็กในครัวเรือน จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้) และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 5 ตัวแปร (รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ย จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และ การเป็นเจ้าของที่ดิน) พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง รายละเอียด (ตาราง ผ9)

ตาราง 31 สรุปตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	การจำแนก
1. ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์	
X_1 = ภาค	1 = กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด 2 = กลาง 3 = เหนือ 4 = ตะวันออกเฉียงเหนือ 5 = ใต้ (จันทบุรี)
X_2 = เขตการปกครอง	1 = ในเขตเทศบาล (จันทบุรี) 2 = นอกเขตเทศบาล
2. ปัจจัยด้านสังคม	
X_3 = เพศของหัวหน้าครัวเรือน	1 = ชาย (จันทบุรี) 2 = หญิง
X_4 = สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน	1 = สมรส (จันทบุรี) 2 = โสด 3 = หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานะ
X_5 = อายุของหัวหน้าครัวเรือน	อายุของหัวหน้าครัวเรือน
X_6 = ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน	1 = ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า 2 = มัธยมศึกษาขึ้นไป (จันทบุรี)
X_7 = จำนวนเด็กในครัวเรือน	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (0-14 ปี)
X_8 = จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป
X_9 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้
3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	
X_{10} = รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน
X_{11} = ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน
X_{12} = มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือน	มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือน
X_{13} = จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร
X_{14} = การเป็นเจ้าของที่ดิน	1 = มีที่ดินเป็นของตนเอง (จันทบุรี) 2 = ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 3 = ไม่ใช่ที่ดินในการทำการเกษตร (ผู้ทำประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ หนองน้ำ และบริการทางการเกษตร)

หมายเหตุ: 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

4.4.2 ทดสอบแบบจำลอง

1) ค่า Percentage correctly classified (ตารางที่ 32) พบว่า แบบจำลองโลจิสติก ที่ได้สามารถจำแนกกลุ่มได้ถูกต้อง ร้อยละ 68.8

2) ค่า Likelihood Ratio พบว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาอย่างน้อย 1 ตัว มีความสัมพันธ์ ต่อการเป็นหนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 %

3) ค่า $-2 \log$ likelihood พบว่า ตัวแบบที่มีตัวแปรอิสระมีค่าเท่ากับ 8,065.74 ซึ่งน้อยกว่าตัวแบบที่มีเฉพาะค่าคงที่ ดังนั้น ตัวแบบที่มีตัวแปรอิสระมีความเหมาะสมที่ดีกว่า

4) ค่า Pseudo R Square พบว่า Nagelkerke R Square เท่ากับ 18.3 หมายถึง ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาสามารถอธิบายความผันแปรการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรได้ร้อยละ 18.3

5) จากการทดสอบสถิติ Wald พบว่ามี 10 ตัวแปร จากทั้งหมด 14 ตัวแปร ที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร โดยที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % มี 7 ตัวแปร ได้แก่ ภาค สภาพภาพ สมรสของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนเด็กในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และการเป็นเจ้าของที่ดิน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน จำนวน ผู้สูงอายุในครัวเรือน และ รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน

6) Binary Logistic Regression โดยสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\text{Log} \left[\frac{P(\text{เป็นหนี้})}{P(\text{ไม่เป็นหนี้})} \right] = -1.022 + 0.535 (\text{กลาง}) + 0.770 (\text{เหนือ}) + 1.263 (\text{ตะวันออกเฉียงเหนือ}) \\ - 0.972 (\text{ใต้}) - 0.224 (\text{หม้าย/หย่า}) - 0.159 (\text{ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า}) \\ + 0.125 (\text{จำนวนเด็กในครัวเรือน}) - 0.090 (\text{จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน}) \\ + 0.291 (\text{จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้}) \\ + 0.000 (\text{รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน}) + 0.000 (\text{ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน}) \\ + 0.011 (\text{จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร}) + 0.359 (\text{ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง}) \\ - 0.233 (\text{ไม่ใช้ที่ดินในการทำเกษตร})$$

4.4.3 การแปลผลการวิเคราะห์

ภาค ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง มีโอกาสเป็นหนี้ มากกว่าครัวเรือนเกษตรในภาคใต้ประมาณ 3.5 เท่า 2.2 เท่า และ 1.7 เท่า ตามลำดับ

สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่มีสถานภาพโสด และหย่า/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสแต่ไม่ทราบสถานะ มีโอกาสเป็นหนี้ น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่มีสถานภาพเป็นสมรส ร้อยละ 62.2 และร้อยละ 20.1 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่จบประถมศึกษา หรือต่ำกว่า มีโอกาสเป็นหนี้ น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่จบมัธยมศึกษาขึ้นไป ร้อยละ 14.7

จำนวนเด็กในครัวเรือน (0-14 ปี) ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนเด็กเพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.3

จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน (60 ปี ขึ้นไป) ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้ลดลง ร้อยละ 8.6

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้ ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนสมาชิก ในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้เพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.8

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ไร่ มีโอกาสเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.1

การเป็นเจ้าของที่ดิน ครัวเรือนเกษตรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีโอกาสเป็นหนี้มากกว่า ครัวเรือนเกษตรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 43.2 ส่วนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ใช้ที่ดินในการทำเกษตร มีโอกาสเป็นหนี้ น้อยกว่าครัวเรือนเกษตรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 20.8

รายได้กับสิ้นเปลืองต่อเดือนและค่าใช้จ่ายกับสิ้นเปลืองต่อเดือน แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่า Odds Ratio = 1.000 หมายความว่าโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้หรือไม่เป็นหนี้ไม่มีเท่ากัน

ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์โลจิสติก ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ Wald และค่า Odds Ratio ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกที่เหมาะสม

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์โลจิสติก (Logistic Regression Coefficients)	ค่าความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)	Wald	Odds Ratio
ค่าคงที่	-1.022	0.196	27.226***	0.360
ภาค			235.617***	
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	-0.358	0.609	0.346	0.699
กลาง	0.535	0.090	35.038***	1.707
เหนือ	0.770	0.082	87.324***	2.159
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1.263	0.084	226.555***	3.534
ใต้ (อ้างอิง)	-	-	-	1.000
เขตการปกครอง				
ในเขตเทศบาล (อ้างอิง)	-	-	-	1.000
นอกเขตเทศบาล	0.075	0.059	1.658	1.078
เพศของหัวหน้าครัวเรือน				
ชาย (อ้างอิง)	-	-	-	1.000
หญิง	0.060	0.062	0.948	1.062
สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน			57.274***	
สมรส (อ้างอิง)	-	-	-	1.000
โสด	-0.972	0.133	53.698***	0.378
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่/เคยสมรสแต่ ไม่กราบสภานะ	-0.224	0.080	7.938*	0.799
อายุของหัวหน้าครัวเรือน	-0.006	0.003	2.712	0.994
ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	-0.159	0.073	4.717*	0.853
มัธยมศึกษาขึ้นไป (อ้างอิง)	-	-	-	1.000

หมายเหตุ: 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์โลจิสติก ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ Wald และค่า Odds Ratio ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกที่เหมาะสม (ต่อ)

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์โลจิสติก (Logistic Regression Coefficients)	ค่าความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)	Wald	Odds Ratio
จำนวนเด็กในครัวเรือน (0-14ปี)	0.125	0.038	10.877***	1.133
จำนวนผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป	-0.090	0.044	4.130*	0.914
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้	0.291	0.038	58.506***	1.338
รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	0.000	0.000	8.513*	1.000
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	0.000	0.000	70.323***	1.000
มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือน	0.000	0.000	3.692	1.000
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	0.011	0.002	40.331***	1.011
การเป็นเจ้าของที่ดิน			28.933***	
มีที่ดินเป็นของตนเอง (อ้างอิง)	-	-	-	1.000
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	0.359	0.091	15.457***	1.432
ไม่ใช้ที่ดินในการทำเกษตร	-0.233	0.080	8.364*	0.792
จำนวนหน่วยตัวอย่าง	6,781			
-2 Log likelihood (ตัวแบบมีเฉพาะค่าคงที่)	9,049.96			
-2 Log likelihood (ตัวแบบมีตัวแปรอิสระ)	8,065.74			
Likelihood ration (LR) test	984.219***			
Cox & Snell R Square	13.5			
Nagelkerke R Square	18.3			
Percentage correctly classified	68.8			

หมายเหตุ: * แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

*** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

บทที่ 5

บทสรุป

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่องหนี้สินของครัวเรือนเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและสถานการณ์การเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรโดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเชิงพหุแบบทวิภาค (Binary Logistic Regression Analysis) ในการศึกษาได้ทำการสรุปผลออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตร

ครัวเรือนเกษตรมีสัดส่วนที่ลดลงจากร้อยละ 16.3 (ประมาณ 3.5 ล้านครัวเรือน) ในปี 2558 เหลือเพียงร้อยละ 12.4 (ประมาณ 3.0 ล้านครัวเรือน) ในปี 2566 โดยกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ร้อยละ 31.4 ภาคใต้ ร้อยละ 18.4 ภาคกลาง ร้อยละ 16.7 และกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดน้อยที่สุด ร้อยละ 0.5

เมื่อพิจารณาลักษณะทางประชากร พบว่า ในปี 2566 หัวหน้าครัวเรือนเกษตรเป็นเพศชายร้อยละ 67.9 เพศหญิงร้อยละ 32.1 มีอายุเฉลี่ย 57.7 ปี มีสถานภาพเป็นสมรสมากที่สุดร้อยละ 76.5 รองลงมาคือ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ ร้อยละ 19.1 และโสด ร้อยละ 4.4 จบการศึกษาสูงสุดที่ระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่ามากที่สุดร้อยละ 75.9 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.0 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 7.5 และพบว่าครัวเรือนเกษตรมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 หรือประมาณ 4 คนต่อครัวเรือน มีสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยเป็นวัยเด็กประมาณ 1 คน วัยแรงงาน 2 คน และผู้สูงอายุ 1 คน

เมื่อพิจารณาลักษณะทางเศรษฐกิจ พบว่า ในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรมีรายได้ทั้งสิ้น 24,844 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 18,888 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน มีเงินออมอยู่ที่ 5,956 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน

สรุป ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตร ปี 2566

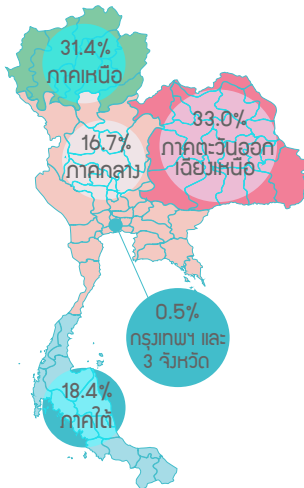

ครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น
3.0 ล้านครัวเรือน

ขนาดครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ
4 คนต่อครัวเรือน

จำแนกตามภาค

หัวหน้าครัวเรือนเกษตร

ชาย
67.9%

หญิง
32.1%

อายุเฉลี่ย 57.7 ปี

เพศ

19.1%

หม้าย/หย่า/
แยกกันอยู่

76.5%

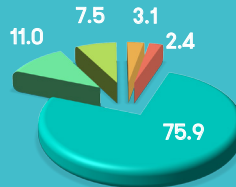
สมรส

4.4%

โสด

สถานภาพสมรส

ระดับการศึกษาสูงสุด

รายได้ทั้งสิ้นต่อเดือน
24,844 บาท/ครัวเรือน

ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นต่อเดือน
18,888 บาท/ครัวเรือน

เงินออมต่อเดือน
5,956 บาท/ครัวเรือน

2. สถานการณ์ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้

ในปี 2558 - 2562 ครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มการเป็นหนี้ลดลงเหลือร้อยละ 62.8 ในปี 2562 ส่วนปี 2564 ครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มการเป็นหนี้เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 66.7 เมื่อเทียบกับปี 2562 และในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรมีทิศทางการเป็นหนี้ลดลงอีกครั้งเหลือ ร้อยละ 63.1 เมื่อเทียบกับปี 2564 ในขณะที่มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 200,689 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2558 เป็น 314,087 บาทต่อครัวเรือน ในปี 2566 เพิ่มสูงขึ้นถึง 1.6 เท่า โดยพบว่าในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรมีสัดส่วนการเป็นหนี้ลดลงทุกภาค เมื่อเทียบกับปี 2564 ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนครัวเรือนที่เป็นหนี้สูงที่สุดร้อยละ 74.4 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ร้อยละ 63.1 ภาคกลาง ร้อยละ 57.8 และภาคใต้ ร้อยละ 47.5

เมื่อพิจารณาแหล่งเงินกู้และวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พบว่าในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นหนี้ในระบบมากกว่าหนี้นอกระบบ โดยเป็นหนี้ในระบบ ร้อยละ 94.4 เป็นหนี้นอกระบบ ร้อยละ 3.4 และเป็นหนี้ทั้งในและนอกระบบ ร้อยละ 2.2 และพบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุดร้อยละ 57.3 รองลงมาคือ กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ร้อยละ 19.0 สถาบันการเงินและแหล่งเงินทุนอื่น ร้อยละ 12.0 และธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 4.6 สำหรับวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พบว่าครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่กู้ยืมเพื่อใช้ทำการเกษตรมากที่สุดร้อยละ 59.6 รองลงมาคือ ใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคอื่น ๆ ในครัวเรือน ร้อยละ 26.1 ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน/ที่ดิน ร้อยละ 8.8 และใช้ประกอบธุรกิจ ร้อยละ 4.5

เมื่อพิจารณาลักษณะทางเศรษฐกิจ พบว่าในปี 2566 ครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้มีรายได้ทั้งสิ้น 26,604 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 20,602 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน มีมูลค่าทรัพย์สินทั้งสิ้น 2,989,876 บาทต่อครัวเรือน และพบว่าครัวเรือนเกษตรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองมีมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยมากที่สุด 417,256 บาทต่อครัวเรือน

ความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านรายได้) พบว่าครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้เพิ่มขึ้น โดยปี 2564 มีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ 12.2 เท่า ส่วนปี 2566 มีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ลดลงเป็น 11.8 เท่า ในขณะที่ความสามารถในการชำระหนี้ (ด้านสินทรัพย์) ของครัวเรือนเกษตรลดลง โดยปี 2564 มีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สิน 10.2 เท่า ส่วนปี 2566 มีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเป็น 10.5 เท่า

สรุป สถานการณ์ของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ ปี 2566

ครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้

ปี 2564 66.7% ปี 2566 63.1%

มูลค่าหนี้สินเฉลี่ย (บาทต่อครัวเรือน)

ปี 2564 311,098 ปี 2566 314,087

การเป็นหนี้

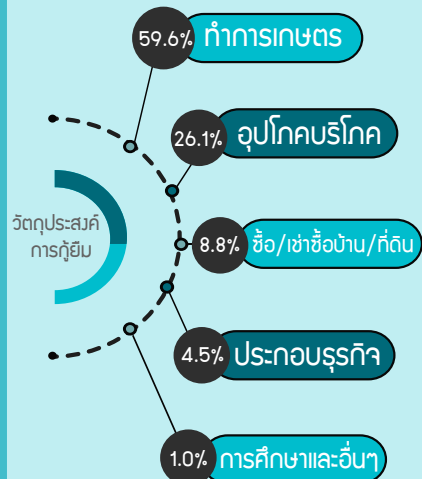
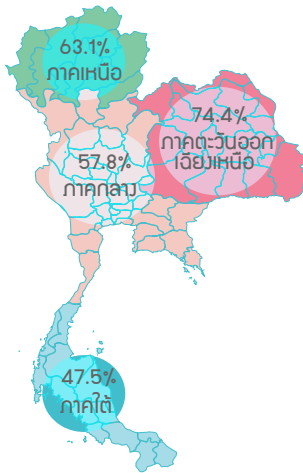
ในระบบ 94.4%

นอกระบบ 3.4%

ทั้งในและนอกระบบ
2.2%

สัดส่วนการเป็นหนี้รายภาค

รายได้ที่กินสินต่อเดือน

รายได้ที่กินสินต่อเดือน
26,604 บาท/ครัวเรือน

มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ย

มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ย
2,989,876 บาท/ครัวเรือน

สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้

ปี 2564 12.2 เท่า
ปี 2566 11.8 เท่า

สัดส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์

ปี 2564 10.2 เท่า
ปี 2566 10.5 เท่า

ความสามารถในการชำระหนี้
(ด้านรายได้) เพิ่มขึ้น

ความสามารถในการชำระหนี้
(ด้านสินทรัพย์) ลดลง

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย โลจิสติกเชิงพหุแบบทวิภาค (Binary Logistic Regression Analysis) พบว่ามี 10 ตัวแปร จากทั้งหมด 14 ตัวแปร ที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร ได้แก่

1. ภาค
2. สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน
3. ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน
4. จำนวนเด็กในครัวเรือน
5. จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้
7. รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน
8. ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน
9. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร
10. การเป็นเจ้าของที่ดิน

โดยมีรายละเอียดในการวิเคราะห์แต่ละปัจจัย ดังนี้

- ครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโอกาสเป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนเกษตรในภาคอื่น ๆ

- หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่มีสถานภาพเป็นสมรส มีโอกาสเป็นหนี้มากกว่าสถานภาพอื่น ๆ
- หัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่จบประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีโอกาสเป็นหนี้้น้อยกว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรที่จบมัธยมศึกษาขึ้นไป

- ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนเด็กเพิ่มขึ้น 1 คน โอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้เพิ่มขึ้น
- ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้ลดลง
- ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้เพิ่มขึ้น 1 คน มีโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้เพิ่มขึ้น

- ถ้าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ไร่ มีโอกาสที่ครัวเรือนเกษตรจะเป็นหนี้เพิ่มขึ้น

- ครัวเรือนเกษตรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีโอกาสเป็นหนี้มากกว่าครัวเรือนเกษตรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ใช้ที่ดินในการทำเกษตรมีโอกาสนั้นน้อยกว่าครัวเรือนเกษตรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง

- รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน และ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การเปลี่ยนแปลงของรายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน และ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน ทำให้โอกาสที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้หรือไม่เป็นหนี้เท่ากัน

สรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร ปี 2566

ภาคผนวก

ตาราง พ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่วราชอาณาจักร	22,624,352	100.0	19,676,529	87.0	2,947,823	13.0	23,949,871	100.0	20,989,987	87.6	2,959,884	12.4
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	4,851,483	100.0	4,838,995	99.7	12,488	0.3	5,306,561	100.0	5,293,095	99.7	13,466	0.3
กรุงเทพมหานคร	2,938,333	100.0	2,934,484	99.9	3,849	0.1	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	581,348	100.0	580,122	99.8	1,226	0.2	665,054	100.0	664,057	99.9	997	0.1
ปทุมธานี	541,032	100.0	533,619	98.6	7,413	1.4	666,810	100.0	658,149	98.7	8,661	1.3
ภาคกลาง	5,092,301	100.0	4,590,307	90.1	501,994	9.9	5,654,123	100.0	5,159,421	91.3	494,702	8.7
พระนครศรีอยุธยา	271,556	100.0	260,637	96.0	10,919	4.0	328,889	100.0	311,012	94.6	17,877	5.4
อ่างทอง	85,516	100.0	78,131	91.4	7,385	8.6	84,239	100.0	74,644	88.6	9,595	11.4
ลพบุรี	264,365	100.0	240,211	90.9	24,154	9.1	280,282	100.0	239,715	85.5	40,567	14.5
สิงห์บุรี	68,573	100.0	62,174	90.7	6,399	9.3	62,392	100.0	54,116	86.7	8,276	13.3
ชัยนาท	107,301	100.0	92,715	86.4	14,586	13.6	103,828	100.0	84,290	81.2	19,538	18.8
สระบุรี	231,971	100.0	219,282	94.5	12,689	5.5	260,128	100.0	249,164	95.8	10,964	4.2

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชลบุรี	631,256	100.0	621,536	98.5	9,720	1.5	797,719	100.0	794,946	99.7	2,773	0.3
ระยอง	372,130	100.0	344,306	92.5	27,824	7.5	446,836	100.0	427,799	95.7	19,037	4.3
จันทบุรี	186,782	100.0	138,219	74.0	48,563	26.0	199,692	100.0	156,306	78.3	43,386	21.7
ตราด	102,605	100.0	69,956	68.2	32,649	31.8	98,527	100.0	79,485	80.7	19,042	19.3
ฉะเชิงเทรา	301,760	100.0	271,503	90.0	30,257	10.0	320,040	100.0	291,209	91.0	28,831	9.0
ปราจีนบุรี	224,710	100.0	210,988	93.9	13,722	6.1	249,614	100.0	236,763	94.9	12,851	5.1
นครนายก	103,619	100.0	99,014	95.6	4,605	4.4	90,466	100.0	81,141	89.7	9,325	10.3
สระแก้ว	214,550	100.0	173,329	80.8	41,221	19.2	224,815	100.0	174,837	77.8	49,978	22.2
ราชบุรี	255,615	100.0	240,344	94.0	15,271	6.0	270,336	100.0	254,299	94.1	16,037	5.9
กาญจนบุรี	246,927	100.0	214,921	87.0	32,006	13.0	279,597	100.0	251,901	90.1	27,696	9.9
สุพรรณบุรี	288,927	100.0	204,178	70.7	84,749	29.3	314,323	100.0	239,285	76.1	75,038	23.9
นครปฐม	382,934	100.0	370,099	96.6	12,835	3.4	416,468	100.0	373,594	89.7	42,874	10.3
สมุทรสาคร	374,756	100.0	348,610	93.0	26,146	7.0	426,590	100.0	422,165	99.0	4,425	1.0
สมุทรสงคราม	64,098	100.0	57,946	90.4	6,152	9.6	60,615	100.0	57,229	94.4	3,386	5.6
เพชรบุรี	154,337	100.0	136,547	88.5	17,790	11.5	166,501	100.0	153,546	92.2	12,955	7.8
ประจวบคีรีขันธ์	158,013	100.0	135,663	85.9	22,350	14.1	172,226	100.0	151,976	88.2	20,250	11.8

ตาราง พ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	3,952,027	100.0	3,123,990	79.0	828,037	21.0	3,937,795	100.0	3,008,818	76.4	928,977	23.6
เชียงใหม่	583,618	100.0	464,894	79.7	118,724	20.3	656,043	100.0	510,308	77.8	145,735	22.2
ลำพูน	143,185	100.0	106,617	74.5	36,568	25.5	148,358	100.0	106,904	72.1	41,454	27.9
ลำปาง	263,439	100.0	231,603	87.9	31,836	12.1	258,035	100.0	236,466	91.6	21,569	8.4
อุตรดิตถ์	147,652	100.0	120,930	81.9	26,722	18.1	138,838	100.0	109,365	78.8	29,473	21.2
แพร่	155,174	100.0	129,753	83.6	25,421	16.4	136,721	100.0	116,750	85.4	19,971	14.6
น่าน	158,036	100.0	119,856	75.8	38,180	24.2	154,498	100.0	110,355	71.4	44,143	28.6
พะเยา	151,543	100.0	114,627	75.6	36,916	24.4	145,811	100.0	116,411	79.8	29,400	20.2
เชียงราย	421,627	100.0	307,697	73.0	113,930	27.0	340,625	100.0	254,632	74.8	85,993	25.2
แม่ฮ่องสอน	65,204	100.0	37,624	57.7	27,580	42.3	84,228	100.0	47,624	56.5	36,604	43.5
นครสวรรค์	346,627	100.0	289,229	83.4	57,398	16.6	335,951	100.0	272,288	81.0	63,663	19.0
อุทัยธานี	99,821	100.0	79,556	79.7	20,265	20.3	101,513	100.0	72,281	71.2	29,232	28.8
กำแพงเพชร	251,482	100.0	204,915	81.5	46,567	18.5	261,213	100.0	189,667	72.6	71,546	27.4
ตาก	155,829	100.0	121,971	78.3	33,858	21.7	168,485	100.0	107,703	63.9	60,782	36.1
สุโขทัย	214,314	100.0	157,672	73.6	56,642	26.4	208,164	100.0	145,844	70.1	62,320	29.9
พิษณุโลก	297,659	100.0	248,882	83.6	48,777	16.4	311,740	100.0	230,986	74.1	80,754	25.9

ตาราง พ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พิจิตร	189,904	100.0	160,174	84.3	29,730	15.7	181,278	100.0	132,948	73.3	48,330	26.7
เพชรบูรณ์	306,913	100.0	227,992	74.3	78,921	25.7	306,294	100.0	248,287	81.1	58,007	18.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,837,598	100.0	4,841,625	82.9	995,973	17.1	5,962,692	100.0	4,985,034	83.6	977,658	16.4
นครราชสีมา	801,035	100.0	673,088	84.0	127,947	16.0	844,992	100.0	694,778	82.2	150,214	17.8
บุรีรัมย์	397,916	100.0	338,424	85.0	59,492	15.0	387,515	100.0	328,944	84.9	58,571	15.1
สุรินทร์	334,218	100.0	298,583	89.3	35,635	10.7	331,343	100.0	291,455	88.0	39,888	12.0
ศรีสะเกษ	302,619	100.0	240,489	79.5	62,130	20.5	287,975	100.0	250,987	87.2	36,988	12.8
อุบลราชธานี	545,023	100.0	401,555	73.7	143,468	26.3	510,552	100.0	396,997	77.8	113,555	22.2
ยโสธร	160,740	100.0	145,419	90.5	15,321	9.5	145,773	100.0	129,542	88.9	16,231	11.1
ชัยภูมิ	311,645	100.0	261,832	84.0	49,813	16.0	313,239	100.0	281,559	89.9	31,680	10.1
อำนาจเจริญ	82,035	100.0	68,055	83.0	13,980	17.0	88,829	100.0	74,818	84.2	14,011	15.8
บึงกาฬ	99,390	100.0	53,077	53.4	46,313	46.6	108,654	100.0	52,740	48.5	55,914	51.5
หนองบัวลำภู	144,447	100.0	108,939	75.4	35,508	24.6	139,144	100.0	113,844	81.8	25,300	18.2
ขอนแก่น	595,289	100.0	494,367	83.0	100,922	17.0	633,490	100.0	563,741	89.0	69,749	11.0
อุดรธานี	373,794	100.0	324,193	86.7	49,601	13.3	399,506	100.0	352,008	88.1	47,498	11.9
เลย	155,778	100.0	94,018	60.4	61,760	39.6	168,059	100.0	109,011	64.9	59,048	35.1

ตาราง พ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หนวคย	138,467	100.0	119,492	86.3	18,975	13.7	143,901	100.0	112,652	78.3	31,249	21.7
บผาสรคย	262,062	100.0	231,831	88.5	30,231	11.5	272,370	100.0	252,534	92.7	19,836	7.3
รยอยออด	337,598	100.0	320,957	95.1	16,641	4.9	334,971	100.0	263,727	78.7	71,244	21.3
กยสผนร	238,936	100.0	191,449	80.1	47,487	19.9	250,095	100.0	194,426	77.7	55,669	22.3
สกลนศร	264,949	100.0	235,129	88.7	29,820	11.3	285,912	100.0	269,708	94.3	16,204	5.7
นศรพณบ	179,381	100.0	158,859	88.6	20,522	11.4	178,240	100.0	150,309	84.3	27,931	15.7
นคดภย	112,276	100.0	81,868	72.9	30,408	27.1	112,276	100.0	101,256	73.3	36,876	26.7
ออด	2,890,943	100.0	2,281,612	78.9	609,331	21.1	3,088,700	100.0	2,543,620	82.4	545,080	17.6
นศรศรธรรบรช	499,044	100.0	378,020	75.7	121,024	24.3	484,894	100.0	381,860	78.8	103,034	21.2
ศรนบ	118,160	100.0	83,649	70.8	34,511	29.2	137,820	100.0	102,926	74.7	34,894	25.3
พมย	89,527	100.0	65,260	72.9	24,267	27.1	83,812	100.0	72,500	86.5	11,312	13.5
กคอด	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สรยษศรธรรณ	345,143	100.0	234,110	67.8	111,033	32.2	391,166	100.0	272,168	69.6	118,998	30.4
รณบย	82,941	100.0	61,837	74.6	21,104	25.4	97,008	100.0	77,659	80.1	19,349	19.9
ชมพศร	173,357	100.0	110,514	63.7	62,843	36.3	180,006	100.0	123,239	68.5	56,767	31.5

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนนอกภาคเกษตรและครัวเรือนเกษตร จำแนกตามจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร		รวม		ครัวเรือนนอกภาคการเกษตร		ครัวเรือนเกษตร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สงขลา	503,819	100.0	435,249	86.4	68,570	13.6	553,110	100.0	496,923	89.8	56,187	10.2
สตูล	81,055	100.0	63,163	77.9	17,892	22.1	84,138	100.0	65,888	78.3	18,250	21.7
ตรัง	197,927	100.0	164,412	83.1	33,515	16.9	204,274	100.0	165,341	80.9	38,933	19.1
พัทลุง	174,685	100.0	142,250	81.4	32,435	18.6	157,777	100.0	127,621	80.9	30,156	19.1
ปัตตานี	163,775	100.0	154,672	94.4	9,103	5.6	161,977	100.0	153,421	94.7	8,556	5.3
ยะลา	122,810	100.0	71,000	57.8	51,810	42.2	145,775	100.0	109,141	74.9	36,634	25.1
นราธิวาส	171,545	100.0	153,880	89.7	17,665	10.3	197,312	100.0	185,782	94.2	11,530	5.8

ตาราง พ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2564 และ 2566

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน						รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
ทั่วประเทศ	23,522	19,596	25,480	24,844	21,841	26,604	23,335	19,520	25,237	24,646	21,753	26,341
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	37,570	..	..	31,800	..	..	37,510	..	..	30,731	..	..
กรุงเทพมหานคร	38,594	..	..	29,549	..	..	38,594	..	..	29,549	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ปทุมธานี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ภาคกลาง	30,000	27,487	31,623	35,306	37,240	33,891	29,775	27,385	31,318	35,095	37,141	33,599
พระนครศรีอยุธยา	28,840	15,649	35,963	36,714	32,373	41,393	28,814	15,596	35,951	36,516	31,992	41,393
อ่างทอง	19,378	14,224	22,623	37,538	41,331	35,478	19,306	14,208	22,515	37,334	40,943	35,375
ลพบุรี	..	..	..	25,679	28,199	24,906	..	..	..	25,594	28,196	24,795
สิงห์บุรี	27,432	16,487	31,415	32,050	37,112	27,847	26,948	16,428	30,776	31,843	37,071	27,501
ชัยนาท	24,724	17,158	27,800	24,568	20,153	26,288	24,684	17,141	27,751	24,226	20,100	25,833
สระบุรี	64,781	..	50,204	43,572	..	54,672	64,401	..	49,673	43,461	..	54,536

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน						รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
ชลบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ระยอง	27,333	25,902	31,047	52,338	41,971	78,760	27,265	25,855	30,922	52,225	41,814	78,760
จันทบุรี	46,181	39,255	51,898	73,911	77,260	70,281	46,008	39,010	51,784	73,709	77,058	70,078
ตราด	39,910	33,070	46,050	42,624	47,969	38,510	39,560	33,031	45,422	42,384	47,886	38,150
ฉะเชิงเทรา	27,892	17,980	34,339	51,211	54,107	41,347	27,823	17,964	34,236	51,153	54,107	41,092
ปราจีนบุรี	34,896	19,491	45,021	29,360	23,715	32,364	34,759	19,491	44,794	29,345	23,674	32,364
นครนายก	19,418	10,780	21,306	14,031	14,453	13,978	19,343	10,780	21,215	13,972	14,453	13,912
สระแก้ว	17,852	11,287	22,684	23,385	14,830	28,891	17,743	11,287	22,495	22,837	14,612	28,131
ราชบุรี	29,318	24,787	32,086	..	..	..	28,571	24,122	31,289	..	..	..
กาญจนบุรี	27,652	23,498	29,347	23,540	15,651	27,585	26,357	23,458	27,540	23,356	15,619	27,323
สุพรรณบุรี	16,111	13,853	16,873	18,108	18,638	17,938	16,095	13,844	16,855	18,008	18,635	17,808
นครปฐม	55,437	66,116	32,514	34,347	25,275	45,284	55,437	66,116	32,514	34,318	25,251	45,250
สมุทรสาคร	28,963	26,697	32,515	17,235	16,519	20,350	28,787	26,408	32,515	17,235	16,519	20,350
สมุทรสงคราม	32,936	..	..	20,938	18,464	25,310	32,936	..	..	20,938	18,464	25,310
เพชรบุรี	23,251	19,789	25,740	36,513	25,081	44,099	23,174	19,699	25,673	36,372	25,061	43,877
ประจวบคีรีขันธ์	37,145	35,675	38,172	31,837	36,929	23,167	36,841	35,391	37,855	31,803	36,875	23,167

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน						รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
ภาคเหนือ	18,243	13,934	20,259	20,440	14,810	23,732	18,062	13,808	20,052	20,254	14,711	23,495
เชียงใหม่	15,565	13,641	17,578	17,179	12,513	21,512	15,302	13,331	17,363	16,968	12,375	21,232
ลำพูน	18,198	12,647	22,025	18,743	17,859	19,388	18,124	12,628	21,913	18,739	17,857	19,383
ลำปาง	12,822	10,138	14,797	14,443	14,685	14,128	12,670	10,125	14,543	14,420	14,674	14,089
อุตรดิตถ์	20,825	13,670	22,367	22,883	12,540	27,658	20,491	13,654	21,965	22,602	12,230	27,391
แพร่	16,226	10,636	17,433	14,102	13,210	14,515	16,096	10,582	17,286	13,943	13,127	14,320
น่าน	15,237	11,582	16,654	15,138	12,209	17,660	15,046	11,582	16,390	15,088	12,188	17,585
พะเยา	12,827	10,953	14,018	13,619	9,410	20,472	12,780	10,924	13,959	13,542	9,332	20,396
เชียงราย	14,529	14,834	14,257	13,876	12,836	15,201	14,477	14,753	14,230	13,840	12,797	15,169
แม่ฮ่องสอน	9,955	9,598	10,326	11,159	9,621	12,593	9,951	9,596	10,320	11,159	9,621	12,593
นครสวรรค์	18,236	10,928	19,275	27,681	20,126	30,003	18,052	10,881	19,072	27,361	19,841	29,673
อุทัยธานี	16,900	9,907	18,201	17,595	15,063	18,526	16,636	9,815	17,905	17,542	15,024	18,468
กำแพงเพชร	22,577	17,235	24,004	24,835	18,380	26,144	22,265	17,041	23,660	24,572	18,245	25,856
ตาก	17,778	15,035	19,894	19,934	17,490	23,161	17,603	14,926	19,667	19,642	17,304	22,729
สุโขทัย	22,391	17,117	23,197	27,731	18,369	30,389	22,236	16,944	23,044	27,456	18,357	30,039
พิษณุโลก	21,213	17,221	22,888	23,046	17,806	24,826	21,146	17,182	22,809	22,875	17,734	24,622

ตาราง พ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน						รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
พิจิตร	19,938	20,514	19,731	27,393	26,175	27,863	19,680	20,501	19,385	27,082	26,036	27,486
เพชรบูรณ์	29,039	19,861	30,077	27,440	14,466	28,809	28,689	19,501	29,729	27,134	14,326	28,486
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20,024	15,112	21,410	20,625	14,478	22,735	19,915	15,064	21,284	20,461	14,397	22,542
นครราชสีมา	21,565	10,858	25,507	24,452	12,490	28,361	21,490	10,819	25,419	24,374	12,419	28,281
บุรีรัมย์	33,606	9,320	37,202	23,856	15,299	26,476	33,483	9,320	37,061	23,759	15,299	26,349
สุรินทร์	22,420	17,461	23,517	16,567	11,194	17,574	22,136	17,459	23,171	16,333	11,117	17,310
ศรีสะเกษ	12,217	10,430	12,816	19,481	13,134	22,208	12,162	10,329	12,777	19,476	13,132	22,202
อุบลราชธานี	15,813	13,354	16,851	15,769	10,820	16,571	15,777	13,340	16,805	15,723	10,654	16,545
ยโสธร	18,689	16,116	19,371	20,444	18,493	21,111	18,552	15,681	19,313	20,097	18,311	20,707
ชัยภูมิ	21,504	16,651	22,242	29,115	15,149	31,706	21,474	16,651	22,208	29,033	15,149	31,609
อำนาจเจริญ	19,299	14,967	20,508	23,573	23,814	23,491	19,140	14,939	20,312	23,402	23,752	23,284
บึงกาฬ	26,284	39,466	22,742	23,621	21,294	24,562	25,976	39,325	22,389	23,149	21,052	23,997
หนองบัวลำภู	21,469	13,729	23,253	28,148	19,180	30,971	21,188	13,729	22,908	27,868	19,088	30,633
ขอนแก่น	18,823	21,857	18,136	16,454	11,076	18,004	18,751	21,845	18,050	16,308	11,076	17,816
อุดรธานี	19,634	13,444	21,923	29,659	31,517	28,689	19,351	13,242	21,610	28,863	31,333	27,574
เลย	22,911	20,862	23,338	19,202	14,776	20,728	22,892	20,846	23,319	19,186	14,776	20,706

ตาราง พ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน						รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
หนอนคาย	19,526	14,608	21,398	23,937	22,149	24,404	19,509	14,608	21,374	23,821	22,139	24,261
มหาสารคาม	20,005	12,171	20,993	20,928	12,951	23,181	19,648	12,148	20,594	20,833	12,928	23,066
ร้อยเอ็ด	18,689	15,516	19,440	13,535	7,794	21,160	18,579	15,516	19,304	13,293	7,660	20,773
กาฬสินธุ์	15,270	10,827	16,621	17,859	13,023	19,252	15,183	10,752	16,531	17,809	12,995	19,197
สกลนคร	19,557	17,714	19,955	18,178	16,734	18,354	19,545	17,714	19,940	18,172	16,734	18,347
นครพนม	16,548	11,289	19,161	17,260	14,371	18,624	16,413	11,264	18,971	17,079	14,362	18,361
มุกดาหาร	17,392	12,827	18,399	19,410	12,285	21,844	17,368	12,827	18,371	19,290	12,285	21,683
ใต้	30,789	22,279	38,874	30,251	25,287	35,742	30,496	22,243	38,336	30,004	25,213	35,304
นครศรีธรรมราช	33,549	27,484	38,834	34,876	35,846	33,878	33,404	27,471	38,572	34,762	35,737	33,758
กระบี่	34,407	22,649	39,638	30,274	23,942	33,362	34,256	22,536	39,471	30,007	23,847	33,010
พังงา	25,070	22,553	28,907	21,503	22,212	19,419	25,069	22,551	28,907	21,471	22,185	19,370
ภูเก็ต	33,858	22,422	47,235	27,515	33,699	19,165	33,534	22,422	46,534	27,515	33,699	19,165
สุราษฎร์ธานี	45,739	30,441	53,319	39,780	28,020	48,311	44,572	30,304	51,641	38,976	27,906	47,006
ระนอง	..	..	..	28,360	25,977	31,318	..	..	..	28,211	25,977	30,982
ชุมพร	39,908	25,447	56,315	38,035	32,517	47,537	39,747	25,445	55,975	37,893	32,363	47,417

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ2 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน						รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
สงขลา	23,846	18,932	30,793	23,731	18,926	32,032	23,781	18,932	30,636	23,723	18,926	32,010
สตูล	21,475	20,137	22,846	18,477	15,042	22,135	21,470	20,137	22,837	18,416	15,021	22,031
ตรัง	26,974	21,525	31,902	27,080	24,329	29,604	26,930	21,525	31,819	27,069	24,320	29,592
พัทลุง	19,969	17,125	22,251	17,413	15,874	18,748	19,869	17,125	22,072	17,299	15,713	18,674
ปัตตานี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ยะลา	16,528	15,934	17,770	19,147	17,931	22,106	16,485	15,902	17,704	19,143	17,929	22,093
นราธิวาส	9,351	9,227	9,661	6,756	6,236	10,096	9,351	9,227	9,661	6,756	6,236	10,096

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ3 ค่าใช้จ่ายกั้ลั่นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่อบุโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566

ภาค/จังหวัด	ค่าใช้จ่ายกั้ลั่น						ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร กั้ลั่น	คร.เกษตร กั้ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้ลั่น	คร.เกษตร กั้ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้ลั่น	คร.เกษตร กั้ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้ลั่น	คร.เกษตร กั้ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร กั้เป็นหนี้
ทั่วราชอาณาจักร	16,793	13,510	18,429	18,888	15,964	20,602	14,909	12,213	16,253	16,875	14,605	18,206
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	27,216	31,617	25,364	27,794	23,438	31,057	23,389	27,612	21,612	25,505	21,125	28,785
กรุงเทพมหานคร	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	26,205	..	..	24,583	..	..	25,811	..	..	23,657	..	..
ปทุมธานี	22,457	29,968	18,862	30,575	22,981	34,166	19,290	24,684	16,709	28,204	21,079	31,572
ภาคกลาง	19,128	16,105	21,081	21,960	20,179	23,263	17,124	14,480	18,831	19,693	18,364	20,666
พระนครศรีอยุธยา	22,569	16,383	25,909	22,632	26,206	22,632	21,019	15,441	24,031	20,378	18,408	22,501
อ่างทอง	14,526	10,878	16,822	19,238	19,232	19,241	12,742	9,634	14,699	17,615	17,486	17,685
ลพบุรี	22,491	22,499	22,491	15,967	12,754	16,952	20,431	21,222	20,412	14,606	12,139	15,363
สิงห์บุรี	19,210	13,310	21,357	20,588	20,434	20,715	17,259	12,142	19,121	18,885	18,835	18,927
ชัยนาท	17,570	14,091	18,984	17,534	16,077	18,101	15,554	12,778	16,683	15,677	14,917	15,973
สระบุรี	28,420	19,193	32,237	28,225	29,753	27,692	24,390	16,153	27,797	25,460	24,444	25,815

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ3 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของ ครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น						ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
ชลบุรี	22,200	18,957	25,175	..	..	..	19,652	16,453	22,586	..	..	..
ระยอง	20,571	20,719	20,185	29,577	23,778	44,357	17,458	17,062	18,486	26,937	22,726	37,667
จันทบุรี	27,035	20,813	32,172	29,798	24,849	35,164	24,119	18,373	28,862	26,018	22,069	30,299
ตราด	19,870	15,392	23,890	24,545	23,803	25,117	17,534	13,719	20,959	21,433	19,606	22,838
ฉะเชิงเทรา	17,082	12,098	20,324	27,438	26,138	31,862	15,758	11,503	18,525	24,865	23,814	28,444
ปราจีนบุรี	24,779	13,554	32,158	22,637	15,259	26,564	22,367	12,310	28,978	20,754	14,606	24,026
นครนายก	15,836	8,520	17,435	17,306	18,069	17,210	14,751	7,782	16,275	16,356	17,102	16,262
สระแก้ว	12,930	9,086	15,760	17,066	12,514	19,995	11,701	8,583	13,997	15,288	11,704	17,595
ราชบุรี	23,287	16,496	27,435	40,089	35,219	45,113	19,588	14,649	22,604	32,803	26,941	38,852
กาญจนบุรี	22,057	16,141	24,472	19,059	13,184	22,071	19,158	14,635	21,004	15,965	12,228	17,881
สุพรรณบุรี	11,596	10,668	11,909	14,027	13,232	14,282	10,876	10,249	11,087	12,980	12,742	13,057
นครปฐม	24,442	27,519	17,836	25,740	22,428	29,732	20,727	24,464	12,704	24,124	21,044	27,836
สมุทรสาคร	18,747	15,499	23,836	21,475	20,288	26,644	17,451	14,306	22,380	19,777	18,748	24,256
สมุทรสงคราม	19,910	15,577	31,449	17,460	16,966	18,332	18,380	14,950	27,513	15,579	16,399	15,875
เพชรบุรี	16,471	14,202	18,103	21,500	17,721	24,007	14,590	12,553	16,054	17,852	16,235	18,925
ประจวบคีรีขันธ์	21,891	20,924	22,566	23,953	17,778	34,467	20,075	19,718	20,325	22,279	16,650	31,863

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ3 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น						ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
ภาคเหนือ	13,887	10,908	15,281	16,285	12,419	18,544	12,389	10,035	13,491	14,622	11,488	16,454
เชียงใหม่	12,353	9,976	14,840	15,296	11,666	18,667	11,065	9,126	13,093	14,074	11,059	16,873
ลำพูน	14,443	10,744	16,992	15,852	14,592	16,770	12,718	10,076	14,539	14,560	13,446	15,372
ลำปาง	11,180	9,170	12,659	12,066	10,793	13,728	9,819	8,509	10,783	11,080	10,062	12,409
อุตรดิตถ์	15,306	8,668	16,737	16,941	10,343	19,988	13,210	7,725	14,392	14,211	9,081	16,580
แพร่	10,997	8,193	11,602	13,231	11,259	14,144	9,593	7,570	10,029	11,870	10,122	12,678
น่าน	13,018	9,692	14,308	13,967	11,962	15,694	11,436	9,083	12,348	12,579	11,141	13,816
พะเยา	10,898	9,627	11,707	13,343	10,851	17,400	9,496	9,003	9,809	11,819	10,025	14,740
เชียงราย	11,982	11,426	12,479	13,292	11,497	15,581	11,008	10,713	11,273	12,187	10,474	14,370
แม่ฮ่องสอน	9,293	8,519	10,099	11,639	9,089	14,019	8,722	8,288	9,173	10,589	8,680	12,371
นครสวรรค์	13,868	11,158	14,253	18,183	14,256	19,390	12,391	9,969	12,735	16,623	13,262	17,656
อุทัยธานี	14,310	9,620	15,182	13,599	10,945	14,575	12,591	8,223	13,404	12,498	10,325	13,297
กำแพงเพชร	21,359	16,125	22,757	20,581	16,155	21,479	19,019	14,498	20,226	17,932	13,967	18,737
ตาก	13,375	10,867	15,308	14,908	12,634	17,912	12,239	10,051	13,927	13,566	12,041	15,579
สุโขทัย	12,361	9,431	12,808	17,287	13,579	18,339	11,040	8,771	11,386	15,595	12,411	16,498
พิษณุโลก	17,100	14,403	18,231	17,287	13,579	18,339	15,482	13,362	16,371	16,890	14,588	17,672

ตาราง พ3 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของ ครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น						ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
พิจิตร	16,175	15,774	16,319	19,074	16,292	20,147	14,515	13,263	14,965	16,789	14,869	17,529
เพชรบูรณ์	17,622	12,966	18,149	19,794	11,698	20,648	15,336	11,105	15,815	17,538	9,398	18,398
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	15,331	11,191	16,500	17,717	13,943	19,012	13,843	10,257	14,856	15,915	12,992	16,918
นครราชสีมา	15,391	9,805	17,447	17,473	10,231	19,840	13,709	8,725	15,544	15,656	9,513	17,663
บุรีรัมย์	15,615	8,568	16,658	20,295	17,432	21,172	13,971	8,077	14,844	18,707	16,381	19,420
สุรินทร์	19,933	13,296	21,401	15,811	11,111	16,692	17,372	12,077	18,543	13,393	10,015	14,026
ศรีสะเกษ	10,225	7,571	11,115	15,045	13,316	15,788	9,211	6,985	9,957	13,678	12,370	14,241
อุบลราชธานี	13,455	9,864	14,971	14,598	10,204	15,310	12,497	9,298	13,847	12,794	9,665	13,301
ยโสธร	14,651	13,415	14,979	21,083	14,586	23,303	13,433	12,441	13,696	18,972	13,804	20,738
ชัยภูมิ	17,069	11,657	17,892	17,764	12,849	18,676	15,375	9,124	16,326	15,678	11,271	16,495
อำนาจเจริญ	16,771	12,503	17,962	20,165	17,138	21,187	14,462	11,438	15,306	17,139	15,767	17,602
บึงกาฬ	19,953	18,302	20,396	22,888	18,606	24,620	17,424	16,035	17,797	20,228	16,808	21,611
หนองบัวลำภู	14,189	8,662	15,463	19,524	13,282	21,489	12,201	8,251	13,112	17,518	12,376	19,137
ขอนแก่น	12,653	12,355	12,720	14,735	11,759	15,592	11,855	11,609	11,911	13,960	11,343	14,714
อุดรธานี	19,019	13,842	20,933	21,110	17,530	22,978	17,279	12,286	19,125	17,954	15,912	19,020
เลย	19,327	16,792	19,856	19,008	15,278	20,293	18,127	15,918	18,589	17,227	14,409	18,199

ตาราง พ3 ค่าใช้จ่ายทัวลันเลื่อยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่อยูบโกคบริโกคเลื่อยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ขอ
ครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	ค่าใช้จ่ายทัวลัน						ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทัวลัน	คร.เกษตร ทัวไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวเป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวลัน	คร.เกษตร ทัวไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวเป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวลัน	คร.เกษตร ทัวไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวเป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวลัน	คร.เกษตร ทัวไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทัวเป็นหนี้
หนองคาย	16,610	13,656	17,735	20,172	15,195	21,473	15,014	13,071	15,754	18,886	14,364	20,068
มหาสารคาม	17,389	8,555	18,503	15,539	10,860	16,860	15,303	7,635	16,270	14,103	10,325	15,169
ร้อยเอ็ด	14,328	9,113	15,564	18,509	16,477	21,208	12,809	8,364	13,861	16,796	15,389	18,664
กาฬสินธุ์	11,645	7,837	12,804	14,873	10,974	15,997	10,413	7,391	11,333	13,664	10,346	14,620
สกลนคร	17,034	15,672	17,328	17,881	17,120	17,974	14,986	14,862	15,013	15,924	16,346	15,873
นครพนม	14,177	9,331	16,584	19,610	15,089	21,743	13,084	8,821	15,203	18,215	14,388	20,020
มุกดาหาร	16,880	13,352	17,659	16,982	11,048	19,009	15,148	11,645	15,921	15,238	10,308	16,922
ใต้	20,992	15,588	26,126	22,419	18,743	26,486	18,076	13,897	22,046	19,668	16,869	22,765
นครศรีธรรมราช	20,491	16,642	23,845	21,478	18,232	24,820	17,801	15,049	20,199	18,365	15,628	21,182
กระบี่	23,780	15,542	27,445	26,101	19,412	29,363	21,165	14,545	24,111	22,438	16,881	25,147
พังงา	18,727	17,383	20,776	21,460	20,985	22,857	17,012	15,801	18,859	19,400	18,947	20,733
ภูเก็ต	28,521	22,292	35,807	28,230	32,771	22,098	23,767	15,935	32,928	25,303	31,738	16,613
สุราษฎร์ธานี	30,025	20,104	34,941	26,849	19,589	32,115	24,431	16,553	28,334	22,715	16,781	27,020
ระนอง	16,151	12,420	20,035	19,844	15,329	25,446	14,169	10,976	17,494	17,909	14,237	22,467
ชุมพร	22,867	15,480	31,249	24,020	21,312	28,683	18,967	13,547	25,116	21,438	19,641	24,534

ตาราง พ3 ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามการเป็นหนี้ของ ครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น						ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค					
	2564			2566			2564			2566		
	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้	คร.เกษตร ทั้งสิ้น	คร.เกษตร ที่ไม่เป็นหนี้	คร.เกษตร ที่เป็นหนี้
สงขลา	19,087	14,565	25,480	18,750	15,979	23,537	16,973	13,277	22,198	16,514	14,587	19,843
สตูล	20,955	19,729	22,211	18,356	14,023	22,971	18,684	17,986	19,399	16,560	13,195	20,143
ตรัง	17,644	14,588	20,409	21,861	18,847	24,626	15,276	12,487	17,798	19,822	17,088	22,331
พัทลุง	16,893	14,242	19,021	26,423	34,895	19,078	14,245	12,459	15,679	24,150	32,805	16,646
ปัตตานี	11,796	11,088	12,701	12,728	9,618	15,034	10,934	10,315	11,726	11,892	9,025	14,017
ยะลา	12,979	12,127	14,761	16,422	15,533	18,584	12,391	11,498	14,258	15,510	14,839	17,143
บราฮ์วาส	12,454	12,154	13,202	13,069	11,669	22,061	12,167	11,930	12,756	12,770	11,441	21,303

ตาราง พ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
ต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๔ และ ๒๕๖๕

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น			รายได้ประจำ			ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น			ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค		
	๒๕๖๔	๒๕๖๕	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	๒๕๖๔	๒๕๖๕	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	๒๕๖๔	๒๕๖๕	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	๒๕๖๔	๒๕๖๕	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
ทั่วราชอาณาจักร	25,480	26,604	2.2	25,237	26,341	2.2	18,429	20,602	5.7	16,253	18,206	5.8
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	..	..	..	..	..	..	25,364	31,057	10.7	21,612	28,785	15.4
กรุงเทพมหานคร	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ปทุมธานี	..	..	..	..	..	..	18,862	34,166	34.6	16,709	31,572	37.5
ภาคกลาง	31,623	33,891	3.5	31,318	33,599	3.6	21,081	23,263	5.0	18,831	20,666	4.8
พระนครศรีอยุธยา	35,963	41,393	7.3	35,951	41,393	7.3	25,909	26,206	0.6	24,031	22,501	-3.2
อ่างทอง	22,623	35,478	25.2	22,515	35,375	25.3	16,822	19,241	6.9	14,699	17,685	9.7
ลพบุรี	..	..	..	..	..	..	22,491	16,952	-13.2	20,412	15,363	-13.2
สิงห์บุรี	31,415	27,847	-5.9	30,776	27,501	-5.5	21,357	20,715	-1.5	19,121	18,927	-0.5
ชัยนาท	27,800	26,288	-2.8	27,751	25,833	-3.5	18,984	18,101	-2.4	16,683	15,973	-2.2
สระบุรี	50,204	54,672	4.4	49,673	54,536	4.8	32,237	27,692	-7.3	27,797	25,815	-3.6

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค ต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น			รายได้ประจำ			ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น			ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค		
	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
ชลบุรี	..	..	..	..	..	..	25,175	..	..	22,586	..	..
ระยอง	31,047	..	..	30,922	..	..	20,185	..	..	18,486	..	..
จันทบุรี	51,898	70,281	16.4	51,784	70,078	16.3	32,172	35,164	4.5	28,862	30,299	2.5
ตราด	46,050	38,510	-8.6	45,422	38,150	-8.4	23,890	25,117	2.5	20,959	22,838	4.4
ฉะเชิงเทรา	34,339	41,347	9.7	34,236	41,092	9.6	20,324	31,862	25.2	18,525	28,444	23.9
ปราจีนบุรี	45,021	32,364	-15.2	44,794	32,364	-15.0	32,158	26,564	-9.1	28,978	24,026	-8.9
นครนายก	21,306	13,978	-19.0	21,215	13,912	-19.0	17,435	17,210	-0.6	16,275	16,262	-0.0
สระแก้ว	22,684	28,891	12.9	22,495	28,131	11.8	15,760	19,995	12.6	13,997	17,595	12.1
ราชบุรี	32,086	60,267	37.0	31,289	57,444	35.5	27,435	45,113	28.2	22,604	38,852	31.1
กาญจนบุรี	29,347	27,585	-3.0	27,540	27,323	-0.4	24,472	22,071	-5.0	21,004	17,881	-7.7
สุพรรณบุรี	16,873	17,938	3.1	16,855	17,808	2.8	11,909	14,282	9.5	11,087	13,057	8.5
นครปฐม	32,514	45,284	18.0	32,514	45,250	18.0	17,836	29,732	29.1	12,704	..	..
สมุทรสาคร	32,515	20,350	-20.9	32,515	20,350	-20.9	23,836	26,644	5.7	22,380	24,256	4.1
สมุทรสงคราม	..	..	..	..	..	..	31,449	18,332	-23.6	27,513	16,399	-22.8
เพชรบุรี	25,740	44,099	30.9	25,673	43,877	30.7	18,103	24,007	15.2	16,054	18,925	8.6
ประจวบคีรีขันธ์	38,172	23,167	-22.1	37,855	23,167	-21.8	22,566	34,467	23.6	20,325	31,863	25.2

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค
ต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น			รายได้ประจำ			ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น			ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค		
	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
ภาคเหนือ	20,259	23,732	8.2	20,052	23,495	8.2	15,281	18,544	10.2	13,491	16,454	10.4
เชียงใหม่	17,578	21,512	10.6	17,363	21,232	10.6	14,840	18,667	12.2	13,093	16,873	13.5
ลำพูน	22,025	19,388	-6.2	21,913	19,383	-6.0	16,992	16,770	-0.7	14,539	15,372	2.8
ลำปาง	14,797	14,128	-2.3	14,543	14,089	-1.6	12,659	13,728	4.1	10,783	12,409	7.3
อุตรดิตถ์	22,367	27,658	11.2	21,965	27,391	11.7	16,737	19,988	9.3	14,392	16,580	7.3
แพร่	17,433	14,515	-8.8	17,286	14,320	-9.0	11,602	14,144	10.4	10,029	12,678	12.4
น่าน	16,654	17,660	3.0	16,390	17,585	3.6	14,308	15,694	4.7	12,348	13,816	5.8
พะเยา	14,018	20,472	20.8	13,959	20,396	20.9	11,707	17,400	21.9	9,809	14,740	22.6
เชียงราย	14,257	15,201	3.3	14,230	15,169	3.2	12,479	15,581	11.7	11,273	14,370	12.9
แม่ฮ่องสอน	10,326	12,593	10.4	10,320	12,593	10.5	10,099	14,019	17.8	9,173	12,371	16.1
นครสวรรค์	19,275	30,003	24.8	19,072	29,673	24.7	14,253	19,390	16.6	12,735	17,656	17.7
อุทัยธานี	18,201	18,526	0.9	17,905	18,468	1.6	15,182	14,575	-2.0	13,404	13,297	-0.4
กำแพงเพชร	24,004	26,144	4.4	23,660	25,856	4.5	22,757	21,479	-2.8	20,226	18,737	-3.8
ตาก	19,894	23,161	7.9	19,667	22,729	7.5	15,308	17,912	8.2	13,927	15,579	5.8
สุโขทัย	23,197	30,389	14.5	23,044	30,039	14.2	12,808	18,339	19.7	11,386	16,498	20.4
พิษณุโลก	22,888	24,826	4.1	22,809	24,622	3.9	18,231	20,482	6.0	16,371	17,672	3.9

ตาราง พ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค ต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น			รายได้ประจำ			ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น			ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค		
	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
พิจิตร	19,731	27,863	18.8	19,385	27,486	19.1	16,319	20,147	11.1	14,965	17,529	8.2
เพชรบูรณ์	30,077	28,809	-2.1	29,729	28,486	-2.1	18,149	20,648	6.7	15,815	18,398	7.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	21,410	22,735	3.0	21,284	22,542	2.9	16,500	19,012	7.3	14,856	16,918	6.7
นครราชสีมา	25,507	28,361	5.4	25,419	28,281	5.5	17,447	19,840	6.6	15,544	17,663	6.6
บุรีรัมย์	37,202	26,476	-15.6	37,061	26,349	-15.7	16,658	21,172	12.7	14,844	19,420	14.4
สุรินทร์	23,517	17,574	-13.6	23,171	17,310	-13.6	21,401	16,692	-11.7	18,543	14,026	-13.0
ศรีสะเกษ	12,816	22,208	31.6	12,777	22,202	31.8	11,115	15,788	19.2	9,957	14,241	19.6
อุบลราชธานี	16,851	16,571	-0.8	16,805	16,545	-0.8	14,971	15,310	1.1	13,847	13,301	-2.0
ยโสธร	19,371	21,111	4.4	19,313	20,707	3.5	14,979	23,303	24.7	13,696	20,738	23.0
ชัยภูมิ	22,242	31,706	19.4	22,208	31,609	19.3	17,892	18,676	2.2	16,326	16,495	0.5
อำนาจเจริญ	20,508	23,491	7.0	20,312	23,284	7.1	17,962	21,187	8.6	15,306	17,602	7.2
บึงกาฬ	22,742	24,562	3.9	22,389	23,997	3.5	20,396	24,620	9.9	17,797	21,611	10.2
หนองบัวลำภู	23,253	30,971	15.4	22,908	30,633	15.6	15,463	21,489	17.9	13,112	19,137	20.8
ขอนแก่น	18,136	18,004	-0.4	18,050	17,816	-0.6	12,720	15,592	10.7	11,911	14,714	11.1
อุดรธานี	21,923	28,689	14.4	21,610	27,574	13.0	20,933	22,978	4.8	19,125	19,020	-0.3
เลย	23,338	20,728	-5.8	23,319	20,706	-5.8	19,856	20,293	1.1	18,589	18,199	-1.1

ตาราง พ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
ต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น			รายได้ประจำ			ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น			ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค		
	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
หนองคาย	21,398	24,404	6.8	21,374	24,261	6.5	17,735	21,473	10.0	15,754	20,068	12.9
มหาสารคาม	20,993	23,181	5.1	20,594	23,066	5.8	18,503	16,860	-4.5	16,270	15,169	-3.4
ร้อยเอ็ด	19,440	21,160	4.3	19,304	20,773	3.7	15,564	21,208	16.7	13,861	18,664	16.0
กาฬสินธุ์	16,621	19,252	7.6	16,531	19,197	7.8	12,804	15,997	11.8	11,333	14,620	13.6
สกลนคร	19,955	18,354	-4.1	19,940	18,347	-4.1	17,328	17,974	1.8	15,013	15,873	2.8
นครพนม	19,161	18,624	-1.4	18,971	18,361	-1.6	16,584	21,743	14.5	15,203	20,020	14.8
มุกดาหาร	18,399	21,844	9.0	18,371	21,683	8.6	17,659	19,009	3.8	15,921	16,922	3.1
ใต้	38,874	35,742	-4.1	38,336	35,304	-4.0	26,126	26,486	0.7	22,046	22,765	1.6
นครศรีธรรมราช	38,834	33,878	-6.6	38,572	33,758	-6.4	23,845	24,820	2.0	20,199	21,182	2.4
กระบี่	39,638	33,362	-8.3	39,471	33,010	-8.5	27,445	29,363	3.4	24,111	25,147	2.1
พังงา	28,907	19,419	-18.0	28,907	19,370	-18.1	20,776	22,857	4.9	18,859	20,733	4.9
ภูเก็ต	47,235	19,165	-36.3	46,534	19,165	-35.8	35,807	22,098	-21.4	32,928	16,613	-29.0
สุราษฎร์ธานี	53,319	48,311	-4.8	51,641	47,006	-4.6	34,941	32,115	-4.1	28,334	27,020	-2.3
ระนอง	..	31,318	..	..	30,982	..	20,035	25,446	12.7	17,494	22,467	13.3
ชุมพร	56,315	47,537	-8.1	55,975	47,417	-8.0	31,249	28,683	-4.2	25,116	24,534	-1.2

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ4 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค ต่อเดือนต่อครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น			รายได้ประจำ			ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น			ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริโภค		
	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	2564	2566	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
สงขลา	30,793	32,032	2.0	30,636	32,010	2.2	25,480	23,537	-3.9	22,198	19,843	-5.5
สตูล	22,846	22,135	-1.6	22,837	22,031	-1.8	22,211	22,971	1.7	19,399	20,143	1.9
ตรัง	31,902	29,604	-3.7	31,819	29,592	-3.6	20,409	24,626	9.8	17,798	22,331	12.0
พัทลุง	22,251	18,748	-8.2	22,072	18,674	-8.0	19,021	19,078	0.2	15,679	16,646	3.0
ปัตตานี	..	..	..	..	..	..	12,701	15,034	8.8	11,726	14,017	9.3
ยะลา	17,770	22,106	11.5	17,704	22,093	11.7	14,761	18,584	12.2	14,258	17,143	9.7
บราฮ์วาส	9,661	10,096	2.2	9,661	10,096	2.2	13,202	22,061	29.3	12,756	21,303	29.2

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด
พ.ศ. 2564 และ 2566

ภาค/จังหวัด	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น (บาทต่อครัวเรือน)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566
ทั่วประเทศ	66.7	63.1%	311,098	314,087	207,606	198,038
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	..	..	..	..	..	..
กรุงเทพมหานคร	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	..	..	..	..	..	..
ปทุมธานี	67.6	67.9	318,475	663,377	215,384	450,411
ภาคกลาง	60.8	57.8	342,900	353,421	208,356	204,110
พระนครศรีอยุธยา	64.9	48.1	252,549	221,738	164,001	106,716
อ่างทอง	61.4	64.8	390,410	265,044	239,588	171,767
ลพบุรี	97.7	76.5	298,792	168,211	291,862	128,730
สิงห์บุรี	73.3	54.6	271,270	273,736	198,890	149,543
ชัยนาท	71.1	72.0	780,030	374,105	554,556	269,252
สระบุรี	70.7	74.1	675,438	427,286	477,810	316,714

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น (บาทต่อครัวเรือน)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566
ชลบุรี	52.2	..	205,573	..	107,229	..
ระยอง	27.8	28.2	221,743	945,357	61,692	266,403
จันทบุรี	54.8	48.0	434,376	552,952	237,966	265,326
ตราด	52.7	56.5	704,473	330,140	371,201	186,562
ฉะเชิงเทรา	60.6	22.7	286,487	246,979	173,581	56,067
ปราจีนบุรี	60.3	65.3	741,310	303,801	447,304	198,265
นครนายก	82.1	88.8	275,609	114,661	226,177	101,845
สระแก้ว	57.6	60.8	198,213	410,213	114,166	249,591
ราชบุรี	62.1	49.2	710,568	839,859	441,117	413,339
กาญจนบุรี	71.0	66.1	269,107	388,931	191,120	257,104
สุพรรณบุรี	74.8	75.7	151,266	111,060	113,085	84,088
นครปฐม	31.8	45.3	197,846	..	62,875	..
สมุทรสาคร	39.0	18.7	417,659	..	162,705	..
สมุทรสงคราม	27.3	36.1	472,592	298,510	129,031	107,886
เพชรบุรี	58.2	60.1	232,393	506,946	135,185	304,745
ประจวบคีรีขันธ์	58.9	37.0	326,077	404,024	191,958	149,491

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น (บาทต่อครัวเรือน)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566
ภาคเหนือ	68.1	63.1	314,118	320,146	214,002	202,035
เชียงใหม่	48.9	51.9	156,033	204,627	76,265	106,099
ลำพูน	59.2	57.8	223,158	128,411	132,093	74,271
ลำปาง	57.6	43.4	188,265	213,883	108,469	92,756
อุตรดิตถ์	82.3	68.4	361,641	421,442	297,508	288,323
แพร่	82.2	68.4	207,997	217,836	171,076	148,939
น่าน	72.0	53.7	215,630	226,856	155,356	121,913
พะเยา	61.1	38.1	188,503	302,603	115,249	115,141
เชียงราย	52.8	44.0	168,967	117,503	89,198	51,654
แม่ฮ่องสอน	49.0	51.7	64,231	144,784	31,474	74,903
นครสวรรค์	87.6	76.5	277,584	412,432	243,039	315,451
อุทัยธานี	84.3	73.1	272,182	261,358	229,492	191,070
กำแพงเพชร	78.9	83.1	578,523	312,496	456,578	259,786
ตาก	56.5	43.1	224,558	180,748	126,786	77,890
สุโขทัย	86.7	77.9	280,394	362,200	243,235	282,125
พิษณุโลก	70.4	74.6	601,787	435,986	423,903	325,418

ตาราง พ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น (บาทต่อครัวเรือน)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566
พิจิตร	73.6	72.2	501,457	632,444	368,938	456,312
เพชรบูรณ์	89.8	90.5	518,615	473,007	465,913	427,846
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	78.0	74.4	263,529	286,735	205,523	213,460
นครราชสีมา	73.1	75.4	463,306	422,280	338,635	318,265
บุรีรัมย์	87.1	76.6	419,108	321,156	365,055	245,882
สุรินทร์	81.9	84.2	451,947	295,516	370,066	248,877
ศรีสะเกษ	74.9	69.9	193,721	285,713	145,074	199,839
อุบลราชธานี	70.3	86.1	177,050	290,347	124,501	249,859
ยโสธร	79.0	74.5	127,995	151,560	101,180	112,965
ชัยภูมิ	86.8	84.3	323,632	450,981	280,891	380,400
อำนาจเจริญ	78.2	74.8	260,682	374,045	203,809	279,603
บึงกาฬ	78.8	71.2	211,687	237,193	166,846	168,875
หนองบัวลำภู	81.3	76.1	363,213	353,128	295,161	268,568
ขอนแก่น	81.5	77.6	44,798	139,966	36,522	108,655
อุดรธานี	73.0	65.7	322,056	272,363	235,105	178,962
เลย	82.7	74.4	214,885	230,883	177,778	171,702

ตาราง พ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น (บาทต่อครัวเรือน)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566
หนองคาย	72.4	79.3%	191,207	250,649	138,502	198,704
มหาสารคาม	88.8	78.0%	211,903	181,351	188,171	141,421
ร้อยเอ็ด	80.9	43.0%	416,301	173,097	336,590	74,355
กาฬสินธุ์	76.7	77.6%	155,969	240,491	119,595	186,688
สกลนคร	82.3	89.1%	365,361	332,324	300,521	296,197
นครพนม	66.8	67.9%	214,826	213,240	143,517	144,886
มุกดาหาร	81.9	74.5%	207,084	254,013	169,634	189,327
ใต้	51.3	47.5%	393,750	326,297	201,929	154,917
นครศรีธรรมราช	53.4	49.3%	405,056	332,957	216,458	164,059
กระบี่	69.2	67.2%	650,886	316,562	450,446	212,795
พังงา	39.6	25.4%	184,941	197,609	73,249	50,144
ภูเก็ต	46.1	42.5%	288,962	300,000	133,175	127,640
สุราษฎร์ธานี	66.9	58.0%	518,649	380,664	346,820	220,622
ระนอง	49.0	44.6%	275,614	320,577	135,028	143,043
ชุมพร	46.8	36.7%	467,478	415,001	219,000	152,455

ตาราง พ5 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น และมูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้เป็นรายจังหวัด
พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรทั้งสิ้น (บาทต่อครัวเรือน)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566
สงขลา	41.4	36.7%	294,692	176,135	122,083	64,581
สตูล	49.4	48.4%	202,627	512,111	100,072	248,021
ตรัง	52.5	52.1%	322,623	254,502	169,401	132,705
พัทลุง	55.5	53.6%	315,293	329,393	174,908	176,421
ปัตตานี	..	..	..	..	..	..
ยะลา	32.3	29.1%	104,588	201,132	33,824	58,611
บราเวียส	..	..	..	..	..	..

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินทุน พ.ศ. 2564 และ 2566

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	มูลค่าหนี้สินรวม		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ		มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ	
	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ
ทั่วประเทศ	311,098	100.0	303,963	97.7	7,135	2.3	314,087	100.0	310,733	98.9	3,355	1.1
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
กรุงเทพมหานคร	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ปทุมธานี	318,475	100.0	315,257	99.0	3,218	1.0	663,377	100.0	621,631	93.7	41,746	6.3
ภาคกลาง	342,900	100.0	336,669	98.2	6,232	1.8	353,421	100.0	348,425	98.6	4,996	1.4
พระนครศรีอยุธยา	252,549	100.0	226,314	89.6	26,235	10.4	221,738	100.0	221,738	100.0	0	0.0
อ่างทอง	390,410	100.0	390,410	100.0	0	0.0	265,044	100.0	262,184	98.9	2,859	1.1
ลพบุรี	298,792	100.0	297,557	99.6	1,234	0.4	168,211	100.0	161,956	96.3	6,254	3.7
สิงห์บุรี	271,270	100.0	271,270	100.0	0	0.0	273,736	100.0	249,648	91.2	24,088	8.8
ชัยนาท	780,030	100.0	774,853	99.3	5,177	0.7	374,105	100.0	372,064	99.5	2,040	0.5
สระบุรี	675,438	100.0	669,502	99.1	5,936	0.9	427,286	100.0	402,712	94.2	24,574	5.8

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินทุน พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	มูลค่าหนี้สินรวม		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ		มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ	
	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ
ชลบุรี	205,573	100.0	205,573	100.0	0	0.0	..	..	..	..	..	..
ระยอง	221,743	100.0	220,701	99.5	1,042	0.5	945,357	100.0	942,367	99.7	2,990	0.3
จันทบุรี	434,376	100.0	434,339	100.0	38	0.0	552,952	100.0	550,847	99.6	2,105	0.4
ตราด	704,473	100.0	696,416	98.9	8,058	1.1	330,140	100.0	302,062	91.5	28,078	8.5
ฉะเชิงเทรา	286,487	100.0	274,743	95.9	11,744	4.1	246,979	100.0	239,029	96.8	7,950	3.2
ปราจีนบุรี	741,310	100.0	718,944	97.0	22,366	3.0	303,801	100.0	303,801	100.0	0	0.0
นครนายก	275,609	100.0	268,794	97.5	6,815	2.5	114,661	100.0	114,661	100.0	0	0.0
สระแก้ว	198,213	100.0	189,901	95.8	8,313	4.2	410,213	100.0	408,769	99.6	1,444	0.4
ราชบุรี	710,568	100.0	708,189	99.7	2,379	0.3	839,859	100.0	831,466	99.0	8,393	1.0
กาญจนบุรี	269,107	100.0	265,499	98.7	3,609	1.3	388,931	100.0	383,129	98.5	5,802	1.5
สุพรรณบุรี	151,266	100.0	145,305	96.1	5,960	3.9	111,060	100.0	108,281	97.5	2,778	2.5
นครปฐม	197,846	100.0	197,846	100.0	0	0.0	..	..	..	..	..	..
สมุทรสาคร	417,659	100.0	405,245	97.0	12,414	3.0	..	..	..	..	..	..
สมุทรสงคราม	472,592	100.0	419,654	88.8	52,938	11.2	298,510	100.0	297,943	99.8	567	0.2
เพชรบุรี	232,393	100.0	224,059	96.4	8,335	3.6	506,946	100.0	498,891	98.4	8,055	1.6
ประจวบคีรีขันธ์	326,077	100.0	324,280	99.4	1,796	0.6	404,024	100.0	404,024	100.0	0	0.0

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินทุน พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	มูลค่าหนี้สินรวม		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ		มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ	
	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	314,118	100.0	309,691	98.6	4,427	1.4	320,146	100.0	316,030	98.7	4,116	1.3
เชียงใหม่	156,033	100.0	150,395	96.4	5,638	3.6	204,627	100.0	197,327	96.4	7,300	3.6
ลำพูน	223,158	100.0	221,046	99.1	2,112	0.9	128,411	100.0	126,671	98.6	1,740	1.4
ลำปาง	188,265	100.0	188,265	100.0	0	0.0	213,883	100.0	213,883	100.0	0	0.0
อุตรดิตถ์	361,641	100.0	360,521	99.7	1,121	0.3	421,442	100.0	400,282	95.0	21,160	5.0
แพร่	207,997	100.0	207,675	99.8	321	0.2	217,836	100.0	217,820	100.0	16	0.0
น่าน	215,630	100.0	212,475	98.5	3,156	1.5	226,856	100.0	226,856	100.0	0	0.0
พะเยา	188,503	100.0	188,215	99.8	287	0.2	302,603	100.0	302,603	100.0	0	0.0
เชียงราย	168,967	100.0	166,130	98.3	2,837	1.7	117,503	100.0	105,767	90.0	11,736	10.0
แม่ฮ่องสอน	64,231	100.0	64,151	99.9	80	0.1	144,784	100.0	142,970	98.7	1,815	1.3
นครสวรรค์	277,584	100.0	276,939	99.8	646	0.2	412,432	100.0	409,825	99.4	2,607	0.6
อุทัยธานี	272,182	100.0	250,438	92.0	21,744	8.0	261,358	100.0	258,302	98.8	3,055	1.2
กำแพงเพชร	578,523	100.0	576,624	99.7	1,899	0.3	312,496	100.0	310,584	99.4	1,912	0.6
ตาก	224,558	100.0	213,673	95.2	10,885	4.8	180,748	100.0	175,259	97.0	5,489	3.0
สุโขทัย	280,394	100.0	279,663	99.7	731	0.3	362,200	100.0	359,104	99.1	3,096	0.9
พิษณุโลก	601,787	100.0	594,097	98.7	7,690	1.3	435,986	100.0	435,986	100.0	0	0.0

ตาราง พ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินทุน พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	มูลค่าหนี้สินรวม		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ		มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ	
	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ
พิจิตร	501,457	100.0	475,380	94.8	26,077	5.2	632,444	100.0	624,163	98.7	8,281	1.3
เพชรบูรณ์	518,615	100.0	514,727	99.3	3,888	0.7	473,007	100.0	472,516	99.9	491	0.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	263,529	100.0	253,640	96.2	9,889	3.8	286,735	100.0	285,500	99.6	1,235	0.4
นครราชสีมา	463,306	100.0	463,061	99.9	245	0.1	422,280	100.0	421,679	99.9	600	0.1
บุรีรัมย์	419,108	100.0	291,735	69.6	127,372	30.4	321,156	100.0	319,814	99.6	1,342	0.4
สุรินทร์	451,947	100.0	451,697	99.9	251	0.1	295,516	100.0	291,925	98.8	3,592	1.2
ศรีสะเกษ	193,721	100.0	193,498	99.9	223	0.1	285,713	100.0	284,705	99.6	1,008	0.4
อุบลราชธานี	177,050	100.0	176,999	100.0	51	0.0	290,347	100.0	289,299	99.6	1,048	0.4
ยโสธร	127,995	100.0	127,995	100.0	0	0.0	151,560	100.0	151,399	99.9	161	0.1
ชัยภูมิ	323,632	100.0	305,324	94.3	18,308	5.7	450,981	100.0	444,922	98.7	6,058	1.3
อำนาจเจริญ	260,682	100.0	260,682	100.0	0	0.0	374,045	100.0	374,000	100.0	45	0.0
บึงกาฬ	211,687	100.0	210,927	99.6	760	0.4	237,193	100.0	236,939	99.9	254	0.1
หนองบัวลำภู	363,213	100.0	360,791	99.3	2,422	0.7	353,128	100.0	347,443	98.4	5,685	1.6
ขอนแก่น	44,798	100.0	44,798	100.0	0	0.0	139,966	100.0	139,966	100.0	0	0.0
อุดรธานี	322,056	100.0	321,485	99.8	570	0.2	272,363	100.0	272,363	100.0	0	0.0
เลย	214,885	100.0	214,885	100.0	0	0.0	230,883	100.0	228,793	99.1	2,090	0.9

ตาราง พ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินกู้ พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	มูลค่าหนี้สินรวม		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ		มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ	
	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ	ภาคต่อ ครัวเรือน	ร้อยละ
หนองคาย	191,207	100.0	191,207	100.0	0	0.0	250,649	100.0	250,167	99.8	483	0.2
มหาสารคาม	211,903	100.0	211,772	99.9	131	0.1	181,351	100.0	180,423	99.5	929	0.5
ร้อยเอ็ด	416,301	100.0	416,301	100.0	0	0.0	173,097	100.0	172,878	99.9	219	0.1
กาฬสินธุ์	155,969	100.0	155,720	99.8	249	0.2	240,491	100.0	239,579	99.6	911	0.4
สกลนคร	365,361	100.0	363,384	99.5	1,976	0.5	332,324	100.0	331,550	99.8	774	0.2
นครพนม	214,826	100.0	210,137	97.8	4,690	2.2	213,240	100.0	211,672	99.3	1,568	0.7
นุกาหาร	207,084	100.0	207,084	100.0	0	0.0	254,013	100.0	252,821	99.5	1,191	0.5
ใต้	393,750	100.0	387,542	98.4	6,208	1.6	326,297	100.0	321,365	98.5	4,932	1.5
นครศรีธรรมราช	405,056	100.0	390,477	96.4	14,578	3.6	332,957	100.0	326,551	98.1	6,406	1.9
กระบี่	650,886	100.0	649,505	99.8	1,381	0.2	316,562	100.0	314,326	99.3	2,237	0.7
พังงา	184,941	100.0	184,330	99.7	612	0.3	197,609	100.0	197,609	100.0	0	0.0
ภูเก็ต	288,962	100.0	287,740	99.6	1,222	0.4	300,000	100.0	300,000	100.0	0	0.0
สุราษฎร์ธานี	518,649	100.0	518,084	99.9	564	0.1	380,664	100.0	376,757	99.0	3,907	1.0
ระนอง	275,614	100.0	275,614	100.0	0	0.0	320,577	100.0	315,814	98.5	4,763	1.5
ชุมพร	467,478	100.0	466,767	99.8	711	0.2	415,001	100.0	414,342	99.8	659	0.2

ตาราง พ6 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด จำแนกตามแหล่งเงินกู้ พ.ศ. 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	2564						2566					
	มูลค่าหนี้สินรวม		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ		มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินในระบบ		มูลค่าหนี้สินนอกระบบ	
	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ	บาทต่อครัวเรือน	ร้อยละ
สงขลา	294,692	100.0	283,475	96.2	11,217	3.8	176,135	100.0	172,527	98.0	3,608	2.0
สตูล	202,627	100.0	202,544	100.0	83	0.0	512,111	100.0	506,116	98.8	5,995	1.2
ตรัง	322,623	100.0	315,119	97.7	7,505	2.3	254,502	100.0	254,443	100.0	59	0.0
พัทลุง	315,293	100.0	314,761	99.8	532	0.2	329,393	100.0	324,700	98.6	4,693	1.4
ปัตตานี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ยะลา	104,588	100.0	95,981	91.8	8,607	8.2	201,132	100.0	176,426	87.7	24,706	12.3
บราฮ์วาส	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566

ภาค/จังหวัด	จำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้น		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ในการศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค อื่นในครัวเรือน		ใช้ทำธุรกิจ		ใช้ทำการเกษตร		อื่นๆ	
	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ
ทั่วประเทศ	314,087	100.0	27,536	8.8	2,660	0.8	81,826	26.1	14,241	4.5	187,059	59.6	765	0.2
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
กรุงเทพมหานคร	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ปทุมธานี	663,377	100.0	80,750	12.2	0	0.0	503,503	75.9	30,703	4.6	48,421	7.3	0	0.0
ภาคกลาง	353,421	100.0	30,382	8.6	2,340	0.7	86,091	24.4	11,522	3.3	222,649	63.0	437	0.1
พระนครศรีอยุธยา	221,738	100.0	0	0.0	0	0.0	96,132	43.4	5,972	2.7	119,635	54.0	0	0.0
อ่างทอง	265,044	100.0	6,602	2.5	1,666	0.6	96,310	36.3	9,664	3.6	150,801	56.9	0	0.0
ลพบุรี	168,211	100.0	0	0.0	3,180	1.9	52,050	30.9	7,056	4.2	105,924	63.0	0	0.0
สิงห์บุรี	273,736	100.0	35,170	12.8	0	0.0	57,960	21.2	8,380	3.1	172,227	62.9	0	0.0
ชัยนาท	374,105	100.0	48,641	13.0	4,698	1.3	52,949	14.2	4,153	1.1	260,880	69.7	2,783	0.7
สระบุรี	427,286	100.0	0	0.0	0	0.0	108,709	25.4	67,342	15.8	251,236	58.8	0	0.0

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	จำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้น		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ในการศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค อื่นในครัวเรือน		ใช้ทำธุรกิจ		ใช้ทำการเกษตร		อื่นๆ	
	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ
ชลบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ระยอง	945,357	100.0	393,190	41.6	0	0.0	104,139	11.0	0	0.0	448,029	47.4	0	0.0
จันทบุรี	552,952	100.0	2,560	0.5	0	0.0	178,927	32.4	11,915	2.2	359,550	65.0	0	0.0
ตราด	330,140	100.0	19,197	5.8	60	0.0	156,562	47.4	0	0.0	154,321	46.7	0	0.0
ฉะเชิงเทรา	246,979	100.0	0	0.0	4,631	1.9	212,261	85.9	0	0.0	30,086	12.2	0	0.0
ปราจีนบุรี	303,801	100.0	0	0.0	0	0.0	107,935	35.5	0	0.0	195,866	64.5	0	0.0
นครนายก	114,661	100.0	1,501	1.3	0	0.0	15,837	13.8	15,524	13.5	81,798	71.3	0	0.0
สระแก้ว	410,213	100.0	5,472	1.3	1,904	0.5	72,944	17.8	13,464	3.3	316,430	77.1	0	0.0
ราชบุรี	839,859	100.0	361,554	43.0	22,427	2.7	227,079	27.0	94,370	11.2	132,993	15.8	1,436	0.2
กาญจนบุรี	388,931	100.0	119,833	30.8	699	0.2	110,443	28.4	3,022	0.8	150,877	38.8	4,056	1.0
สุพรรณบุรี	111,060	100.0	0	0.0	0	0.0	17,071	15.4	12,878	11.6	81,111	73.0	0	0.0
นครปฐม	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรสาคร	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรสงคราม	298,510	100.0	0	0.0	0	0.0	76,499	25.6	0	0.0	222,011	74.4	0	0.0
เพชรบุรี	506,946	100.0	25,761	5.1	22,740	4.5	128,445	25.3	0	0.0	330,000	65.1	0	0.0
ประจวบคีรีขันธ์	404,024	100.0	0	0.0	5,010	1.2	98,768	24.4	0	0.0	300,247	74.3	0	0.0

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	จำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้น		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ในการศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค อื่นในครัวเรือน		ใช้ทำธุรกิจ		ใช้ทำการเกษตร		อื่นๆ	
	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	320,146	100.0	32,631	10.2	2,211	0.7	54,242	16.9	14,779	4.6	215,727	67.4	557	0.2
เชียงใหม่	204,627	100.0	41,809	20.4	7,194	3.5	80,271	39.2	6,883	3.4	68,469	33.5	0	0.0
ลำพูน	128,411	100.0	17,146	13.4	467	0.4	38,182	29.7	6,301	4.9	66,314	51.6	0	0.0
ลำปาง	213,883	100.0	0	0.0	0	0.0	126,848	59.3	0	0.0	87,035	40.7	0	0.0
อุดรธานี	421,442	100.0	91,310	21.7	10,243	2.4	45,823	10.9	480	0.1	273,586	64.9	0	0.0
แพร่	217,836	100.0	18,176	8.3	169	0.1	77,127	35.4	7,413	3.4	114,951	52.8	0	0.0
น่าน	226,856	100.0	41,037	18.1	721	0.3	36,191	16.0	2,607	1.1	146,299	64.5	0	0.0
พะเยา	302,603	100.0	143,273	47.3	3,164	1.0	50,117	16.6	3,030	1.0	103,019	34.0	0	0.0
เชียงราย	117,503	100.0	0	0.0	5,044	4.3	36,212	30.8	1,505	1.3	74,742	63.6	0	0.0
แม่ฮ่องสอน	144,784	100.0	0	0.0	0	0.0	99,313	68.6	1,592	1.1	43,880	30.3	0	0.0
นครสวรรค์	412,432	100.0	22,396	5.4	0	0.0	31,245	7.6	105,463	25.6	253,328	61.4	0	0.0
อุทัยธานี	261,358	100.0	1,264	0.5	1,386	0.5	36,136	13.8	6,087	2.3	216,484	82.8	0	0.0
กำแพงเพชร	312,496	100.0	2,891	0.9	0	0.0	57,497	18.4	1,556	0.5	246,382	78.8	4,171	1.3
ตาก	180,748	100.0	31,542	17.5	3,623	2.0	58,688	32.5	2,397	1.3	84,498	46.7	0	0.0
สุโขทัย	362,200	100.0	0	0.0	1,984	0.5	49,289	13.6	26,541	7.3	284,386	78.5	0	0.0
พิษณุโลก	435,986	100.0	8,448	1.9	0	0.0	58,743	13.5	838	0.2	367,144	84.2	813	0.2

ตาราง พ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	จำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้น		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ในการศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค อื่นในครัวเรือน		ใช้ทำธุรกิจ		ใช้ทำการเกษตร		อื่นๆ	
	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ
พิจิตร	632,444	100.0	227,313	35.9	0	0.0	35,118	5.6	949	0.2	369,063	58.4	0	0.0
เพชรบูรณ์	473,007	100.0	6,532	1.4	1,302	0.3	49,119	10.4	17,274	3.7	398,221	84.2	560	0.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	286,735	100.0	13,937	4.9	3,284	1.1	84,248	29.4	14,951	5.2	170,115	59.3	200	0.1
นครราชสีมา	422,280	100.0	0	0.0	7,222	1.7	110,770	26.2	25,227	6.0	279,061	66.1	0	0.0
บุรีรัมย์	321,156	100.0	16,496	5.1	0	0.0	104,294	32.5	15,174	4.7	185,192	57.7	0	0.0
สุรินทร์	295,516	100.0	66,678	22.6	0	0.0	84,970	28.8	55,255	18.7	85,298	28.9	3,315	1.1
ศรีสะเกษ	285,713	100.0	36,963	12.9	7,160	2.5	40,554	14.2	4,624	1.6	196,411	68.7	0	0.0
อุบลราชธานี	290,347	100.0	15,569	5.4	397	0.1	129,375	44.6	11,046	3.8	133,960	46.1	0	0.0
ยโสธร	151,560	100.0	0	0.0	128	0.1	86,587	57.1	4,599	3.0	60,247	39.8	0	0.0
ชัยภูมิ	450,981	100.0	0	0.0	0	0.0	107,301	23.8	1,295	0.3	342,385	75.9	0	0.0
อำนาจเจริญ	374,045	100.0	78,519	21.0	29,017	7.8	92,913	24.8	0	0.0	173,596	46.4	0	0.0
บึงกาฬ	237,193	100.0	16,269	6.9	2,476	1.0	140,480	59.2	3,142	1.3	74,825	31.5	0	0.0
หนองบัวลำภู	353,128	100.0	28,922	8.2	7,881	2.2	124,704	35.3	25,990	7.4	165,633	46.9	0	0.0
ขอนแก่น	139,966	100.0	0	0.0	0	0.0	10,912	7.8	1,766	1.3	127,287	90.9	0	0.0
อุดรธานี	272,363	100.0	0	0.0	7,210	2.6	70,534	25.9	7,790	2.9	186,829	68.6	0	0.0
เลย	230,883	100.0	0	0.0	54	0.0	32,853	14.2	1,695	0.7	196,281	85.0	0	0.0

ตาราง พ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	จำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้น		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ในการศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค อื่นในครัวเรือน		ใช้ทำธุรกิจ		ใช้ทำการเกษตร		อื่นๆ	
	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ
หนองคาย	250,649	100.0	16,023	6.4	1,813	0.7	76,247	30.4	2,537	1.0	154,030	61.5	0	0.0
มหาสารคาม	181,351	100.0	0	0.0	0	0.0	103,155	56.9	0	0.0	78,196	43.1	0	0.0
ร้อยเอ็ด	173,097	100.0	12,749	7.4	4,925	2.8	35,771	20.7	15,053	8.7	104,600	60.4	0	0.0
กาฬสินธุ์	240,491	100.0	30,570	12.7	4,812	2.0	45,221	18.8	4,075	1.7	155,813	64.8	0	0.0
สกลนคร	332,324	100.0	0	0.0	0	0.0	65,353	19.7	0	0.0	266,971	80.3	0	0.0
บรพพนม	213,240	100.0	11,479	5.4	3,995	1.9	45,018	21.1	51,010	23.9	99,931	46.9	1,807	0.8
นุกดาหาร	254,013	100.0	12,149	4.8	3,134	1.2	76,669	30.2	54,332	21.4	107,729	42.4	0	0.0
ใต้	326,297	100.0	50,082	15.3	2,356	0.7	123,787	37.9	13,752	4.2	133,106	40.8	3,214	1.0
นครศรีธรรมราช	332,957	100.0	66,639	20.0	928	0.3	77,656	23.3	41,980	12.6	132,436	39.8	13,319	4.0
กระบี่	316,562	100.0	26,102	8.2	14,275	4.5	120,883	38.2	18,056	5.7	137,247	43.4	0	0.0
พังงา	197,609	100.0	0	0.0	0	0.0	135,122	68.4	0	0.0	62,487	31.6	0	0.0
ภูเก็ต	300,000	100.0	300,000	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
สุราษฎร์ธานี	380,664	100.0	34,610	9.1	0	0.0	176,374	46.3	4,531	1.2	165,148	43.4	0	0.0
ระนอง	320,577	100.0	0	0.0	1,155	0.4	200,372	62.5	18,573	5.8	100,477	31.3	0	0.0
ชุมพร	415,001	100.0	8,365	2.0	0	0.0	140,772	33.9	0	0.0	265,864	64.1	0	0.0

ตาราง พ7 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และร้อยละของมูลค่าหนี้สิน เป็นรายจังหวัด จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	จำนวนหนี้สิน ทั้งสิ้น		ซื้อ/เช่าซื้อบ้าน และที่ดิน		ใช้ในการศึกษา		ใช้จ่ายอุปโภคบริโภค อื่นในครัวเรือน		ใช้ทำธุรกิจ		ใช้ทำการเกษตร		อื่นๆ	
	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/ ครัวเรือน	ร้อยละ
สงขลา	176,135	100.0	38,149	21.7	0	0.0	55,280	31.4	694	0.4	82,013	46.6	0	0.0
สตูล	512,111	100.0	146,858	28.7	4,896	1.0	129,479	25.3	13,101	2.6	217,777	42.5	0	0.0
ตรัง	254,502	100.0	37,505	14.7	0	0.0	160,123	62.9	3,587	1.4	53,288	20.9	0	0.0
พัทลุง	329,393	100.0	159,713	48.5	4,072	1.2	116,636	35.4	2,224	0.7	46,747	14.2	0	0.0
ปัตตานี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ยะลา	201,132	100.0	73,639	36.6	1,025	0.5	14,136	7.0	3,876	1.9	93,893	46.7	14,563	7.2
นราธิวาส	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด ปี 2564 และ 2566

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)		สัดส่วนหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566
ทั่วราชอาณาจักร	25,480	26,604	311,098	314,087	3,054,610	2,989,876	12.2	11.8	10.2	10.5
กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
กรุงเทพมหานคร	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
สมุทรปราการ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
นนทบุรี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ปทุมธานี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ภาคกลาง	31,623	33,891	342,900	353,421	4,094,287	3,700,828	10.8	10.4	8.4	9.5
พระนครศรีอยุธยา	35,963	41,393	252,549	221,738	1,483,556	1,685,673	7.0	5.4	17.0	13.2
อ่างทอง	22,623	35,478	390,410	265,044	4,283,938	2,828,750	17.3	7.5	9.1	9.4
ลพบุรี	..	24,906	298,792	168,211	4,795,629	2,462,468	..	6.8	6.2	6.8
สิงห์บุรี	31,415	27,847	271,270	273,736	3,021,296	2,054,463	8.6	9.8	9.0	13.3
ชัยนาท	27,800	26,288	780,030	374,105	2,762,099	2,708,843	28.1	14.2	28.2	13.8
สระบุรี	50,204	54,672	675,438	427,286	5,623,864	2,199,197	13.5	7.8	12.0	19.4

หมายเหตุ: - 3 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ

- .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด ปี 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)		สัดส่วนหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566
ชลบุรี	..	..	205,573	..	..	..	..	..	..	..
ระยอง	31,047	78,760	221,743	945,357	3,808,620	4,730,774	7.1	12.0	5.8	20.0
จันทบุรี	51,898	70,281	434,376	552,952	5,610,182	9,099,832	8.4	7.9	7.7	6.1
ตราด	46,050	38,510	704,473	330,140	5,228,456	2,613,319	15.3	8.6	13.5	12.6
ฉะเชิงเทรา	34,339	41,347	286,487	246,979	1,409,542	1,612,173	8.3	6.0	20.3	15.3
ปราจีนบุรี	45,021	32,364	741,310	303,801	7,001,582	3,926,381	16.5	9.4	10.6	7.7
นครนายก	21,306	13,978	275,609	114,661	1,545,110	2,250,072	12.9	8.2	17.8	5.1
สระแก้ว	22,684	28,891	198,213	410,213	2,011,844	2,027,744	8.7	14.2	9.9	20.2
ราชบุรี	32,086	..	710,568	839,859	4,117,771	3,806,947	22.1	13.9	17.3	22.1
กาญจนบุรี	29,347	27,585	269,107	388,931	4,119,338	2,581,227	9.2	14.1	6.5	15.1
สุพรรณบุรี	16,873	17,938	151,266	111,060	5,223,923	4,340,841	9.0	6.2	2.9	2.6
นครปฐม	32,514	45,284	197,846	..	899,750	2,204,730	6.1	..	22.0	..

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด ปี 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)		สัดส่วนหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566
ภาคเหนือ	20,259	23,732	314,118	320,146	2,160,817	2,246,134	15.5	13.5	14.5	14.3
เชียงใหม่	17,578	21,512	156,033	204,627	995,359	1,459,423	8.9	9.5	15.7	14.0
ลำพูน	22,025	19,388	223,158	128,411	1,758,257	1,551,920	10.1	6.6	12.7	8.3
ลำปาง	14,797	14,128	188,265	213,883	876,976	926,863	12.7	15.1	21.5	23.1
อุตรดิตถ์	22,367	27,658	361,641	421,442	2,280,676	2,877,310	16.2	15.2	15.9	14.6
แพร่	17,433	14,515	207,997	217,836	1,179,731	1,277,115	11.9	15.0	17.6	17.1
น่าน	16,654	17,660	215,630	226,856	1,452,668	1,388,689	12.9	12.8	14.8	16.3
พะเยา	14,018	20,472	188,503	302,603	1,452,660	2,319,318	13.4	14.8	13.0	13.0
เชียงราย	14,257	15,201	168,967	117,503	1,525,260	1,270,356	11.9	7.7	11.1	9.2
แม่ฮ่องสอน	10,326	12,593	64,231	144,784	559,709	708,989	6.2	11.5	11.5	20.4
นครสวรรค์	19,275	30,003	277,584	412,432	3,305,632	2,988,449	14.4	13.7	8.4	13.8
อุทัยธานี	18,201	18,526	272,182	261,358	1,360,949	1,760,461	15.0	14.1	20.0	14.8
กำแพงเพชร	24,004	26,144	578,523	312,496	3,270,256	3,645,475	24.1	12.0	17.7	8.6
ตาก	19,894	23,161	224,558	180,748	1,983,219	2,034,728	11.3	7.8	11.3	8.9
สุโขทัย	23,197	30,389	280,394	362,200	1,943,343	2,117,652	12.1	11.9	14.4	17.1
พิษณุโลก	22,888	24,826	601,787	435,986	4,255,880	1,948,461	26.3	17.6	14.1	22.4

ตาราง พ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด ปี 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)		สัดส่วนหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566
พิจิตร	19,731	27,863	501,457	632,444	3,310,234	3,886,306	25.4	22.7	15.1	16.3
เพชรบูรณ์	30,077	28,809	518,615	473,007	2,801,333	2,969,989	17.2	16.4	18.5	15.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	21,410	22,735	263,529	286,735	2,820,180	3,102,652	12.3	12.6	9.3	9.2
นครราชสีมา	25,507	28,361	463,306	422,280	3,979,190	4,175,638	18.2	14.9	11.6	10.1
บุรีรัมย์	37,202	26,476	419,108	321,156	4,723,969	2,806,445	11.3	12.1	8.9	11.4
สุรินทร์	23,517	17,574	451,947	295,516	2,888,161	2,068,091	19.2	16.8	15.6	14.3
ศรีสะเกษ	12,816	22,208	193,721	285,713	1,868,219	2,549,095	15.1	12.9	10.4	11.2
อุบลราชธานี	16,851	16,571	177,050	290,347	2,244,332	3,092,996	10.5	17.5	7.9	9.4
ยโสธร	19,371	21,111	127,995	151,560	1,506,935	2,650,473	6.6	7.2	8.5	5.7
ชัยภูมิ	22,242	31,706	323,632	450,981	3,920,726	4,356,060	14.6	14.2	8.3	10.4
อำนาจเจริญ	20,508	23,491	260,682	374,045	2,531,479	2,799,318	12.7	15.9	10.3	13.4
บึงกาฬ	22,742	24,562	211,687	237,193	3,209,455	2,877,688	9.3	9.7	6.6	8.2
หนองบัวลำภู	23,253	30,971	363,213	353,128	2,439,441	1,733,956	15.6	11.4	14.9	20.4
ขอนแก่น	18,136	18,004	44,798	139,966	2,049,236	2,725,777	2.5	7.8	2.2	5.1
อุดรธานี	21,923	28,689	322,056	272,363	2,090,609	2,464,411	14.7	9.5	15.4	11.1
เลย	23,338	20,728	214,885	230,883	3,913,266	4,689,013	9.2	11.1	5.5	4.9

ตาราง พ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด ปี 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)		สัดส่วนหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566
หนองคาย	21,398	24,404	191,207	250,649	1,546,322	2,274,175	8.9	10.3	12.4	11.0
มหาสารคาม	20,993	23,181	211,903	181,351	3,237,982	5,205,539	10.1	7.8	6.5	3.5
ร้อยเอ็ด	19,440	21,160	416,301	173,097	2,935,814	2,773,414	21.4	8.2	14.2	6.2
กาฬสินธุ์	16,621	19,252	155,969	240,491	2,234,501	3,276,179	9.4	12.5	7.0	7.3
สกลนคร	19,955	18,354	365,361	332,324	1,347,491	1,723,934	18.3	18.1	27.1	19.3
นครพนม	19,161	18,624	214,826	213,240	2,091,011	2,031,722	11.2	11.5	10.3	10.5
มุกดาหาร	18,399	21,844	207,084	254,013	1,527,482	1,419,642	11.3	11.6	13.6	17.9
ใต้	38,874	35,742	393,750	326,297	4,268,496	3,621,487	10.1	9.1	9.2	9.0
นครศรีธรรมราช	38,834	33,878	405,056	332,957	3,564,825	2,966,945	10.4	9.8	11.4	11.2
กระบี่	39,638	33,362	650,886	316,562	4,829,274	4,313,766	16.4	9.5	13.5	7.3
พังงา	28,907	19,419	184,941	197,609	4,476,937	3,597,172	6.4	10.2	4.1	5.5
ภูเก็ต	47,235	19,165	288,962	300,000	1,580,247	757,000	6.1	15.7	18.3	39.6
สุราษฎร์ธานี	53,319	48,311	518,649	380,664	6,562,983	4,687,051	9.7	7.9	7.9	8.1
ระนอง	..	31,318	275,614	320,577	2,619,550	2,418,231	..	10.2	10.5	13.3
ชุมพร	56,315	47,537	467,478	415,001	5,533,658	5,471,313	8.3	8.7	8.4	7.6

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ8 รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ เป็นรายจังหวัด ปี 2564 และ 2566 (ต่อ)

ภาค/จังหวัด	รายได้ทั้งสิ้น		มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (บาทต่อครัวเรือน)		สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)		สัดส่วนหนี้สินต่อมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตรที่เป็นหนี้ (ร้อยละ เท่า)	
	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566	2564	2566
สงขลา	30,793	32,032	294,692	176,135	3,637,127	2,822,187	9.6	5.5	8.1	6.2
สตูล	22,846	22,135	202,627	512,111	1,950,333	1,938,783	8.9	23.1	10.4	26.4
ตรัง	31,902	29,604	322,623	254,502	2,857,365	2,782,055	10.1	8.6	11.3	9.1
พัทลุง	22,251	18,748	315,293	329,393	3,179,522	3,610,653	14.2	17.6	9.9	9.1
ปัตตานี	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ยะลา	17,770	22,106	104,588	201,132	1,752,747	1,563,326	5.9	9.1	6.0	12.9
บราเวียส	9,661	10,096	..	..	..	..	..	..	..	..

หมายเหตุ: - .. หมายถึง not applicable

ตาราง พ9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Correlation Matrix)

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9	X_{10}	X_{11}	X_{12}	X_{13}	X_{14}
X_1	1													
X_2	-0.053	1												
X_3	-0.007	-0.045	1											
X_4	0.001	-0.016	0.356	1										
X_5	-0.028	-0.035	0.016	0.233	1									
X_6	0.069	-0.012	-0.015	-0.123	-0.436	1								
X_7	0.027	0.025	-0.001	-0.085	-0.192	0.100	1							
X_8	-0.057	-0.033	-0.034	-0.025	0.654	-0.268	-0.087	1						
X_9	-0.040	0.033	-0.079	-0.292	0.016	-0.066	0.195	0.075	1					
X_{10}	-0.055	0.002	-0.011	-0.082	0.012	0.094	0.106	0.041	0.211	1				
X_{11}	0.033	-0.008	-0.039	-0.117	-0.030	0.140	0.201	0.006	0.265	0.445	1			
X_{12}	-0.017	-0.032	-0.004	-0.053	0.052	0.061	0.009	0.042	0.106	0.428	0.290	1		
X_{13}	-0.068	0.002	-0.031	-0.112	0.033	0.035	0.055	0.061	0.197	0.430	0.298	0.304	1	
X_{14}	-0.213	0.025	0.026	0.051	-0.117	-0.047	0.049	-0.094	-0.080	-0.092	-0.134	-0.168	-0.146	1

หมายเหตุ: X_1 = ภาค X_2 = เขตการปกครอง X_3 = เพศของหัวหน้าครัวเรือน X_4 = สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน X_5 = อายุของหัวหน้าครัวเรือน X_6 = ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน X_7 = จำนวนเด็กในครัวเรือน X_8 = จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน X_9 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานหารายได้ X_{10} = รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน X_{11} = ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน X_{12} = มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ย X_{13} = จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร X_{14} = การเป็นเจ้าของที่ดิน

บรรณานุกรม

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567.
- พลอยปภัส ไชยยานนท์ และวิจิตต์ศรี สงวนวงศ์. 2564. การวิเคราะห์สถานะหนี้สินและปัจจัยที่มี **ความสัมพันธ์ต่อหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ในเขตภาคเหนือ**. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JLPRU/article/download/247184/171464/>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567.
- แพรวไพลิน จันทรโพธิ์ศรี, วิษนี เอี่ยมขุ่ม และ เบญจมาภรณ์ สมบัติธีระ. 2567. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็น หนี้ของครัวเรือนเกษตรกรกรณีสึกษา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารการจัดการและ การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Journal of Management and Development Ubon Ratchathani Rajabhat University), 11(1), 227-240.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546. **พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรัญญา ไชยทารินทร์ และธัญทิพย์ คฤห์โยธิน. 2562. **หนี้สินในระบบของครัวเรือนเกษตรกร จังหวัดพะเยา**. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 7(3): 283 - 294.
- สุริยะ หาญพิชัย เฉลิพล จตุพร และ วสุสุวรรณ์วิท. 2563. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้ครัวเรือนเกษตรกร ในจังหวัดลพบุรี**. สืบค้นจาก <https://www.stou.ac.th/schoolsweb/sec/UploadedFile/244776-Article%20Text-857766-3-10-20201230.pdf>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2565.
- สุริยะ หาญพิชัย. 2563. **หนี้สินครัวเรือนเกษตรกรไทย: สถานภาพความรู้ปัจจุบันและข้อสังเกตบางประการ**. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/download/241156/164467/834719> . เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2565.
- โสภณ รัตนกร. 2551. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หนี้**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2562. **การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สินปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ของครัวเรือนเกษตรกร**. สืบค้นจาก <http://www.oae.go.th/view/1/ภาวะการเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร/31803/TH-TH>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2557. **สถานการณ์การหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในปัจจุบัน**. สืบค้นจาก https://www.landactionthai.org/content_page/item/438-household-debt.html. เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567.
- Bebczuk, R. N. (2000). Productivity and saving channels of economic growth as latent variables: An application of confirmatory factor analysis, Estudios de Economia, 27(2), 243-257.

www.nso.go.th